

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

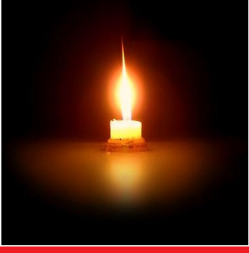
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

kızılbaş

kızılbaş alevilerin ve mazlumların sorunlarının tartışıldığı demokratik kürsü

**Kendimizle, tarihimizle
ve siyasetimizle yüzleşip
demokratikleşecekmiyiz?**

künye:

yayınlayan
sahibi ve yazı işleri müdürü
sakine polat

genel yayın yönetmeni
ali ihsan avgül

hukuk danışmanları
av. nadide metin erdoğan
av. hıdır özcan av. erdal doğan
avrupa hukuk danışmanı
av. ertekin ceylan

adres: bergheimer str. 51
47228 düsseldorf - almanya
kizilbasdergisi@kizilbas.biz

kızılbaşta yayınlanan yazı ve
ilanların hukuki sorumlulukları
yazarları ile ilan verenlerine aittir.
kızılbaşta imzasız ve kayıksız
yazı ve ilanlar yayınlanmaz.

PDF dosya olarak yayınlanır.
yayın tarihi
15 haziran 2017 - sayı 74

kitap dergi gazete tasarım ve matbaa
baskı işleri yapılır istanbul - avrupa
ali ihsan avgül
info@kizilbas.biz

(1914-18)

Rus ordusunun erzincana kadar
hiçbir direnişle karşılaşmadan
işgalettiler!..
1917 de rusdevrimiyle koşulsuz
ruslarda geri çekildi!..

İÇİNDEKİLER:

Sayfa 04 - Can Gözü İle Görmek	Ali İhsan Avgül
Sayfa 05 - Vardım Kırklar Yaylasına	Şah Hatayi
Sayfa 05 - Hakikat kapısı	Aktaran - Belgin Cengiz
Sayfa 06 - DEDELER KURULTAYI	Aktaran: Ergül Şanlı (dede)
Sayfa 07 - Devletin Alevilik Bildirgesi	
Sayfa 09 - Balaban Aşireti BELGELER	Ali Ülger
Sayfa 16 - katılaşmadan, yobazlaşmadan dokunmak... ..	hüseyin karataş
Sayfa 17 - Osmanlı'da Kadı Fetvalarıyla	
Alevi-Kızılbaş Katliamları ve Sürgünler-1	Turabi SALTİK
Sayfa 19 - Kürt Göç Konferansı 2017	Dr. Zeynep Aslan
Sayfa 20 -KENDİMİZİ BULALIM!!	Aynur Engin
Sayfa 21 - 80. yıldönümünde dersim soykırımı bahsinden:	
kürt mü kızılbaş mı?	Cemsi Kaya
Sayfa 24 - ali kabul; hayranlık uyandıran bir devrimci portre...	
.....	A li Adıgüzel
Sayfa 26 - Mahmut Kamil Paşa'nın ilk telgrafı "Evinde Ermeni	
saklayanın evi yakılacak ve evi önünde idam edilecektir"	
.....	Prof. Taner Akçam
Sayfa 29 - Yanlış Kutup	Sevan Nişanyan
Sayfa 32 -MÜSLÜMAN KİM? DÖNME KİM?	Erol Bakırcıoğlu
Sayfa 34 - Osmanlı'da Türk Düşmanlığı	
Sayfa 36 - bir gecede 19 kardeşini öldüren padişah!	
Kapak : Balaban Aşireti Reyisi Gülağa	Ali İhsan Avgül

BİZİM İÇTİĞİMİZ DOLU

Pir Sultan Abdal

*Bizim içtiğimiz dolu,
Doluların dolusudur.
Ummanlara dalıp çıkan,
Erenlerin gemisidir.*

*Hiç ummana dalmadın mı?
Dalıp gevher bulmadın mı?
Talip yola gelmedin mi?
Yine gönül dolusudur.*

*Ulaşırlar bedestenler,
Al çiçekli gülistanlar.
Ala gözlü nevrestenler,
Erenlerin korusudur.*

*Kimdir bunu böyle diyen?
Erenlerden öğüt alan.
Yeşil alem çekip gelen,
Pirim Ali kendisidir.*

*Pir Sultan'ım didara bak,
Mansur ipin boynuna tak.
Nesimi oldu Hak'la Hak,
Yüzen kendi derisidir.*

I. Dünya Savaşında Bektaşî Mücahit Alayı

Bektaşî alayı, 1915 yılının sonbaharından 1916 Nisanına kadar I. Dünya Savaşının içerisinde çarpışmış ve Alevilerden oluşturulmuş bir alaydır.

Özellikle Dersim ve çevre bölgesinde yaşanan dinsel tartışmalar Aşevileri Rusya'yla çarpışmaktan uzaklaştırmıştır. Bu nedenle alevilerden beklenen mücahit desteği bulunamamıştır. Enver Paşa ise 1915 yılında Dersim'deki aşiret liderlerini

Elazığ'a davet eder . Bu davete Alevi aşireti liderlerinin çoğu katılmazken Batı Dersim'deki bazı aşiret liderleri Vali'nin ısrarı sonucunda Enver ve Talat Bey ile görüşür.

Görüşme sonucunda da

yoğun bir ilgi toplanamamış ve toplam 1000 kişilik bir mücahit grubu alelacele savaşın içerisine aktarılmıştır.

Bektaşî alayının askeri eğitiminin az olmasına rağmen Erzurum cephesinde çarpıştığı ve katkılarının çok olduğu bilinmektedir.

Kaynak:

<http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/i-dunya-savasinda-bektasi-mucahit-alayi-1100>

Can Gözü İle Görmek

Ali İhsan Avgül

Kürdistan'ın 25 Eylül 2017 doğum günüdür ve Ortadoğu'da yeni bir devlet için referandum yapılacaktır...

Kürd milletine hayırlı uğurlu olsun. Kayıtsız şartsız Kürdistan için açık taraf olduktan sonra eksiklikleri tabi ki enine boyuna tartışılmalı ve çözümlerine yönelik adımlar atılmalıdır.

Batı Kürdistan - Güney Kürdistan referandumundan önce Güney Kürdistan'ın birleşmek için birlik referandumu yapması Kürd milletinin ortak çıkarına olacaktır.

Bu referandumda sömürgecilerin tarafında kalanlar tarih önünde suç işleyecekler.

Güney Kürdistan dışında kalan Kürdler dayanışma için "referandum-Evet-seçim-sandıklarını" açarak destek sunmalıdırlar.

* * *

Balaban aşreti hangi aidiyete ve milliyete mensup olursa olsun, bizim açımızdan hiç bir sorun yoktur. Balaban aşreti Zazaca (Xızır-dili) konuşur ve Raa-Haq - Kızılbaşlır.

Aşretin soyseceresinde ve aşretin bugün önde geleni M. Ali Balaban'ın yazdığı kitapta, 1915 Ermeni soykırımında Teşkilatı Mahsusa ve devlet ile ilişkilerini belgeleriyle ortaya koydu.

Bu belgeleri bire bir buraya yenisinden aktardık.

1 - Soykırımını inkâr eden Türk Bektaş-i-Alevi, Kürd ve Zaza Kızılbaşlar da hiç az değiller!

2 - Var olan Kürdü, Zazayı ve Türkü, Bektaş-i Alevi örgütlenmelerinin hiç birinde 1915'den bugüne yapılmış soykırım, katliam, sürgün ve asimilasyon politikalarıyla yüzleşmişlerdiler. Yeniden yayınladığımız bu belgeler bu utanç verici durum-

dan çıkılmasına önemli bir katkıdır. Bu anlamda öz-eleştiri yapan hiçbir kongere kararları yoktur ve İttihatçı siyasetini sürdürmektedirler.

* * *

1915 yılında Malatya'nın Mina-yık köyünde yapılan toplantıya 40 Dede ocağının katıldığı kurultayda çeşitli kararlar alınmıştır. Bugün bu toplantıya katılan ocakların var olan temsilcileri neden çıkıp konuşmuyorlar? Neden 100 yıl ağızlar kilitlendi? Tarihi gerçeklerimizle açık ve net yüzleşmeyecekmiyiz?

Rus Ordu'su Erzincan'a kadar herhangi bir direnişle karşılaşmadan gelmiştir. 1917 Devriminden ötürü de koşulsuz tekrar geri çekilmiştir.

“Osmanlı Padişahı Sultan Reşat ile İttihat ve Terakki önderleri Talat ve Enver Paşa'lar Ahmet Cemalettin Çelebi'ye, Alevi-Bektaşilerden oluşacak gönüllü bir “Mücahidin Alayı” kurmasını ve başına geçmesini önerirler. Bu öneri Çelebi tarafından kabul görür. Bütün Seyyid Ocaklarına, Alevi Aşiretlere durum bildirilir. Mine-yik Toplantısı'nın birinci sebebi bu olup, Mücahiddin Alayı'na asker ve yardım toplanır.” (belgeden alıntıdır).

Şimdi sormak lazım: Oluşturulan “Mücahidin Alayı” Ruslara karşı şavşamadıklarına göre, neden kuruldu? Kime karşı kullanıldılar? Bu duruma netlik getirmek her dürüst aydının görevi olmalıdır!

Rus ordusu'nun çekilmesinden sonra uygulanan İttihatçı siyasetinin Türk olmayanları Türkleştirme ve uygun görmediklerini soykırıma, sürgüne ve asimilasyona tabi tutma fâliyetlerinde kullanılmış olamazlar mı? Evet, Balaban aşreti belgeleri tam da bunu teyid ediyor!

Kızılbaşlar, Bektaşiler, Aleviler olarak, hangi etnisiteye dahil olursak olalım, kendi tarihimize yüzleşmeliyiz!

Kendisiyle yüzleşmeyenlerin ırkçı ve inkârcı asimilasyon siyasetlerin-

den kurtulamazlar! Demokratikleşip kendisine sahip çıkamazlar!

* * *

Siyaset alanında önüne gelen **“bir(lik) olalım, iri olalım, diri olalım”** naraları atarak, sürekli içi boş ve kulağa hoş gelen kuru sıkı sözler ediyorlar!

Bu söylem sahtekarlığın ta kendisidir! İnsanlık suçundan ırkçı siyasete aktif katıldıktan sonra gelip bu narayı sarf ederek bir nevi suça ve günaha ortaklık çağrısına benziyor!

Bu siyasete ve temsilcilerine lânet etmek, onları fark etmek ve onlardan uzak durmaktan ve ama herşeyden önce onlara karşı mücadele etmek insani ve vicdani görevimiz olmalıdır!

* * *

Yine bu İttihatçı maraba güruhu üzerinden İslam düşmanlığı yaptırılarak, inanç gurupları arasında var olan katı önyargıları daha da derinleştirerek, telâfisi mümkün olmayan yeni felaketlere zemin hazırlıyorlar!

Bizim hiç bir dinle ve inanç guruplarıyla özel bir sorunumuz yoktur. Topluluklar arasında üretilen sorunların varlığını elbette biliyoruz. Varolan bu ortak toplumsal sorunların çözümlerine yönelik, ortak çözüm önerileri oluşturmak ve geliştirmek hepimizin ortak görevi olmalıdır!

Tarihsel ve güncel sorunların bilince çıkartılıp tartışıla bilinir bir ortamı oluşturma bilmemiz için, var olan iyi niyetli adımları korumak ve geliştirmek hepimizin ortak özverisi olmalıdır.

Bizim de içinde yer alabileceğimiz demokratik öz-örgütlenmemizin hızlanması ve bilgi alışverişlerimizin, fikir üretimlerimizin yaygınlaşması gerekiyor.

Kırklar meclisimizi oluşturup işlerimizde yoğunlaşarak, bir yandan kendimizle yüzleşip demokratikleşirken, diyer yandan da aktif politik alanlarda kendimizi temsil etmeliyiz.

Saygılarımızla...

Vardım Kırklar Yaylasına

Şah Hatayi

*Vardım kırklar yaylasına
Gel berü hey can dediler
Yüz sürdüm ayaklarına
Gir işte meydan dediler*

*Kırklar bir yerde durdular
Yerlerinden yer verdiler
Meydana sofra serdiler
El lokmaya sun dediler*

*Erenler gönlü ganidir
Yuduğu kalbi arıdır
Gelişin kandan beridir
Söyle ey ihvan dediler*

*Gir semaa bile oyna
Silinsin pak olsun ayna
Kırk yıl bir kazanda kayna
Daha çiğsin yan dediler*

*Gördüğünü gözün ile
Söyleme sen sözün ile
Andan sonra bizim ile
Ol sen de mihman dediler*

*Düşme dünya mihnetine
Talib ol Hak hazretine
Ab-ı Kevser şerbetine
Parmacığın ban dediler*

*Şah Hatayi'm nedir halin
Dua edip kaldır elin
Kesegör gıybetten dilin
Cümlemiz yeksan dediler*

Aktaran - Belgin Cengiz

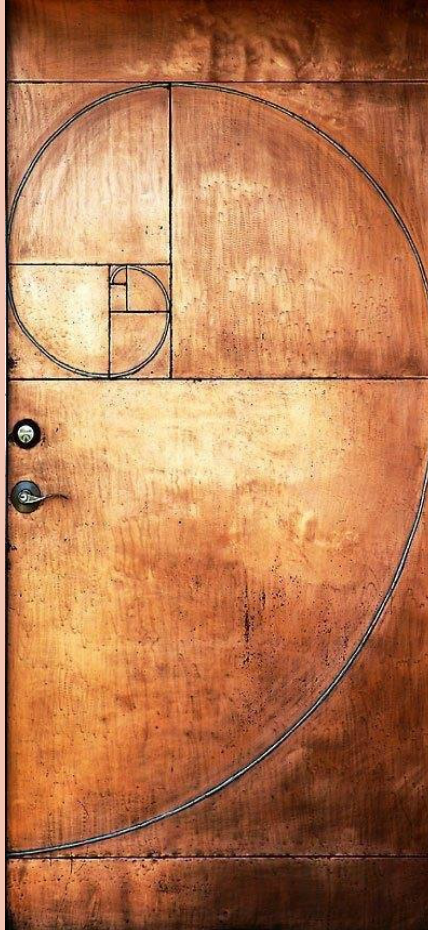
Hakikat kapısı bu yolun son kapısıdır...

Bu kapının birinci makamı toprak olmaktır. Yani gönül alçak olacaksın.

İkinci makamı kimseyi ayıplamamak sadece kendi ayıbını görmektir. İyilik veya kötülük bakımından olsun kimseyi ayıplama sadece kendi ayıbını gör.

Üçüncü makam elinden gelen yardımı esirgemeyeceksin.

Dördüncü makamı dünya üzerindeki cümle varlıklar, ister hayvan ister insan o kişiden emin olmalıdır. Hayvanlar bile o zatlara saygı göstermelidir.

Beşinci makamı; gittiği yolu, arzu ettiği istikameti, doğrulukla yürümektir.

Altıncı makamı; sohbetir,

bak işte biz burada sohbet ediyoruz. Doğruluk üzerine, dürüstlük üzerine, güzellik üzerine, iyilik üzerine sohbet ediyoruz.

Yedinci makamı dünya nimetlerinden sıyrılmaktır.

Sekizinci makamı sırdır. Allahın gizli sırlarını bilmektir.

Dokuzuncu makam tanrıya ulaşmak ve tanrı ile konuşmaktır.

Onuncu makamı hakk ile hakk olmak hakkı kendi özünde görmektir, kendini de hakk'ın özünde görmektir.

Dewres Ali Xıdır Çetin Biri olmayınca olmuyor, o kapı açılmıyor...

1915 yılında Malatya minayik köyünde yapılan 40 dede ocağının katıldığı kurultay DEDELER KURULTAYI

Aktaran: Ergül Şanlı (dede)

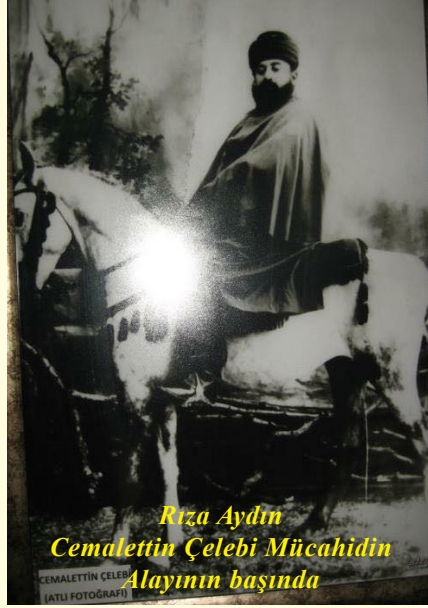
Aktaran: Ergül Şanlı (dede)

Köyün tarihinde dikkat çeken önemli bir noktada; 1915 yılı güzünde 40'ın üzerinde Seyit Ocağının katıldığı bir "Dedeler Kurultayı" Mineyik köyünde toplanarak, Birinci Dünya Savaşına katılma kararı almıştır.

Sakallı Hüseyin Dede, Hacı Bek taş Veli Postnişini Ahmet Cemalettin Çelebiden aldığı emir üzerine 1915 yılı güzünde Mineyik Köyünde 40'ın üzerinde Seyyid Ocağı'nın katıldığı bir "Dedeler Kurultayı" düzenler.

Mineyik'te Seyyid Ocaklarının toplanmasının iki temel nedeni vardır: Birincisi: 1 Ağustos 1914'te Seferberlik ilan edilerek, fiilen Birinci Dünya Savaşı'na katılma kararı alınır. Bu nedenle Osmanlı Padişahı Sultan Reşat ile İttihat ve Terakki önderleri Talat ve Enver Paşa'lar Ahmet Cemalettin Çelebi'ye, Alevi-Bektaşilerden oluşacak gönüllü bir "Mücahidin Alayı" kurmasını ve başına geçmesini önerirler. Bu öneri Çelebi tarafından kabul görür. Bütün Seyyid Ocaklarına, Alevi Aşiretlere durum bildirilir. Mineyik Toplantısı'nın birinci sebebi bu olup, Mücahiddin Alayı'na asker ve yardım toplanır..

İkinci nedene gelince, 1826 Yeniçeri katliamından sonra Bektaşî Tekkeleri ve Alevi Dergahları kapatılmış, Dede-ler ve Babalar sürülmüş, yolak zinciri kopmuştur. Mineyik Seyyid

Ocaklarının toplantısının bir amacı da; "Dedelik Kurumu" yol zincirinin, Mürşid - Pir - Rehberlerinin yeniden oluşturulmasıdır.

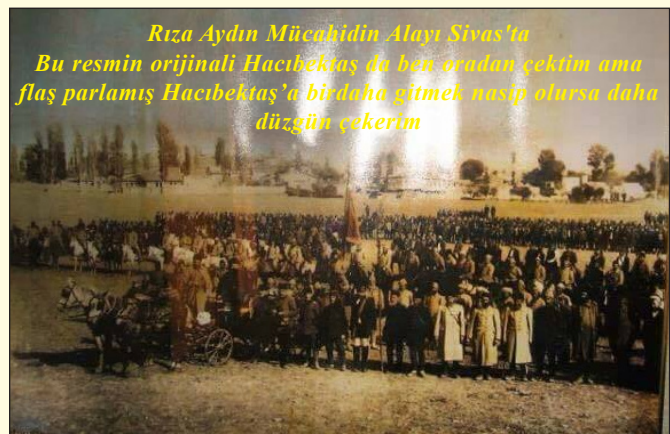
Toplantıya davet edilen ve saptayabildiğimiz Seyyid Ocakları arasında şunlar, temsilcileriyle "Kurultaya" katılmışlardır:

"Ağuçan, Kureyşan, Şeyh Hasan, Kara Pir Bad, Baba Mansur, Üryan Hızır, Hıdır Abdal, Battal Gazi, Sine-mil, Hubyar, Güvenç Abdal, Piri Baba, Derviş Cemal, Garip Musa, Gözü Kızıl, Hüseyin Abdal, Dede Kargın, Şıh Bahşiş, Şeyh Ahmet, Şah İbrahim, Pir Sultan, Şah Şaddı, Hızır Samut, Saru Saltuk, Çoban Abdal,

Şeyh Delil Berhican, Haydar Baba, Seyyit Sabur, Celal Abbas, Zeynel Abidin, İmam Rıza, Koyun Baba, Şıh Çoban, Veli Baba, Koca Leşker, Abdal Musa, Ali Baba, Hüseyin Gazi, Hasan Dede, Koç Baba, Dedemoğlu.

Toplantıda Cemalettin Çelebi'yi ve Hacı Bektaş Veli Ocağı'nı temsilen bir Çelebi de bulunur. Bu ikinci oturumda alınan kararlardan birincisi; Hacı Bektaş Veli Ocağı'nın "Velayet Makamı" olduğu kabul edilerek, temsilcisi ve Mürşid-i Kamil olarak da Ahmet Cemalettin Çelebi, "Anadolu"daki tüm seyyidlerin başı olarak" tescil edilir ve Seyyidler kurulunca onaylanır. İkincisi, Seyyid Ocakları'nın talimleri köy-köy, kasaba-kasaba belirlenir. Üçüncüsü toplantıya iştirak eden Seyyid Ocakları'nın "Mürşit-Pir-Rehber" bağlantıları düzenlenir. Dördüncüsü: Ocakzade Dedeler'in öğretim ve eğitimlerinin iyi yapılarak gençleştirilmesi yönünde fedakarlık yapılması kabul edilir. Bu bağlamda Şeyh Hasan ve Ağuçan temsilcilerinin önerisiyle ve Seyyidler Kurulu'nun kararıyla, toplantıda bulunan bütün Seyyid Ocakları'nın "Mürşid"i olarak küçük yaşta olmasına karşın "Doğanzade Seyyid Hüseyin" benimsenir. Eğitimi için özel öğretmenler tutulması ve tahsisatlarının verilmesi karara bağlanır.

Kaynak: arguvankuyudereliler.org.tr
Toplantının yapıldığı minayik yani şimdiki adıyla kuyudere köyünün resmî sitesi

Devletin Alevilik Bildirgesi

Bu bildirge, İslamiyet'in Türkiye'de yaşayan bir kolu olan Aleviliğin, sorunlarını duyurmayı ve Alevilerin bazı isteklerini kamuoyuna yansıtmayı amaçlıyor. Aleviler; başka inançlara, “doğru, güzel, kutsal” gözüyle bakarlar. Kendi inanç ve kültürleri için de aynı olumlu duygu ve yaklaşımı beklerler... Alevi öğretisinin tanınması, Türkiye için barış ve zenginlik kaynağı olacaktır...

Gerçekler

Türkiye'de 20 milyon Alevi yaşıyor. 60 milyona ulaşan Türkiye nüfusunun yaklaşık 20 milyonunu, Aleviler oluşturuyor.

Alevilik de, Sünnilik gibi İslam inancının bir koludur. Sünnilik kadar eskidir. Türkiye'de dinsel, siyasal, kültürel, sosyal yönleriyle Alevilik, halkın bir bölümünün yaşama biçimi olarak halen varlığını sürdürmektedir.

Sünni halkımızın Alevilik hakkındaki bilgisi yetersizdir.

Ülkemizdeki çoğunluğu oluşturan Sünni Müslümanlar, Alevilik hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyor. Bu kesimin Alevilik hakkındaki görüşleri, tamamen olumsuz önyargılardan, söylentilerden doğan yakıştırmalardan oluşuyor. Geçmişte şeriatçı Osmanlı devleti zamanında Alevilere karşı yaratılan iftiralar, bugün de bazı insanlar tarafından gerçek gibi kabul ediliyor. Osmanlı zihniyetini bu çağda yaşatmaya kimsenin hakkı yoktur...

Diyanet İşleri, İslam'ın sadece Sünni kolunu temsil ediyor. Türkiye'de çoğunluğu oluşturan Sünni İslam, Türkiye Cumhuriyeti'nde Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla resmen temsil ediliyor. Devlet okullarından din ve ahlak eğitimi ile; camilerde imamlar vasıtasıyla Sünni İslam yaşıyor ve yaşatılıyor.

Alevi varlığı yok sayılıyor

Buna karşın 20 milyonluk Alevi kitlesi resmen yok sayılıyor, görmezlikten geliniyor.

Devlet yetkilileri, yaptıkları açıklamalarda, Türkiye'nin tümünü “Sünni” göstermeye çalışıyorlar. Halbuki Türkiye nüfusunun yaklaşık 3'te 1'i Alevidir... Alevilere karşı olanlara birtakım yarı aydınlar da, “Alevilik öldü!” diyerek Osmanlıcı tavrından yana çıkıyor. Alevi geçinen bazı okumuşlar da kraldan daha fazla kralcı kesilerek bu görüşlere destek

veriyor. Kimileri de, Alevi kültürünün canlandırılmasını “gericilik” olarak görüyor. Bunlar, Aleviliği yok sayma tavrıdır. Unutulmamalı ki, Alevilik yok olursa, meydan Osmanlı kafalarına kalacaktır...

İnanç ve anlatım özgürlüğü bir insanlık hakkıdır.

İnsan Hakları Bildirgesi'nin 9. maddesi ve Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nın 24. Maddesi, herkese “Vicdan, dini inanç ve kanaat özgürlüğü” garantisi veriyor. Ülkemizde, cumhuriyetin kurulması ile birlikte Alevilere yönelik resmi devlet baskısı sona ermişse de eskiden gelen sosyal, psikolojik ve siyasal baskı varlığını sürdürmektedir. Aleviler, bu baskılar yüzünden “vicdan, dini inanç ve kanaat” özgürlüğünü kullanamıyorlar. Aleviler, halen Alevliklerini gizlemek zorunda kalıyorlar.

Aleviler, Atatürk devrimlerini hep destekledirler.

Cumhuriyeti yaratan temel güçlerden birisi de Alevi kitledir. Aleviler, her zaman Atatürk devrimlerinin, laik güçlerin yanında olmuşlardır. Fakat, sıkıntıları Cumhuriyet döneminde de bitmemiştir. Türkiye'de Hristiyanların, Yahudilerin, Süryanilerin bile kendilerine ait ibadethaneleri olduğu halde, Aleviler bundan yoksun bırakılmıştır. Bugün, Alevi kültürünü yaşatacak hiçbir kurum bulunmamaktadır.

İstekler:

Aleviler üzerinde baskı olduğu kabul edilmelidir. Bugün Türkiye'deki 20 milyonluk Alevi kitle üzerinde, Osmanlı Devleti zamanından gelen ve halen sosyal, kültürel ve psikolojik ağırlıklı olarak süren ağır bir baskı vardır. Bu baskının adını, açık yüreklilikle koymanın zamanı gelmiştir.

Aleviler, çekinmeden “Ben, Aleviyim” diyebilmelidir.

Alevi kitle bugün bile Alevi olmaktan korku duymaktadır. Buna gerek yoktur. Bu kesimden insanlar, gerektiğinde, açıkça “Aleviyim” diyebilmelidirler. Bu, onların doğal insanlık haklarından birisidir. Politik veya maddi kaygılarla Aleviliğini gizleyenleri, bu tavrılarını bırakmaya, kültürlerine sahip çıkmaya çağırıyoruz. Her insanın kendi kimliğini açıkça

söyleyebilmesi, insanlık hakkıdır. Bu kimliğin “mezhepçilik” veya “Şovenistlik” ile damgalanması, temel insanlık hakkına saygı duymamaktır.

Sünni aileler, Alevilik hakkındaki düşüncelerini değiştirmelidir.

Türkiye'nin gerçek bir huzur toplumu olabilmesi için, Sünni ve Alevi kitlenin, birbirleri hakkında iyi düşünceler beslemesi gerekir. Aleviler hakkında görmediği şeyleri söyleyerek iftira etme olayına, Sünni aileler izin vermemelidir. Kafalara yerleşmiş olan olumsuz düşünceler atılmalıdır. Her inanç, her kültür; diğerlerine saygı duyarak ayrı ayrı yaşamalı, yaşatılmalıdır. Avrupa'daki Protestan ve Katolik mezhebinden aileler, bugün, yan yana, dostça, gül gibi yaşayıp gidiyorlar. Türkiye için de aynı samimi birliktelik mümkündür.

Aydınlar, Alevi varlığını, insan hakları bağlamında savunmalıdırlar.

Her ülkede olduğu gibi ülkemizde de, insan haklarını savunmak ve korumak, devletten önce aydınlara düşmektedir. Aydınlar, kendi sorunlarının dışındaki toplumsal sorunlarla ilgilenen toplumun seçkin elemanlarıdır. Bu nedenle, onlar, Alevi varlığına dikkati çekmek ve Alevilere yapılan baskılara karşı tavır almak zorundadırlar. Bugün ülkemizde insan hakları sorunları ve demokratik sorunlar bulunduğu gerçektir. Bunların en önemlilerinden birisi de Alevilerin durumudur. Alevilerin sorunlarını duyurmada önderlik, aydınlara, demokrasiyi isteyen politikacılara, işadamlarına ve serbest meslek sahiplerine düşmektedir.

Türk basını, yayınlarında Alevi kültürüne yer vermemelidir.

Bugün, Türk toplumunun en seçkin, en demokratik, en laik kafalı insanları, emekçisinden patronuna basın sektöründe yoğunlaşmıştır. Buna karşın basınımda, 20 milyonluk Alevi kitleyle ilgili bilgiye veya habere az rastlanıyor. Alevi kültürünün tanıtılmasına basınımda daha geniş olanaklar sağlamalıdır. İnanıyoruz ki Aleviler üzerindeki baskının kalkması, Türkiye'yi daha demokratik bir yapıya kavuşturacaktır. Bu durum basınımda için de bir kazanım olacaktır.

TRT, Alevi varlığını da dikkate almalıdır.

Türkiye radyo ve televizyon istasyonları, Alevi kitlenin varlığından habersiz gibi görünüyorlar. Radyo ve televizyonda, Alevi kültürü de yer

almalıdır. Alevi büyükleri, Alevilerin kutsal günleri, şiiri, müziği, folkloru tanıtılmalıdır.

Diyanet İşleri'nde Aleviler de temsil edilmelidir

Diyanet İşleri Başkanlığı (Devlet), 20 milyon Alevi kitlenin öğretisini, resmen tanımalı ve bu öğretinin temsilcilerine kendi bünyesinde görevler vermelidir. Bu ülkede 20 milyonluk Alevi kitle de devlete vergi veriyor. Tahminen üçte birisi Alevilerden alınan devlet bütçesinden Diyanet İşlerine, her yıl yüzlerce milyon aktarılıyor. Laik bir ülkede, Diyanet İşlerine para verilmesi, yanlıştır. Eğer devlet Diyanet'e para veriyorsa Alevi kesime de nüfusu oranında para aktarmalıdır. Bu para da Alevi kültürünün yaşatılması için ve canlandırılması için harcanmalıdır.

Alevi köylerine cami yapmaktan vazgeçilmelidir.

Diyanet İşleri, son yıllarda, Alevi köylerine cami yapmak, imam göndermek gibi, etkisiz bir baskı yöntemi daha geliştirdi. Kendi varlığından başkasına tahammül edemeyen zihniyetin bu uygulamasına, devletin alet edilmemesini bekliyoruz. Bu uygulamalar da derhal durdurulmalıdır. Aleviler, köylerine cami değil okul ve cem evi (kültür evi) istiyorlar...

Din ve Ahlak derslerinde Alevi öğretisi de yer almalı.

Okullarda, din ve ahlâk eğitiminin zorunlu hale getirilmesi sonucu, Alevi kökenli öğrenciler, kendi öğretilerini değil, Sünni öğretiyi öğrenmektedirler. Bu yanlış uygulama yetmiyormuş gibi, okullarda Alevilik her fırsatta kötülerek genç yürekler yaralanmakta, beyinlere düşmanlık tohumları ekilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın buna mutlaka engel olmasını bekliyoruz... Bu durum, din ve vicdan hürriyeti ilkelerine uymadığı gibi toplumsal barışı da zedelemektedir. Bunu engellemek için, okullarda, isteyen Alevi öğrenciye, Aleviliği öğrenme olanakları yaratılmalıdır. Bunun için, din ve ahlak derslerine Aleviliği tanıtıcı bilgiler eklenmelidir.

Hükümetlerin, Alevilere bakış açısı değişmelidir

Alevilere yönelik olumsuz şartlanmalar, iş başına gelen hükümet üyelerini de etkilemektedir. Bunlar, Aleviliği görmezlikten geliyor, yok sayıyorlar. Bakanlar ve milletvekilleri "Alevi" sözünü ağızlarına almaya

korkuyorlar.

Bizim gibi çok kültürlü toplumlarda; hükümetler, bütün inançlara saygı duyacak bir politika izlemek zorundadırlar. Diyanet İşleri'nin; Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu açıdan yeni baştan düzenlenmesi, hükümetlerin önünde çok önemli bir görev olarak durmaktadır.

Aleviler, laik devletin üvencelerinden biridir.

Alevilik; bütün Ortaçağların sevgi ve sohbete dayalı tek canlı kültürü olarak bugüne dek geldi.

Aleviler; kültürleri gereği, hoşgörülü, bilime saygılı, ilerlemeye açık bir toplumdur. Bağnaz düşünceye karşıdırlar. Laik devletin, şeriat devleti kurma çabalarına karşı korunması için, bugün Alevi varlığı bir güvencedir. Devlet, bu güvenceyi eritmeyi değil, kuvvetlendirmeyi düşünmelidir. Demokratik, laik, çoğulcu güçler, Alevi varlığının netleşmesi için çaba göstermelidir.

Dedelik kurumu, çağdaş anlamda yeniden yapılandırılmalıdır

Dedeler; yüzyıllarca Alevi kesiminin hem öğretmenleri, hem din görevlileri, hem yargıçları olarak çalıştılar. Bu insanlar; Alevi kültürünü kuşaktan kuşağa aktardılar. Zamanımızda, camilerde ve okullarda yetişen yüz binlerce imam, ülkenin her tarafında maaşlı olarak çalıştırılırken, dedelik, Aleviliğin baskı altında tutulması sonucu, sıkıntı içindedir. Dedelere; kendilerini geliştirme ve yetiştirme olanakları sağlanmalıdır. Alevi kültürünün yaşatılmasında kendisini yenilemiş, çağdaş kafalı ayını dedelerden yararlanılabilir...

Yurt dışındaki Aleviler için acil programlar şarttır

Bugün; yalnız Federal Almanya'da 350 binle 400 bin arasında Alevi işçimizin bulunduğu sanılıyor. Yurt dışındaki Alevi işçiler; çocuklarına kendi kültürlerini vermek için yoğun istek duyuyorlar. Fakat; onlara Sünni programlardan başka seçenek verilmiyor. Bu da kabul görmüyor. Böylece yeni yetişen gençler; kültürel boşluğa itiliyor. Yurt dışındaki Aleviler için; Alevi kültürünü tanıtıcı programlar; Alevi çocukları için de bu konuda dersler şarttır. Devlet, bu işçiler için, din adamı yolları Alevilik gerçeğini göz önünde tutmalıdır. Türkiye'de olduğu gibi yurt dışındaki Alevilere de, imamlar aracılığıyla din hizmeti sunmak mümkün değildir. Bu gerçek, artık kabul edilmeli ve aydın

Alevi dedelerden yararlanılmalıdır.

Alevilik ile bugünkü İran Şiiliğinin ilgisi yoktur.

Alevilere karşı tavır içinde olanlar, geleneksel iftiralarını sürdürerek, Türkiye Aleviliği ile İran'daki molla düşüncesini aynı paralelde göstermeye çalışıyorlar. Bu yanlıştır. Gerek felsefede, gerek uygulamada Anadolu Aleviliği ile bugünkü İran Şiiliğinin bir benzerliği yoktur. Aleviliğin temeli; hoşgörü, insan sevgisi, canlıya saygı, zorbalığa karşı olmaktır. Aleviler; bağnaz güçlerin değil, demokratik kitlelerin yanındadırlar. Bu, geçmişte de günümüzde de böyle olmuştur...

Sonuç

Türkiye, tek değil, birçok kültürün bulunduğu bir toplumdur. Bu durum da ülkemiz için zenginliktir. Değişik kültürlerin kendilerini açık açık ortaya koyması, insanları bireysel planda demokratik, hoşgörülü, insancıl bir kimliğe sokar. Bu da tüm insanlığın arzuladığı bir hedeftir.

Temeli insan sevgisi ve barış olan Alevi kültürü, bugün hiç desteklenmiyor. Hükümetlerin, bu insan kültürünü koruması, yaşatması için aydınlarla işbirliğine girmesi şarttır. Siyasetçiler tarafından dile getirilen, "İnançlar ve fikirler üzerindeki baskıların kaldırılması gerektiği" yolundaki açıklamaların sözde kalmamasını diliyoruz. Bu konuda demokrat aydınlar olarak, tüm Türk halkından destek bekliyoruz...

Yaşar KEMAL, Aziz NESİN, İlhan SELÇUK, Tarık AKAN, Zülfü LİVANELİ, Berker YAMAN, Kıvanç ERTOP, Çetin YETKİN, Ataol BEHRAMOĞLU, Atilla ÖZKIRIMLI, Emil Galip SANDALCI, Süleyman YAĞIZ, Bekir YILDIZ, Muharrem Naci ORHAN, Erdal Atabek, Nejat BİRDOĞAN, Vedat GÜNYOL, Cemal ÖZBEY, Mesut MERTCAN, Battal PEHLİVAN Cengiz BEKTAŞ, Müjdat GEZEN, Recep BİLGİNER, Lütfü KALELİ, Jülide GÜLİZAR, Nevzat HELVACI, Nart BOZKURT, Tanıl BORA, Adnan SÖZEN, İhsan ATAR, Ahmet BULUT, Akin GÜRDAL, Musa ATEŞ, Rıza ZELYUT

Not:

Bu bildirge 1988/89'de yayınlandı. Peşinden Alevi Bektaş-i derneklri kuruldu!?

BELGELER

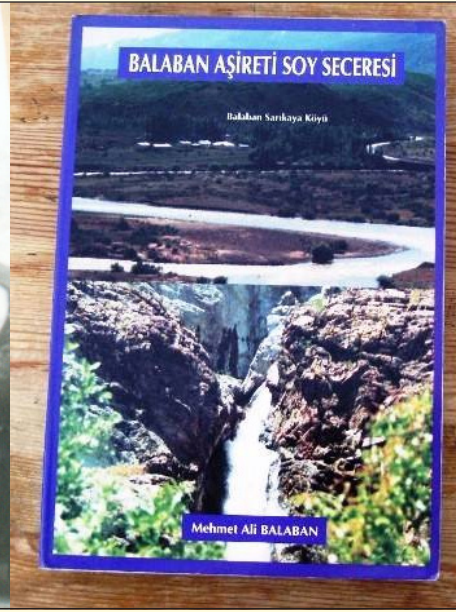
BELGELERİN - TAMAMI

Balaban Aşireti Soy Seceresi kitabındaki önemli belgeleri bire bir buraya aktarıyorum. Bu belgelerin; Yakın tarihteki önemli politik ittifaklara ışık tutmaktadır. Bugün Kürt sorunu, Ermeni meselesi, Zaza sorunu ve Alevi Kızılbaş sorununa yönelik demokratik politikaların oluşmasına katkısı olacağı kanısı taşımaktayım. Demokratikleşme yenilenme ve yeniden yapılanma içinde kendimizle tarihimizle hesaplaşmak için de önemli belgeleri günışığına çıkartmaktadır.

Ali ÜLGER

Balaban Aşireti Reisi Gülağa

ÖNSÖZ

Sayın Okuyucular... Gençliğimden beri, içimde tarif ve anlamı çok güç bir his beni bildiğimin üstünde geniş bir araştırmaya sevk etmiş oldu. Bu hizmet içinde maddi ve manevi sermayem yok. Fakat yüce Allah'ın ihsan ve lütfuna sığınarak araştırmalarımı başladım. Siz sayın, değerli okurlara surımak üzere, ulaşabildiğim kadar soy ağacımızı zor şartlarda yaptığım çalışmalar sonucu hazırlamış bulunuyorum. Bu araştırmalarımı başlarken, başta Erzincan'ın Balaban Sarıkaya köyünden büyüğümüz, Amcalardan Halil Ağazade Mehmet Ağa Gülşen'in hatıra defterinden, Çayırılı ilçesinin Kaspikan mezarından amcamız Mehmet Ağa oğlu Aziz (Ağa) Yılmaz'ın not defterinde ki kaynaktan. Amcam Hüseyin Balaban ve babam Mehmet Balaban'ın bilgilerinden faydalandım. Birinci Cihan Savaşında akrabalarından oluşturduğu Mücahit Alayı'nın Komutanlığını üstlenen, Erzincan'ın Pınarlıkaya köyünden büyüğümüz, amcamız Halil Ağa Zade Gülağa'nın Vatan uğrunda, akrabaları ile birlikte vermiş oldukları mücadele ve savaş ile ilgili yazılar 126157 nolu sayfalarda yer verilmiştir. Hakka yürüyen büyüğümüzü Rahmetle anıyorum. Bu hizmetle ilgili Gülağa'nın torunu Müslüm Gülşen 55 adet hizmet belgelerini bendenize vermiş olup, elde edilen bilgiler, geleceğe ışık tutan belge ve yardımlarından dolayı Müslüm Gülşen'e, bana aile bireylerinin geçmişi hakkında isimleri aktaran cümle akrabalarım sonsuz teşekkürlerimi arz ederim.

Mehmet Ali BALABAN

Alevi bir aşiret olan Balaban Aşireti dışmda, diğer Alevi Aşiretleri çeteler

oluşturup Vatan topraklarını Ruslara ve Eymenlere karşı savundular. Balaban Aşireti Reisi Gülağa nm, Milis Alayı, Kureyşanlı Şahhaydar'ın Milis gücü, Çarekli Mustafa bey ve Şavalanlı İlyas Mehmet Ağa'nın aşiretlerinin milis güçleri ve Hınıs ile Varto Aşiretleri, bilhassa Hormek Aşireti, Rus işgaline karşı birlikte mücadele verip, vatan topraklarını düşman işgalinden kurtarmaya çalışmışlar.Bu konuda Kurtuluş Savaşında Alevi, Bektaşiler adlı kitabın yazarı Baki Öz'ün 27 ve 28 sayfelerinde, Atatürk ve Aleviler adlı eserin yazarı Cemal Şener'in 56, 57, 58. sayfelerinde Mehmet Şerif Fırat'ın Varto tarihi adlı kitabında ve Cumhuriyet Gazetesi 7 Mart 1991 tarihli dizi yazısında, Bektaşî Mücahidin Alayı Kafkas Cephesinde AleviBektaşiler, Ulusal Savaşından önce Birinci Dünya Savaşı'nda da ülkenin savunmasında ceplerde yerini almışlardır. Bunlardan biri de Birinci Dünya Savaşı'nda kurulan ve önce Gelibolu, sonra Kafkas Cephesi'ne gönderilen Hacı Bektaş Dergahı Piri Ahinet Cemaleddin Çelebi'nin başında olduğu Bektaşî Mücahidin Alayı'dır. Ahmet Cemaleddin Çelebi, Bizzat bu birliği komuta etmiştir. Bu gönüllü birlik tüm Anadolu ve Rumeli Alevi Bektaşileri ayaklanmaya çağırmıştır. Birlik Doğu Cephesi'nde savaşa katılmıştır. Enver Paşa bu birliği cephede denetlemiştir. Rusya'nın bütün cephelerde savaşa son vermesi ile (Bolşevik Devrimi) geri dönmüştür. Böyle bir birliğin oluşmu, Doğuda bilhassa Alevi yörelerinde milis örgütlenmelerin hızla yayılmasını teşvik etmiştir.Bir çok Alevi ileri gelenleri bu birlikle bağ kurmuş, yardım etmiştir. Doğu Alevileri bu Bektaşî

Alayı'nı örnek alarak milisler biçiminde örgütlenmişlerdir. Bu örgütlük Ulusal Kurtuluş Savaşında da devam etmiştir. Doğuda, Kuvayı Milliye'nin çekirdeğini bu oluşum sağlamıştır. Hormek Milis Alayı, Balaban Aşiret Reisi Gülağa'nın Mücahit Alayı, Çarekli Mustafa beyin Alayı, Şavalanlı Aşiret Başkanı Mehmet İlyas Ağa'nın Alayı ve Kureyşanlı Şah Haydar'ın Milli güçleri Miralay Kazım (Orbay) bey'in buyruğunda savaşı yürütüyorlardı Üçüncü Ordu Kumandanı Mirliva Mehmet Vehip Paşa'nın üçüncü ordusuyla Balaban Aşireti Reisi Gülağa'nın beşyüz kişilik Milisi, Dersim bölgesini savunmayı üstlenince, Dersim Aşiretleri de olayın içine çekilmiş ve Rus ordusuna karşı Pülümür, Dersim dağlarında güçlü bir cephe oluşmuştu. Rus ordusu bu savunma karşısında Dersim'e girememiştir. Balaban Aşireti Reisi Halil Ağa Evlatları; Güllü Bey ve kardeşi Mehmet Ağa'nın Vatan uğrunda akrabaları ile birlikte layık ve sebatkarane vermiş oldukları hizmetlerinden dolayı bazı belgeler elde edilmiştir.

Mehmet Ali BALABAN

.....

BELGE : (1)

Balaban Aşireti Rüessasına Fütuvetli Efendiler. Mashar olduğum atıfet Sinei Hazreti hilafiyetnahiden dolayı tebriki mutazammın telgrafnameniz Muhteviyat İhlas Ayetinden İktisap memnuniyet olunarak adimei hayriyeleri tekrar kıldını. Gülağa'nın biraderi ile İsmail Ağa'nın mahdumuna ait vak'a neden ibaret ise tavsilatının ve ne netice hasıl olduğunu İş'arı beyan olunur. 7 Temmuz

1324 (1908) Diyarbekir Valis

BELGE : (2)

Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti
Erzincan No.: 6
Muhterem Kardeş,
Cemiyetimizin İttihat Kulübüne aza intihap olundunuz. Kulübün Reis ve azaları ile görüşülerek mübarek Vatanımızın her suretle tealisine müttehiden itidali hamiyet etmenizi bekleriz. Aziz kardeş,
12 Mayıs 1326 (1910). Osmanlı İttihat ve Teraki Cemiyeti Erzincan Kaza Merkeziyesi Resmi Mühür

BELGE : (3)

Muhterem Vatandaşlar,
Vatanı bütün dünya bir araya gelse en son ferdine kadar müdafaa ettiğimizi isbat için teşkil olunan müdefai milli heyetlerinin umum kumandanlığını mücahidi Hürriyet, Enver, Niyazi ve Eyüp Sabri beylerin merkezi umumi kararı ile deruhte ettiklerini umum vatandaşlarımıza tebşir eyleriz. Kongre kemali muvaffakiyetle bu gece itmami vazife etti, azayı sabıka ipka olunarak merkezi umumi Paris Ataşe militeri Fethi, İstanbul Mebusu Nesimi, Erkanı Harbiye kol ağası Halil, dahiliye nazırısabıki Talat, Tıp fakültesi Müdürü Ali beylerin ilavesi ile teşkil olundu. Dün Trablusun (Selam) Nahiyesi Müdüriyetinden, bugün (Derne) Kaymakamı ile Liman Reisinden merkezi umumiye gelen resmi telgrafnamede, Italyâ nın Trablus Istikamından atılan toplarla üç zırhlınm hasara uğradığını ve Derne'ye alçak İtalyan donanması asker çıkarmak için vukua getirdiği, bombardıman ve hücumun merdane defedildiği ve ahali İslamiyenin kuvvei manevi fevkailede yerinde olarak Cenabı Hakka Bala İstinat mukabeleye hazır olduğunu tebşir olunur. Şimdi Derne Kumandanı Nazif beyden alınan telgrafta İtalyanın üç zırhlısının yalnız hasara uğradığı değil, bütbütün yamış olduğu tebşir olunur.
29 Eylül 1327 (1911)
Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Erzincan İdare Hey'eti Müdürü.

BELGE : (4)

Balaban Aşireti Reisi Gülağa'ya,
Muhterem Kardeş,
Usuli dairesinde icra kılınan intihapta müntehibi saniler tarafından intihap bulunup Heyet'i merkeziyeye irsal olunan onbeş zatın esamesinden Heyet'i mezkûrece idare azalığına zat alileri

tefrik ve tensip edilmiş olduğunuzdan, yarından itibaren işe mübaşeret buyurmaları mercudur.
16 Mart 1328 (1912)
Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti Erzincan Kulüp Heyet'i İdaresi Resmi Mühür.

BELGE : (5)

TELGRAFNAME
Devleti Aliye'yi Osmaniye Telgraf İdaresi,
Merci : Kemah
Numara : 56
Kelime : 40
Tarih : 24 Mart 1328 (1912)
Erzincan'da Balaban Nahiyesi Ağavatından Gülağaya.
Bir Aşiret Reisine layık Merdane ve sebatkarane hareketinizle isbatı esalete eylediğinizden ve hüsnü kabulünüze müzaharetimde ciddi ve samimi mahzuzietimi takdim eder ve efradı eşayır muhtereminize selam acizin tebliğini rica ederim Azizim. Halet.

BELGE : (6)

Erzincan Mutasarnflığı
Numara : 413
Gülağaya Rifatlu Ağa.
Muhafazayı vatan için uhtelerine terettüp eden vezaifi Hamiyet ve muaveneti ifaya müheyya olduklarını her tarafa İş'ar ve tekrar etmekte bulunan ahaliyü muhterememizin Bulgaristan ve Sırbistan ve Yunanistan ve Karadağ hududunda düşmanlarımızla harp etmekte olan Askeri Osmaniye'nin ayamı şitayeden muhafazai sıhhatları için pamuklu yelek, aba, kalçın, don, gömlek, çorap gibi levazımın müddeti kalıpla tedarik ve itasına bizali himmet eylemeleri vilayetten tebliğ buyrulan telgrafnamei Sedaretpenahide emir ve İş'ar buyurulmasına ve şu sıra da her Osmanlıya terettüp eden vazifeyi vatanperveri pek büyük ve kıymetli bulunduğuna mebnî buraca da bizal ianeyi hamiyetzaneye fülen ve lisanen teşvikatta bulunmak üzere dairei Belediyede teşekkül kılınan komisyonda zatı valalarında bulunması tensip kılınmak hitami muameleye kadar beher gün devam ve ifayı vazifeye ihtimam olunması hasseten rica olunur.
10. Teşrinivvel, 1328 (1212)
Erzincan Mutasarrifi

BELGE : (7)

Muhterem ağamız,
Sizi sevenler sizi arar, bulur. Ben İstanbul'dan geldiğim halde yine sizin

gibi muhterem Aşiret ağalarımızı arar bulur, hatinnızı soranz. Bizimle çalışmaya ahdeden erbabı namustan biz uzak yaşamayız. Çünkü sizin fedekarlığınız, himmetiniz, memlekete muhabbetiniz bizce müsellemedir. Bu gün Rumeli gibi zengin topraklarını kalır gibi silah atmadan verenlerle yüz yüze gelmek istiyoruz. Bu mebusan bize bunu emrediyor. Memleketi ne zorluk gördülerde verdiler, bunu anlamak milletin her ferdinin borcu ve vazifesidir. Yer terk etmekle haris böyle bir kaç adam acaba evlerinden bir fakire ekmek verecek kadar insanimidirler. Zanediliyor memleketi verenler eshabı fakire ekmek verecek kadar insani midirler. Zannediliyor memleketi verenler eshabı faknı ihtiyaca tekme vurmaktan lezzet duyarlar. Devletin idaresini kendilerine teslim edenlerle teslim alanların mahşerde cezalann Allah Zülcelal verecek dünya cezalarını da bizim göndereceğimiz mebuslar tayin edecek. Bizim Erzincan'dan çıkaracağımız Mebus Halet beydir. Siz Halet beyi seversiniz. Ge çen senede halet bey için çok şalıştınız. Bu sene de çalışacağınızı ümit ederiz. Kendisi İttihat ve Terakki için canını verenlerdendir. Biz İttihatcılar Edirne'nin Camilerini, Medreselerini ve müslümlanlarını kurtarmakla iftihar ederiz. Bu ihtihapta muvaffak olursak inşallah Rumeliye yine gitmek ümidini Allah'tan kesmiyoruz. Şimdi gemi almakla meşgulüz. İnşallah köpek Yunanla boy ölçüşeceğiz. Sizden cevap bekliyorum. Baki afiyetinizi Cenabı Haktan temenni ve niyaz ederim.
28. Teşrin Sani. 1329 (1913)
Erzurum İttihat ve Teraki Cemiyeti Erzurum ve Van Vilayetleri Müfettişi İmza Hilmi.

BELGE : (8)

Muhterem Ağam,
Mektubunuzu aldım, size çok teşekkür ederim. Devlet sizin gibi namuslu Aşiret ağalarının gayretine itimat eder. Siz bu memleketin cidden hadimlerindensiniz. Bu güne kadar hepimizin bahusus bizim çok noksanlarımız çok kusurlarımız oldu. Hazreti Musa'yı çocuk iken Mısır Padişahının emri ile Peygameber olması memul çocukların hepsini öldürüyorlardı. Hazreti Musa'yı annesi sandık içine koydu, denize attı. Fravunun karısı kendisini denizden kurtardı. Bu çocuğu imtihan için önüne iki tabak koydular. Birinin içinde altın, diğerinin içinde ateş vardı. Hazreti Musa elini altına uzatmak üzere iken Cebail kanadı ile çocuğun koluna dokunarak ateşe sevk etti. Musa

Aleyhisselam ateşi aldı ağzına götürdü hem eli ve hem de dili yandı. İşte şimdiye kadar bizde bu hikaye gibi gün geçirdik. Anadolumuzda sakın sevgili insanlarımızı kurtaracağız. Zannı ile elimizi ateşe uzattık, her tarafımız yandı. Ne el nede dil kaldı. Fakat artık fena yandık; birbirimize bakmazsak halimizin ne olacağını anladık. İnşallah bundan sonra birbirimizi himaye edeceğiz. Sizi rahatsız ettim. halet bey kardeşimiz hakkındaki noktai nazarınıza teşekkür ederim. Allah sizi utandırmasın. Baki size ve namuskar ağalarımızın hepsine arzı ihtiram eder ve sevimli mektubunuzu her vakit beklerim. Gülağam,
19. Kanun Evvel, 1329 (1913)
İttihat ve Teraki Cemiyeti Erzurum Müfettişi Hilmi.

BELGE : (9)

10790 / 378 Mahrem ve Müstaceldir Ulukışla'dan, Sivas tatikile onaltıbin nefer, dört bin hayvan ve Diyarbekir'den Harput tarikile onaltıbin nefer, dörtbin hayvandan mürekep kuvvetler alay alay Erzincan'dan geçerek Erzurum'a gidecektir ve diğer kuvvetler gibi birinci konak Ciminin Pişkidağ, Kertağ, Keleriç, Piteriç ve civar karası ve ikinci konak Dalav hanı, Şavşek ve diğer karye olacaktır. Bunların yevmi işeleri için menzil nokta kumandanlığından gösterilen hesap ve ihtiyaca nazaran nahiyenize mürettep miktar ile vakit meyanında sevk ve ihzar edeceğiniz mahal zirde gösterilmiştir. Bu kuvvetlere sıcak yemek yedirilerek işelerinin temini ve hayvanatlarma iyi bakılması aksi takdirde tebligatı icra etmeyenlerin divani harpce tecziyesi Vilayetin emir ve İş'arı iktizasındandır. Bu miktarın Aşardan emanet veya mültezim yedinde ve ahali uhtasında bulunan kısımlardan ve ademi kifayesi suretinde köylerin müdhir anbarlarında ve müdhir ambarlar olmadığı halde köylünün kudret ve isnitama göre şahıs tertip yapılarak tekalüf harbi suretile tedarik edilip mezkûr mahellere sevkile seria idharat yapılması ve ikamet edeceği yerlerin ihzar kılınması ehemmiyetle tebliğ ve bir hafta zarfında idhar'et vakıanın ikmal edildiği cevabına şiddetle intizar olunur. 06 Kanuni Sani 1330 (1914)
Erzincan Mutasarrıfı
Nahiye Hissesi
Ekmek
Arpa 15000 K. Onbeşbin Kıya
Saman 30000 K Otuzbin Kıya
Peksimet 25000. K Yirmibeşbin
Bulğur 5000 K. Beşbin Kıya
Et 3000 K. Üçbin Kıya
Yağ 250 K İkiyüzelli. Kıya

Tuz 100 K. Yüz K. Kıya
Başköy Nahiyesi de tertibini bu mevkilere getirecektir. Ona göre takibat lazımdır.

BELGE : (10)

Kardeşim Gülağa,
Erzincan'dan ayıldıkdan sonra aşiretiniz tarafından pek güzel bir istikbal gördük ve hepimiz fevkalade memnun kaldık. Eriincan'da görüştüğümüz meselenin zamanı gelmek üzeredir. Orada sizden fazla adam istemek üzere konuştuk isede, bu gün o kadar kuvvetli olmağa lüzum görmüyoruz. Yalnız sizden Elli yiğit isteyeceğim, orada da söylediğim gibi bu gelen atılan ve yahut piyadeleri kendi elinle seçersen burada kendilerinin her türlü istirahatlarını hazırlayacağım ve sizin aşiretin adamları olduğu için fevkalade teshilat göstereceğim. Seçeceğin adamların gençliğine orta yaşta olmasına bakma, memleket ve milleti için seve seve ölecek kadar metin ve azimli olsunlar. Bu eşhası tefrik eder. Ve sizden gelecek ilk haber üzerine yola çıkarırsınız. Bizde hazırlanmak ve yerlerimize gitmek üzereyiz. Yalnız sen hazırla ve hazırladığını Bahattin Şakir beyefendi hazretlerine haber ver. Şimdilik arzu ihtiram ile gözlerini öperim kardeşim. Bahattin beyefendi hazretleri de selamı mahsus ederler. 23 Ağustos 1330 (1914)
İttihat ve Teraki Cemiyeti
Erzurum Müfettişi Hilmi

BELGE : (11)

Elaziz :
Erzincan P.T.T Damgası
530 / 80 Telgraf, 8/ H. 7/15 sıra.
Erzincan'da mücahidiyn yeknasiye tabur kumandan vekili i; Halil Ağa zade Gülağa'ya,
Telgarafınızdan fevkalade memnun kaldım. Çanakkale muzafferiyeti gibi harikalar gösteren Osmanlılar Kürtlük, Türklük, Araplık kahramanlıklarının Celadetleri ile iftihar ' ediyoruz. Kafkas cephesinde ve kürt ile Türklüğün en bol bulunduğu bir mıntıkada alçak Rusların ezemeyecek, tepelemeyecek derecede bir celadet göstermeyecek olursak erkek gibi muhafaza edemediğimiz memleketimizde kan gibi ağlamak ve Çanakkale kahramanlarına karşı misin ve zelil bir mevkide kalmağa mahkûm oluruz.
Dersimlilere lazım gelen tebligat ve vikayayı yaptım, „ğ.eğ onlarmda sizin gibi fedekarlık göstereceklerine kaniyim. Haydı var olunuz. Şeref ve Celadetinizle namus ve haysiyetinizle

ğ ğ alçak moskoflarında İngiliz ve Fransızlar gibi kafalarına ezerek r'Osmancılığın en büyük rüknü olan kürtlük şerefini de Ala ediniz. Muhterem hemşehrilerim,
8. Kanuni Sani 1331 (1915)
Elaziz Valisi Sabit.

BELGE : (12)

Üçüncü Ordu Humayunu
Kumandanlığı Başlık
Damgası: 2/1 / 1332
Visikadır
Hamili Vesika Gül Ağa Yirmi nefer maiyet devriye vazifesini ifa ederek ıran ve bakayanın cem'i ve istihsaline, yollarda vazifei asayışın temin ve istikrarına memurdur. Müracaatı halinde muvanet edilmesi muktezidir.
2 Mart 1332 (1916)
3. Ordu Kumandanı
Mirliya Mehmet Vehip

BELGE : (13)

Erzincan Mutasarrıfı
Tahrirat Müdüriyeti
Balaban Aşireti Resi Gülağaya,
Selepur Nahiyesi Müdüriyetine
Memuriyetiniz tensip ve icra ve Muhasebe Maliye tebligat ifa etmekle Müdüriyete ait vezâifin hüsnü ifasına sarfı himmet etmemizi beyan ederim 3 Mart 1332 (1932)
Erzurum Valisi İmza okunmadı.

BELGE : (14)

Gülali Bey'e,
Sabahleyin bildirdiğim emir mücibince 20 piyadenin maiyetinizde ki iki süvariye teslimen emrin vurudiyle beraber
Çiğergöhte Kolordu karargahına gönderilmesi ve hareketlerinin İş'arı ehemmiyetle tebliğ olunur.
3 Mart 1332 (1916)
85. alay Kumandanı
Binbaşı Fazıl.

BELGE : (15)

Hınzoru: 305
Gülabi Ağa Zade Halil Ağa oğlu Mehmet,
Balada künyesi muharrer nefer Selepur Nahiyesi Müdürü Gülağa maiyetinde devriye vazifesine mükellef olarak firar ve bakayanın derdest ve cemine çalışmak üzere Dokuzuncu Kol Ordu Ahzı Asker Riyasetinin 31 Mart 1332 tarih ve 375 numaralı emri alilerinde karar takibinde bulunacağından kimseler tarafından mümnaat olunmaması için Yirmi dokuzuncu Fırka Kumandanlığı

vekaletinin 31 Mart 1332 tarih emri üzerine işbu vesika merkum yedine verilmiştir.
31 Mart 1332 (1916)
Askerlik Şubesi Mühürü
İmza Tevfik.

BELGE : (16)

375
29 Ahzı Askeri Riyasetine,
Gülağa'nın vesikasında bahs ederek ibraz etmiş olduğu defterdeki 20 nefere vesika verilmesi lazımdır.
31 Mart 1332 (1916)
Miralay Mehmet Vehip.

BELGE : (17)

Gülabi Bey'e
Fırka kumandanı bey mıntıkayı dolaşmak üzere buraya geleceğini bildiriyor ve zatıalınızinde şimdi alay karargahına gelmenizi emrediyorlar. Hamili varaka ile hemen alay karargahına geliniz efendim.
3.4.1332 (1916) 85. Yaver.

BELGE : (18)

Gül Ali Bey'e,
Dün gece Aşiretiniz tarafından düşmana baskın yapıldığı haber alındı. Baskı yapmak için bir taraftan emir alınmışımıdır, bununla beraber baskın neticesinin neye mebni olduğunun İş'an, 6.4.1332 (1916).
85.k. Binbaşı Fazlı

BELGE : (19)

Balaban Aşireti Reisi Gül Ali Bey'e, Sahra topraklarının lüzumunda ilaldı köyüne gitmesini temin için 2100 rakımlı Tepeden Reşonun Komu, Dersimlinin Komu ve İlaldı istikametinden geçen yolu taşla işaretlemek ve bu husus bir an evvel temin üzere muayeti alınızden elli kadar nefer'in yanı bu hususta memur edilerek Alay 85. Karargahı civarına alessebah gönderilmesi Fırka Kumandanı beyin emirleri iktizasındadır. Mezkûr efrat topçu Mülazımı Mehmet Efendiye müracaat edeceklerdir.
Topçu Mevkünden 8 Nisan 1332 (1916)
29 Topçu K. Binbaşı Fazlı

BELGE : (20)

Taburlar Komutanlığına,
Taali Lazistan mıntıkasından 8/9 gecesi hareket taaruziye'ye iptidar eden ordumuz akşamı mezkûr gece Bayburt'un 34 Km. kadar şimali garbisindeki Limosuyu Hanlarının 10

Km. kadar Şimal ve şimali Şarkisinde ki düşman muvaziyetinin Arpalı ve Güneki Kariyeleri arasındaki en müstahkemnikamı istinadiyesinde süngü hücumu ile huruç eylemiş ve düşmanın mekruhen Sultan Murat Hanlan ve Macur dağı hattı istikametinde Şimale doğru çekilmekte bulunmuş ve düşmandan bir makineli tüfek ve hayli esir alınmıştır.
Keyfiyetin efradı askeriye'ye varıncaya kadar tamim ve tebliği beyan olunur.
9.4.1332 29 Fırka K.
Kaymakam Bahattin.

BELGE : (21)

85. Alay Kumandanlığına, Dünkü tamime zeyildir.
Lazistan cephesinde 9.4.1332 günü saat 3'ten itibaren taaruza geçen ordumuzun cepheyi taaruzunun Bayburt Şimalindeki Soğanlı dağlarının 10 Km. kadar Şimalindeki 2122 rakımlı tepeden başlayarak Garbe doğru Limon Hanlan Şimalindeki Arpalı Kariyesi ve daha garbındaki Madur dağı Gülağa Karyesi ve Gümüşlü Hanı hattında bulunmaktadır. Bu hat üzerindeki düşman mevaü istihkamesi en şehit süngü hücumları ile zaptedilmiş ve dün akşama kadar devam eden muharebe neticesinde düşman'ın beşi zai olmak üzere 500 esir ve teferruatı tamam iki makineli tüfek ve iki çadırı ordugah ve bir çok teçhizat ve levazım işe itinam olunmuştur. ve 9/10 gecesi dahili Şimali Karadeniz sahiline doğru Ordumuz taaruzuna devam etmekte bulunulmuştur.

BELGE : (22)

Taburlar kumandanlıklarına,
Keyfiyeti bütün efradın anlayacakları surette tefsir ve tebliği ve Kolordu kumandanlığının emir ve arzu buyurulduğı vesile bu gece ihtima muvazünde ateşler yakılarak ayıca oyunlarla ve çalgı ve şarkılarla ilanı sürur ve şaduman ettirilmesi tebliğ olunur.
Pelegöz : 10.04.1332
85. K.Namına Mehmet Nuri.

BELGE : (23)

Gül Ali Bey'e,
A.7 Sonra da düşman'ın tahminen 100 kadar piyadesinin çiftliğin Şimalindeki dereden çıkarak elli kadannın cadde üzerindeki siperlere ve mütebakisinin de ve kayalığın üzerinde bulunan düzlükteki siperlere girdiği alınan rapor üzerine anlaşılmıştır.
Şu rapora nazaran düşmanın da

Cephenize baskın yapması ihtimaline mebni son derece müteyakkız ve müdürane hareket etmeniz sureti katiyede matluptur. 13.04.1332
85. K. Binbaşı Fazlı.

BELGE : (24)

Pelegöz :
17.04.1332
Balaban Aşireti Reisi Gülağa'ya, Fırkanın işgal ettiği mıntıkanın gerisindeki köylerde ihtifa eden asker çağmdaki estanı erbabı tahri kolları tarafından derdest edilerek kolorduya ve ordanda Erzincan'a sevk edilmekteydi: Mahiyetinizdeki mücahitlerin mıntıkanız haricine vesikasız gitmemeleri ve aksi takdirde giden olursa hiç bir mazeret kabul edilmeyerek derdest olunacaklarının bütün ruhesa ve efradına tembihan nükere de bulunmanız beyan olunur.
29. Fırka Kumandanı
Kaymakam Bahattin.

BELGE : (25)

Palanur Mıntıkası: 19.04.1332
Balaban Aşireti Riyasetine,
17.04.1332 günü Balaban aşireti mıntıkasına iltica eden şüpheli şahısın yanındaki diğer iki refiklerinin ileri karakol hattımız civarında kayıp oldukları bildirilmekte ve nerede kaldıkları anlaşılmamakta olduğundan bunlar ya Rus ileri karakollanna geçerken Ruslar tarafından tevkif edilmişlerdir. Veyahut götürülmeden mıntıkanız dahilindeki köylerden birinde ihtifa etmişlerdir. Veya 28 mıntıkasına geçmişlerdir. Herhalde bunlar hakkında tahkikat ve takibat icrası ile neticesinin beyanı matluptur.
29. Fırka K. İmza: Bahattin.
BELGE : (26)

Mücahidin Kumandanlığına,
1 Ordumuzun şu sıralardaki evhali hareketine dair düşmanın istihsalı malûmatına meydan verilmemesi ve yapılacak bir hareketin düşmandan mestur tutulması lazımdır. Bundan başka cephemizdek düşman kuvvetlerinin tesbitini ve yapmak isteyeceği her nevi tsebüssata karşı elde bulunan muvazai asliyenin katiyen müdafa ve muhaazası pek mühimdir.
2 Düşman cihatinden gelenlerin her kim olursa olsun efrattan hiç birisi ile ihtilam ettirilmeyerek gözleri bağlı bulunduğu halde mufasal jurnalları ile alaya gönderilecektir.
3 Düşmanla mülakat katiyen rnatluptur. Düşman tarafına Düşman tarafına geçmeye teşebüs edenler veya

görülenler derhal itlaf edilecektir.
4 Cephedeki kitaatımız 20.04.1332
günü düşmana yaptıkları bir baskın
neticesinde iki makinalı tüfek ile
ikisi bizim ve dördü Rus olrnak üzere
altı cebel topunun düşmandan itina
edildiği Kolordu Kumandanlığından
bildirilmekte beraber umumi efrada
tebliği 21.04.1332
85. K. Binbaşı Fazıl.

BELGE : (27)

Mücahildin Kumandani Ali Bey'e
23.04.1332
1 Düşman bu gün 2550 rakımlı tepe ve
Fırkamız sağ
cenahında faaliyet ve hilafı muhtat usul
isar etmiştir.
2 Kolordumuz bu gece fevkalade
müteyakkız bulunacak ve düşmanın
her türlü teşebbüsünü azemi şiddet ve
matanetle karşılayacak ve lütuvehakla
akim bırakacaktır.
3 İleri hatta bulunan kitaattin behemahal
uyanık bulunması ve ihtiyattaki
kuveetlerin bihakkı muaneviye ile
uyacaktır.
4 İleri karakollar her zamandan ziyade
müterkip ve müteyakız bulunacaklar
ve devriyeler vasıtası ile kontrol
edilecektir.
5 Ordunun seyir cephelelerinde ceriyan
etmekte olan ve kai mühümme
esnasında fırkamız ve Alayımız
bilumum zabitan ve efradın azami
derecede müteyakkız bulunmalan ve
faaliyet ibraz etmelerini eser cihet
isterim.
6 Düşmanın teşebbüssat ve en ufak bir
hareketi halinde emir beklemeksizin
2, 3 fahri ve bir nizamiye zabıt
kumandasında 100 neferin Alay
karargahın bulunduğu mattalle dikikat
fevt etmeksizin ihtiyat olmak üzere
hemen göndereceksiniz. ve gelen zabıt
derhal bana geldiklerini bildirecektir.
7 Bu emri alır almaz icap eden
mahallere evamiri lazimeyi veriniz.
Vürudu: 23/24 Saat 3.4.1332
85. A.K. Binbaşı Fazıl.

BELGE : (28)

Gülağa Bey'e,
Şimdi Fırka Kumandanını görmek üzere
Pelegöz Kariyesine bizzat gidiniz ve
görünüz.
85. A.K. Binbaşı Mehmet Nuri.

BELGE : (29)

27.04.1332
Mücahadin Kumandanlığına,
Alay Kuzveren sırtlarma çekilecektir.
Askerinizi topladıktan sora sağ

cenahınızda bulunan istihkam taburu
çekildikten sonra istihkam taburunu
takiben Elaldı tariki ile kuzveren
sırtlanna geliniz. 85. A.K. Binbaşı Fazıl.

BELGE : (30)

Şube :1 Ordu Karargahı:
Kısım : 2 , 30 Şubat 1332
Selepur Nahiyesi Müdürü Gül Ağaya,
BalabanAşiretine mensup efradı cem
ve celbine tarafımdan mezsunuz. Bu
hususla size Mümanaat olunmamasını
Dokuzuncu Kolordu Ahzı Asker
Riyasetine yazdım.
Üçüncü Ordu Kumandanı
Miriva Mehmet Vehip

BELGE : (31)

3. Ordu Humayunu
Kumandanlığı Başlık
Damgası: 8.03.1332
Balaban Aşireti Reisi Halil Ağa Zade
Gül Ağa'ya,
Mahsusen ihdayı selam eylerim. Allahın
lütuf ve keremile önümüzdeki Cuma
günü düşmana taaruz edeceğimiz'den,
eli silah tutan cesurve cengaver
aşirtenizle birlikte Perşemb veyahut
Çarşamba günü Fem'e geliniz. Ben orda
sizlere intizş ediyorum. 8 Mayıs 1332
Üçüncü Ordu Komutanı
Miriva Mehmet Vehip.

BELGE : (32)

Gönüllü Reis Gülbey'e,
Düşman ilerledikçe mukavemet ile
mevkünde sebat etmek ' gayret ediniz,
hemde düşman ahvalini tarasut ile
elde edeceğin malûmatı da bildirmeye
himmet buyurunuz. Biz alacağım
emir üzerine hareket edeceğiz. Bittabi
muntazır olduğumu emirden sizi de
haberdar edeceğiz.
18. Mayıs 1332 (1916)
4/2 Alay Komutanı Kıdemli Yüzbaşı

BELGE : (33)

TELGRAF
Tarih :25.05.1332
Numara : 4495/ 38
Elaziz alındığı tarih 25.05.1332.
Ovacık kaymakamı vasıtası ile Balaban
Aşireti Reisi (Ağa'ya bu tarafa hareket
edecek olursanız Kemah'tan ar gelen
vesair bütün Kemahlıları kailenizle
bareber muhal sureti ile getirmeniz
tavsiye olunur.
Elaziz Valisi Sabit.

BELGE : (34)

Numara:73

Selepur Nahiyesi Müdürlüğüne
Müdür Efendi,
Büro kayıtlanna nazaran Mayıs ayı
zarfında Liva vesait hususiyesi ile
muhtelif istikametlerden bir milyon dört
yüz seksen üç bin beş yüz kırk sekiz
ve menzil vasiti ile üç yüz yetmiş beş
bin yüz altmış bir ki Cem'an iki milyon
altı yüz otuz beş bin kilo erzak nakliye
edilmiştir. Bu hizmet mebrure ahalinin
fedakarlığına inziman eden Rukamın
gayret Vatan pervanelerinden münhasır
olmakla bilhassa beyanı şükran eder ve
sevgili ordumuzun temini iâşesi için
Haziran ayı zarfında bu miktarı tezyide
inşallah muvaffakiyet hasıl olacağını
ümit eylerim. 8 Haziran 1332. Erzincan
Mutasarnfı İmza Ahmet Fuat.

BELGE : (35)

Balaban Aşireti Mücahidininden
Erzincan Sancağının
Hinzuri Karyesinden Halil Ağa Zade
Mehmet
29. Fıkraya merbut mücahid takımından
Erzurum Vilayetinin Erzincan Merkez
kazasından Halil Ağa zade Mehmet,
Devleti Aliyeyi Osmanyen Rus
muharebesinde ibraz eylediği secaat ve
gayretine mebni Muharebe Madalyası
ile taltif olunduğunu mübeyyin işbu
vesika ita kılınmıştır.
12 Haziran 1332 (1916)
Dokuzuncu Kolordu Kumandanı
İmza

BELGE (36)

Balaban Aşireti Reisi Ali Bey'e,
Refakatımızda bulunan zabıt vekili
Emin Efendi'nin hasbe lüzum Tabura
alınmasına mecburiyet bulunduğundan
onu yerine Edip Efendi gönderilmiştir.
Mümaileyhiminde hüsn suretle
istihdamı rica olunur.
23 Haziran 1332 (1916)
85. alay 3. Tabur K.lığı
Binbaşı Nuri.

BELGE : (37)

Muhterem Gülağa,
Mektubunu aldım, Maiyetinizle
yaptığınız fedakaranE muharebattan
dolayı son derece memnun ve
düşmanın şı günlerde yaptığı baskın
ve taaruzlar sizi kattiyen müteessi:
etmesin. Bir kaç güne kadar gelecek
mühim kuvvetlerimizLE düşmanı yine
inşallah tard edeceğiz. Müsteri olunuz
Senin şimdilik mücahidin başından
aynımanı muvafıl görmüyorum. Bir
hafta daha sabır ediniz. sonra sizi burays
aldıracağım. Cümlemenizi gözlerinden
öper ve selamı mahsu; eylerim.

29 Haziran 1332 (1916)
Ordu kumandanı Mehmet Vehip

BELGE : (38)

Üçüncü Ordu kumandanlığı
Adet Hamili Vesika Gül Ağa Ailesinin
Divrikte yerleştirildikten sonra
nezdime azimet edeceğinden yolda
bütün memureyin askeriye ve Mülkiye
tarafından teshilat ibrazı lazımdır.

6 Temmuz 1332 (1916)

3. Ordu Kumandanı
Mirliva Mehmet Vehip

BELGE : (39)

Ovacıkta Gül Ağa'ya
Öteden beri avı avlamak sebatı ile
hizmet etmiş Ovacık ağalannın hududa
gelen avı avlamak için mütefikan
hareket arıusunu göstermekte olanlardan
dolayı sizinde orada beraberce
çalışmanız pek muvafık olduğundan
mumaileyhim ile beraber bu mühim
cihada gayret etmesini temenni ederim.
İşiniz olduğunda telgrafla yazmanız
muntazirim.

Siz daha yakında bir iki güne kadar
mesele anlamalısın. Maksad açık
olmazsa her kucağımız her vakit
muhabbetlerle sizin için açıktır.
Azizim Gül Ağa Mutasamf Ziya

BELGE : (40)

Hamiyetli ve Fedakar Hemşehrim
Gülağa'ya,
Allah yüzünü ak, sayınızı mezkûr etsin,
kürtlerin pek
savsalak oldukları gibi sizin gibi büyük
kalpli büyük fedakarınızda bulunması
şayanı şükrandır. İnşallah son hesapta
sizin mi yoksa o takımların mı hesabı
doğru olduğu anlaşılacaktır. Sizin
için gerek Malatya'da, gerek Harputta
arzu edilen yerde iskan için yer var ve
hazırdır. Hozat'a gelmek üzere şimdiye
kadar din ve namusu ile hizmet eden
Seyyid Rıza'ya malûmat vererek onun
muavenetile Hozata kadar geliniz.
Hozata gerek Jandarma'dan ve gerek
Civar'daki fırkadan muhafaza ile
Harput'a gelmeniz mukarrerdir. İnşallah
Rusların onbeş güne kadar Erzincan'dan
çekildikleri tebrişatını alırsınız.01 vakit
ak yüzle kara yüz tabii belli olur Azizim
Ağam, 20 Temmuz 1332 (1916)
Vali İmza Sabit.

BELGE : (41)

Mamuretülaziz Vilayeti
Tahrirat kalemi Numara: 355
Aşvan'da Selepur Nahiyesi Müdürü
Gülağaya, Bulunduğunuz Aşvan Karyesi

ve civarında firar ve
bakayatın takip ve derdesti için gereksiz
ve gerekse biraderleriniz Memur tayin
edildiğinizden bu hususta ibrazi faaliyet
ile takibat himmet eylemeniz tavsiye
olunur.

18 Ağustos 1332 (1916)
Elaziz Valisi İmza Okunamadı.

BELGE : (42)

Telgraf
Vasıta Merkezi : Malatya
Tarih : 3. Teşrini Evvel 1333
Saat : 8.35 Memur : Dursun
Kafkas Gurubu : 2448
Saat : 6.35
Arga Kaymakamlığı vasıtası ile Balaban
Aşireti Reisi Gülağa'ya,
Mahi mülk beşinci Cuma günü
Malatya'da bulunacağım. Görüşmek
üzere behemahal geliniz.
3. Teşrinievvel 1333
Üçüncü Ordu Kumandanı Vehip.

BELGE : (43)

4/ M. Gülağa'ya, 3. Ordu : 1267/30
Arga'da Balaban Aşireti Reisi
Gülali Ağâ'ya temini iase ve esbabı
istirahatınız hususu Harput Vilayetine
yazılmıştır.
8.11.1332 Üçüncü Ordu Kumandanı
İmza Vehip.

BELGE : (44)

Gül Ağa'ya,
Bunlardan esasen emir yok idi. Eğer
ciddi fikir ve vicdan beslese idiler
kalanlıların iğfalatına kapılmaz din
ve namus derdine döner derdine
düşerler siz mutlaka yarın hareket
edecek iseniz yoksa vilayetten
cevap bekleyecekmişiniz. Vali bey
baraberrinizde bulunan ailelerin aksi ve
sait Çemişgezek köylerine iskanında
Koç Uşağı Aşiretinin tecavüzüne
uğramak gibi bir mahzur kusura
çarsancak huşi ve diğer münasip
kasabalarına ya yerleştirmek üzere
mütaalanız sormaklığımı irade
buyurdular. Bu cihetleri tavzihen
bildiriniz. Orada Kemah'tan gelmiş
dört hane muhacir de varmış bunlardan
emin bir surette buraya nakilleri elzem
olduğundan on, onbeş kadar Muhafız
Jandarma alarak selamete gelmeniz için
bu cihet kaymakamla konuşunuz. Bende
konuşacağım ona göre emin tertibat
alarak geliniz.

Liva'dan. Zaten arzum dört, beş hane
muhaciri beraber götürmek idi. Beş
on yirmi kadar luhafızda kürtlerden
alınacaktır. On kadar da Jandarma
bulunursa maksadı temin eder. Vesait

fıkdanında (yoklğundan) dağda kalan
Amucem İsmail Ağa kürtlerin teşviki ile
Rus kazaklarının tecavüzüne uğrayarak
bütün eşya dörtbin lira kadar nakdini
alarak maile Erzincan'a nakletmişlerdir.
Gülağa. Yazıklar olsun İslam Milletide
alçaklıkta bu kadar ileriye gittiklerini
görmek mucibi teessüf ve teessürdür.
Allah Kerim ve Adildir. Siz o suretle
gelmek tedabirinde bulunun.
Liva' dan.

BELGE : (45)

Telgraf
Üçüncü Ordu : 1415/ 60
Kelime : 44 Saat : 9
Akçadağda Ören Karyesinde Balaban
Aşireti Reisi Gülağa'ya,
Malatya Talimgah Kumandanı Ahmet
Ali bey'e Üçyüz liranın tarafınıza
ita olunması hususu yazılmıştır.
Bilmüracaat Ahziyle İtası ve mebalighi
mezkûr ile yaz mevsimine kadar idare
olunması ve kafi gelmediği takdirde
daha birmiktâr gönderilmek üzere
keyfiyetin İş'arı 9. Teşrini Sani. 1333
(1917)
Üçüncü Ordu Kumandanı
Ferik Vehip Mehmet.

BELGE : (46)

Numara : 162
Erzurum Muhacirlerinden olup Tercan
harbinde üçüncü orduya pek büyük
fedakarlık eden Balaban Aşiret Reisi
Gülağa'nın Elbistan'dan kendi İaşeleri
için mübaya edecekleri erzakın argaya
gelmesini hiç bir taraftan Mümanaat
ve müdahale edilmemesini mübeyyin
vesikadır. İta kılındı. 18.11.1333 (1917)
Resmi Mühür Okunma

BELGE : (47)

Malatya
23.11.1333
Örende Balaban Aşireti Reisi Gülağa'ya,
Efendim,
Vehip Paşa Hazretleri tarafından
gönderilen Üçyüz lira geldi.
Postahanededir. Cinsine baktırmadım.
Ne olursa olsun size teslimi vazifemdir.
Bir defa daha zahmet ederek Malatya'ya
gelirseniz, hem bu iş bitmiş olur ve
hemde görüşürüz, çünkü bana parayı
Gülağaya veriniz, telgrafla bana yazınız
emir buyurmuşlardı. Ben şimdi cevap
vermek mecburiyetindeyim. Her halde
bu gün yarın gelirseniz çok memnun
bulunurum. Selamlar takdim ederim
efendim. Yağlıgah Kumandanı
Binbaşı Ahmet Ali

BELGE : (48)

Azizim : 1
Mektubunuzu aldım. Teşekkür ederim.
Şeyhzade Necip efendiye teshilat ibrazı hakkında Harput Vilayetine yazılmıştır.
Muhabbetle gözlerinizden öperim efendim. 30 Teşrin Sani 1333
Üçüncü ordu Kumandanı
Ferik Mehmet Vehip.

BELGE : (49)

Telgraf
3'üncü Ordu No. : 89
Kelime : 50
Numara : 14497
Malatya'da Balaban Aşireti Reisi
Gülağa'ya, C.28.11.1333 tele.
Elbistan ordunun mıntıkası harcinde bulunduğundan mahalli mezkürden tedarik edilecek zahire için muktezi vesikanın itası gayrimümkün bulunduğunun maalesef beyan eylerim.
Ol.Kanunu Evvel 1333
Üçüncü ordu Kumandanı Ferik
İmza Vehip.

BELGE : (50)

Numara :3
15.K. : 8
5.Ordu :1083/20
14779
Malatya'da Balaban Aşiret Reisi Ali Bey'e,
Hayatiyatı hazıranınız Teevinini bu kerre de Elaziz Vilayetine yazılmıştır.
6.12.1333
Üçüncü ordu Kumandam
Ferik İmza Vehip.

BELGE : (51)

Ahzi Asker şubesi Riyaseti Ali'sine,
Numara: 162
Balaban Aşireti Reisi Gülağa'ya, Üçüncü Ordu Erkam Harbiyesi Riyasetinin 13. Kanuni sani 1334 tarih ve 338 numaralı tahriratiyle mevrut ve beşinci rütbeden bir kıta mecidi nişan zışam mevhudur. Mumailayh Argada Örende iskan ettiği haber alınmış olduğundan mezkür nişanını almak üzere ya kendisinin ve yahut mutemet bir adamını gönderilmesinin Gülağa'ya teblig ve tefhimi maruzdur. 28 Kanuni Sani 1334
Malatya şube Reisi İmza Hasan Hüseyin
Numara : 49 Gülağa'ya, Teblig ve tebrik eylerim efendim, 11 şubat 1334 Arga Şube Reisi İmza Muhittin.

BELGE (52)

268 Suret
Arga Şubesine,
Akşadag havalisinde muhacereten sakın bulunan Erzincan'm Balaban

Asireti efradmdan sin mükellefiyet dahilinde bulunan eşhasm şimdilik tahtı silaha alınmaması Üçüncü Ordu Kumandanlığının İş'arına atfen Kol Ordunun emri İktizasmdandır.
4 Mart 1334
Fırka 18. Kalem Reisi Vekili
İmza Ziver.
Aslma Mutabıktır, 13 Mart 1334
Akçadağ ahzı Asker Şube Riyaseti İmza Muhittin.

BELGE (53)

Erzurum Adet 294/ 100
922/3513
Erzincan Mutassarnflığına,
29.07.1336'da Bayburt'dan ahali vesaitile karabiyga sevk edilen erzak kafilesine Kopdağı üzerinde tecavüz ve erzakla hayvanatı gasp eden Şakiler Erzincan Seleupur Jandarma Takımının ciddi takibati sayesinde Mutu Köprüsünde müsadereye mecbur edilerek üç saat kadar devam eden müsademe neticesinde mezkür kafil kiralılarının öküzleriyle Karakulak Nahisesinin yolcularına ait onaltı merkep ve yirmibir öküzün istirdat edildiği anlaşılmıştır.
2 Fukaray ahalimizin hukuk harimilerine tecavüz eden bu Şakilere iyi bir dersi ibret vermek suretile ibrazi fedekan eden mezkür Jandarma Talkımı zabıt ve efradile Balaban Aşireti Rüesasından Mehmet Ağa Müfrezesine beyam takdire eylerim. Erzurum, Trabzon vilayetine Erzincan Mutasarrıflığına, Bayburt Kaymakamlığına Fırka 17 kalem Riyasetine yazılmıştır.
15. Kolordu Kumandam
İmza Kazım.

BELGE (54)

Erzurum: 497
Erzincan Mutasamflığına,
10.7.1336 ve 1336 ve 1491 tele. Kop Dağında merkub hayvanatın istidadi hakkındaki muvaffakiyeti alileri mucibi teşekkürdür. Sahiplerinin Livaya izamları mahallerine yazılmıştır.
Mütebaki hayvanatında zahire ihracı için icab edenlere emir buyurulması mercudur. 07.08.1336
(1920) Vali Vekili Kazım.

BELGE (55)

Erzincan Jandarma Bölük komutanlığı, Erzurum Vali Vekilinin teşekküratı ve 15. Kolordu kumandanlığının takdiratını maalen iki kıta telgraf merbuttur. Selepur takimi Kumandanı ve maiyeti efradile Mehmet Ağa Müfrezesine

teblig ve tefhimile iadesi rica kılınır.
10 Ağustos 1336 Jandarma Tb.K. aslına uygunluğu tasdik olunur.
Bn. Adil Nisah

BELGE (56)

L5.Kolordu Kumandanlığı Erzurum Erkam Harbiyesi Hususi 17.10.1336 Numarası : 6157
Onbeşinci Kolordu Kumandan Vekili Miralay Kazım Bey tarafından

T A K D İ R N A M E

Erzincan'ın Hınzoru kariyesinden Gülağa oğullarından aşiret Reisi Halil Ağa oğlu Mehmet Ağa otuz nefer maiyetile bir hüsnü Ali dindarane ve cesurane bir gayret (Vatanpervarane) ile Sansa bogazını temin ettiğinden ve Trabzon vilayeti dahilinde gasp edilen hayvanatı mahiyeti müfrezesi tarafından istirdat edildiğinden göstermiş olduğu gayret ve hamiyet şayanı taltif ve tahsin görüldüğünden hizmeti ekran ve emsali arasında tezkar edilmek ve evlat ve ahvadinca da bir yadigar laymettar gibi hıfz edilmek üzere işbu Takdirname ita kilindi.
Onbesinci Kolordu kumandan Vekili Miralay Kazım İmza

BELGE (57)

Selepur Nahiyesi Müdürü Kamer Efendi'ye,
Muhterem Kamer Efendi,
Aşiretinizin ve ecdadınızın insani fikirlerle Hükümetimize sevk eden hizmeti vataniyesini iştirmekle bareber geçenlerde en buhranlı bir devreye girmiş olan ekradik evhali malümesinde aşiretinizin gösterdiği celadet ve hükümete karşı mutavet mutlakasını görmekle Aşiretinizi idare eden efradı ailenize medyunu şükranız. İşte zatialinize ve efradı ailenizden muhterem Ağalarımıza karşı hasıl olan itimada istinaden berveçhi zir hususatın temin ve istikbalini rica ederim.
Yedi aydan beri teşekkür eden alaymız efradma bu ana kadar hükümet tarafından Çarık, Çorap, Çamışır, elbise gibi melbusat ve muktezi techizat verilmediği gibi yedi ayda bir maaş verilmiş olduğu malûmunuz ve her. gün gözünüz önünde bulunan efradın perişanlığı meşhudunuzdur. Vatani hizmetleriniz meyanında alayımızada bir muaveneti insaniye de bulunmak üzere evvelce Sörperan, Çaykomu ve Sansadaki Müfrezelerimiz aşiretiniz kurası tarafından tavizen verilen ve aynen ahaliye tevzi edilmek üzere iadesi mukarrer olan hububat ve sairinin

furutile alay efradına yeknasak başlık yemeni imal ettirmek üzere ahali yedinde bulunan muzabit miktarının alayımız namına teburru edilmesini ve keyfiyetin makama arzi ile beraber işbu hububat feruh ve efrada başlık imal ettirmek üzere bir heyetin buraya izamını rica eder ve muhterem ağalara hürmetler takdim ederim.

16. Teşrinî Sani 1337 (1921) Süvari Jandarma Alay Kumandam İmza Binbay Şevket.

(BELGE 58)

Hınzoru Karayesinde Halil Ağa Zade Paşa Beye, Balaban Aşireti ile Abbas Uşağı Aşireti efradı meyanında pek eski zamanda hadis ve cümlesi teecile ugramış ve kaiden mütevellit husumetin bu güne kadar devamı hükümet zailenin eseri ihmaliştir. Buna Hükümeti Cumhuriye katiyen kail degildir. Halkın meyanlerinde mütahtis kalihah ve kendilerini teellif etmek köy ve hanelerinden ayrılanları yerlerine iade etmek Hükümeti Cumhuriyenin Şiarı ve en büyük arzusudur. Hükümetimizin bu arzuyu ailesine taban her iki tarafı kazanın Bırastik Karyesi civarındaki Bük Mezrasında toplayarak teellif etmek istiyorum. Zatınızda bu arzuya ittibaen gelmenizi ümit ve rica ederim. Efendim. 23.9.1928 Pülümür Kaymakamı İmza: Y. Ziya

K a y n a k :

Balaban Aşireti Soy Seceresi
Birinci Baskı: Ekim 1998 İst.

TEL: 0049 (0216) 306 85 20 389 80 79
353 00 39
Tax: 0049 (0216) 374 49 20

A Ç I K L A M A :

Bu belgeleri çeşitli İnternet forumlarında da bire bir yayınladım.

katılaştırmadan, yobazlaştırmadan dokunmak...

hüseyin karataş

gerçeğe bakmak nedir?...
gerçeği görmek midir?..
görmüş olduğumuz şey
midir gerçek?.. baktığımız,
dokunduğumuz, ayırttığımız
şey, sadece bir tanedir;
gerçeği çözümlemek, sadece
gördüğümüz, dokunduğumuz
bi tane şeyin kendisidir; yani,
gerçeği çözümlemek bize evrenin
kendisinin bilgisini vermiyor,
sadece görmüş olduğumuz o şeyin
bilgisidir; bu görmüş olduğumuzun
bilgisi, bizi bi hakikate vardiiramaz,
bizi tamamen erdiremez, zamanın
bilgisine götüremez; hakikat
dediğimiz şey, bi tek olan şeyin,
binlerce çeşitliliğini anlamaktır,
okumaktır; hakikat dediğimiz
şey, şeylerin, olguların, olanın
içindekini görebilmektir;
görüşümüz, gördüğümüzün bilgisi
kadarıyla kaldığı müddetçe,
varlığımızı, aklımızı, ruhumuzu,
vicdanımızı, gördüğümüzdeki
hakikatle karamayız; işte bu bilgi,
modernist akıl, bu dinlerdeki
ortodoks tapıntı, görmüş olduğunun
hakikatindeki bilgiyle kendisini
karamadığından, her zaman
tekçidir, her zaman zorlayıcıdır;
çünkü gördüğündekinin
aydınlıkta ve gölgede kalan
tarafalarına kendini köreltmıştır,
gördüğündeki boşlukları, aydınlığın
arkasında kalan karanlığı
somutlaştıramadığından, hayal
edemediğinin bilgisine kendini
kapatmıştır; mesela dinlerin
aklı, kendi kendilerinin diğer
insanlığa karışmalarına, birlikte
yaşamalarına, birlikte oluşmalarına
engeldir; mesela, modernist
akıl bilgisi, insanlığa, canlıya,
hissettiğinin bilincine hep soğuktur,
soğuk kalmıştır; ondan, modernist
akıl çelik sertliğindedir, çeliğin
soğukluğundadır; oysa ki, şimdiki
insanlığımıza, varlığını canımızda

duyumsayacağımızın bilgeliği
gereklidir...

şimdi, nenem'in milleti
aklıma geldi; nenem'in milleti
öğrendikleriyle kendi kendilerini,
itikatlerini, inandıklarını,
görüşlerini, kişiliklerini,
kimliklerini ne katılaştırdılar
ne de yobazlaştırdılar; onlar, ne
materyalist bilgiye ne de metafizik
bilgiye kendilerini kapattılar;
duymuş olduklarından hayret
etmeyi de biliyorlardı, keyif
alıyorlardı her yeni öğrenmiş
olduklarından; öğrendiklerini,
mesela yozlaştırmıyorlardı,
yobazlaştırmıyorlardı, baskıya ve
egemenliğe dönüştürmüyorlardı,
öğrendikleriyle kendilerini,
itikatlerini, kimliklerini daha
da yumuşatıyorlardı, daha da
demokratikleştiriyorlardı; öğrenmiş
oldukları, onları daha da fazla
diğer insanlığa, diğer kültürlere
yakınlaştırıyordu...

modernist akıl ve ortodoks dinlerin
teolojisi, insanı öğrendikleriyle
inkara etmeye zorlamakta; eğer
bi şeyi kabul ettiysen önceki
bildiğini hem red edeceksin hem
de inkar; on bin yıllık mülkiyetçi
akıl tarihine bakalım, şu dinsel
düşüncelerin tarihine bakalım, red
ve inkar görürüz; bi sonra gelen,
bi sonraki bilgi, kendinden önceki
bilineni, inanılanı inkar ve red
etmeden gelişme oluşturmuyor;
dahası, red ve inkar etmeden
kabul edemiyorsun, red ve
inkar etmeden düşünemiyorsun;
mesela, böyle düşünme hoşgörüyü
geliştirmez, hem akıllı hem de insanı
katılaştırır, hem akıllı hem de insanı
yobazlaştırır; işte nenem'in millet,
katılaştırmadan, yobazlaştırmadan,
öğrenmeyi, sevmeyi, olmayı,
dokunmayı başarmış bir millettir...

Osmanlı'da Kadı Fetvalarıyla Alevi-Kızılbaş Katliamları ve Sürgünler-1

Osmanlı dönemi, Aleviler için katliamlar dönemiydi. Daha I. Osman ve Orhan Gazi zamanında, Osmanlı merkezîyetçiliği geliştirilmiş, yerel önderler katledilmişti. Bu durum, en başından itibaren topluluklar arasında problemleri başlattı.

Osmanlı, İmparatorluk içinde yerel önderler ve liderler tanınmadı, yok edildi.

1416'da Şeyh Bedreddin Osmanlı dönemi, Aleviler için katliamlar dönemiydi. Daha I. Osman ve Orhan Gazi zamanında, Osmanlı merkezîyetçiliği geliştirilmiş, yerel önderler katledilmişti. Bu durum, en başından itibaren topluluklar arasında problemleri başlattı.

Osmanlı, İmparatorluk içinde yerel önderler ve liderler tanınmadı, yok edildi.

1416'da Şeyh Bedreddin tarafından direnişler başlatıldı. Sosyo-ekonomik yapı içerisinde; farklı inançlılarla birlikte Aleviler / Kızılbaşlar katledildiler. Bu süreçte (1420'de) Bedreddin'le birlikte Börklüce Mustafa ile Torlak Kemal ve taraftarları idam edildi, katliamlar gerçekleştirildi.

Sonrasında II. Mehmet döneminde (1480'de) Osmanlı içerisinde Hurufilik, İran ve Anadolu'da geniş taban bulmuştu. O yıllarda, II. Mehmet, Edirne'de saltanatı ele geçirdi. II. Mehmet, başlarda Hurufilere müdahale etmese de çevresindekiler tarafından bu durum ilgi görmedi.

II. Mehmet'in en baş danışmanlarından olan Fahr el-Din, (Fahreddin); Hurufilerin ateşte yakılmaları için fetva verdi. Bu fetva üzerine, Hurufiler, 1480'de Edirne'de bir camiye götürüldü, büyük bir ateş yakılarak Hurufilerin lideri ateşe atılarak yakıldı, taraftarları idam edildi.

Aynı yıllar, II. Mehmet tarafından, Hurufilerle birlikte tüm inanç toplulukları saldırılara, katliamlara uğradı. Osmanlı'nın, o yıllarda (1468-1474) Karaman bölgesinde yarı özerk şekilde yaşayan Karamanoğullarıyla aralarında derin çelişkileri vardı.

II. Mehmet, ilk defa Konya Karaman bölgesinde içlerinde Alevi-Kızılbaşların da olduğu önemli nüfus topluluklarını, 1475'te Rumeli'ye sürgün etti. Bu, o yıllarda Alevilerin-Kızılbaş-

Turabi SALTİK

ların ilk sürgünüydü.

II. Beyazıd Dönemi (1481-1512)

Alevilerin-Kızılbaşların durumları II. Beyazıd döneminde (1481-1512) daha kötüleşti. 1488'de Safevilerin başında Şah Haydar vardı. II. Beyazıd'la, Şah Haydar arasında saldırılar başladı. Bu saldırılardan ötürü, II. Beyazıd: "Allah Haydar'ın kafir müritlerinin belasını versin" biçiminde bir bakışla; Kızılbaşlara saldırdı. II. Beyazıd'ın bağnaz, yobaz kişileri 'Kızılbaşları' "kafirlik"le suçladılar.

II. Beyazıd, 1501'de İran'a saldırıya giderken Anadolu'da, "Tutsak edilen tüm Kızılbaşların idam edilmesini" emretti. Sağ kalanları ise Yunanistan ve Mora'ya sürdü. Osmanlı'nın bu döneminde Alevilere / Kızılbaşlara yönelik ilk fetva 1501'de II. Beyazıd'ın emri altında olan, Osmanlı Müftüsü Hamza Saru Görez'e aittir.

Aşağıdaki bu Fetva Osmanlı döneminde Alevi / Kızılbaş katliamlarına yönelik bir ilk fetvadır:

"Ey Müslümanlar bilin ve haberdar olun ki, reisleri Erdebilolu İsmail olan Kızılbaş topluluğu, Peygamberimizin şeriatını, sünnetini, İslam dinini, din ilmini, iyiyi ve doğruyu beyan eden Kuran'ı küçük gördüler. Yüce Tanrı'nın yasakladığı günahlara helal gözü ile baktılar. Kutsal Kuran'ı, öteki din kitaplarını tahkir ettiler ve onları ateşe atarak yaktilar. Hatta kendi melun reislerini Tanrı yerine koyup ona secde ettiler. Hazreti Ebu Bekir'e, Hazreti Ömer'e söğüp, onların halifeliklerini inkar ettiler. Peygamberimizin karısı Ayşe anamıza iftira ettiler ve sövdüler. Peygamberimizin şeriatını ve İslam

dinini ortadan kaldırmayı düşündüler. Onların burada bahsedilen ve bunlara benzeyen öteki kötü sözleri ve hareketleri benim ve öteki bütün İslam dininin alimleri tarafından açıkça bilinmektedir.

Bu nedenlerden ötürü şeriat hükmünün ve kitaplarımızın verdiği haklarla, bu topluluğun kafirler ve dinsizler topluluğu olduğuna dair fetva verdik. Onlara sempati gösteren, batıl dinlerini kabul eden ve yardımcı olanlar da kafir ve dinsizdirler.

Bu gibi kimselerin topluluğunu dağıtmak bütün Müslümanların vazifesidir. Bu arada, Müslümanlar'dan ölen kutsal şehitlerin yeri cenneti ala'dır. O kafirlerden ölenler ise, hakir olup cehennemnin dibinde yer tutacaklardır.

Bu topluluğun durumu kafirlerin (kitap sahibi Hristiyan ve Yahudiler'in) halinden daha kötüdür. Bu topluluğun kestiği veya gerek şahinle gerek ok ile gerekse köpek ile avladığı hayvanlar murdardır. Onların gerek kendi aralarında gerekse başka topluluklarla yaptıkları evlenmeler muteber değildir. Bunlara miras bırakılmaz.

Sadece İslam'ın Sultanı'nın, onlara ait kasaba varsa, o kasabanın bütün insanlarını öldürüp mallarını, miraslarını, evlatlarını alma hakkı vardır Ancak bu mallar İslam'ın Gazileri arasında taksim edilmelidir.

Bu toplamadan sonra onların tövbe ve nedametlerine inanmamalı ve hepsi öldürülmelidir. Hatta bu şehirde onlardan olduğu bilinen veya onlarla birlik olduğu tesbit edilen kimse öldürülmelidir. Bu türlü topluluk hem kafir ve imansız hem de kötülük yapan kimselerdir. Bu iki sebepten onların öldürülmesi vacibdir. Dine yardım edenlere Allah yardım eder, Müslümana kötülük yapanlara Allah da kötülük eder."

Yavuz Dönemi (1512 -1520)

Osmanlı, 16. yüzyıldan itibaren, coğrafyamızda halkların özgürlük mücadelesini beşiğinde boğmaya çalıştı. Tarihten gelen iktisadi, coğrafi, siyasi, kültürel ve tarihi sorunları savaşla çözmek istedi. Kan ve gözyaşını dayattı. Her defasında da Ana-

dolu halkları direnişler geliştirdi, özgürlüklerini savundular.

Zamanında Feyzullah Hurufi katledilmişti. Hallacı Mansur'un başı ve kolları vurulmuş, bedeni Bağdat şehir kapısına asılmıştı. Sonra kemikleri yakıldı, külleri Dicle nehrine atıldı. Seyit Nesimi'nin derisi yüzüldü. Baba İshak, Baba İlyas ve Hacı Bektaş Veli'nin ağabeyi Pir Hüseyin (Seyit Menteş, Koca Pir) idam edildi. Şeyh Bedreddin ve Pir Sultan darağacına çekildi.

Yavuz da Dersim'e geldi. Zamanın Dersim önderlerinden Pir Rüstem Saltık'ı, Pertek'te elleriyle darağacına çekti. Osmanlıdan günümüze 36 Alevi Kızılbaş halk ozanının başı vuruldu. Bu yüzden Doğu, Ortadoğu toplumları karanlığın, bağnazlığın girdabına sokuldu. Ama Aleviler / Kızılbaşlar gene de aydınlık yüzlü fikirleri savundular.

II. Bayezid'in oğlu I. Selim, (Yavuz 1512-1520) Kızılbaşlara karşı en acımasız, en sert, en katliamcı yöntemleri uyguladı. Daha Trabzon'da valiyken, Safevilerin ve Kızılbaşların, İran'daki ve Anadolu'daki varlıklarından rahatsızdı. Kızılbaşlardan nefret ediyordu. Yavuz, babası II. Beyazid'i zorla tahttan indirmiş, sürgün etmişti. Kardeşlerini de öldürmüştü.

Yavuz, Osmanlı Şeyhülislam'ı İbn-i Kemal'e, Alevilerin / Kızılbaşların öldürülmelerinin haklı olduğunu göstermek için fetva çıkarttı, Alevileri Kızılbaşları defterlere kayıt etti. Selim-şâhname adındaki kaynakta:

“Her şeyi bilen Sultan, o kavmin etbânı kısım kısım ve isim isim yazmak üzere, memleketin her tarafına bilgiç katipler gönderdi; yedi yaşından yetmiş yaşına kadar olanların defterleri divâna getirilmek üzere emredildi; getirilen defterlere nazaran, ihtiyar-geç kırk bin kişi yazılmıştı; ondan sonra her memleketin hâkimlerine memurlar defterler getirdiler; bunların gittikleri yerlerde kılıç kullanılarak, bu memleketlerdeki maktullerin adedi kırk bini geçti.”

Yavuz Selim, Alevi Düşmanı Ebu-suud Fetvası Osmanlı şeriatı Yavuz'la birlikte egemen hale geldi. Alevilere / Kızılbaşlara karşı katliamlar artarken, Alevi direnişleri de arttı. Yavuz, İdris-i Bitlisi ile birlikte 46 bin Alevi / Kızılbaş katletti. İlkın Sivas Koçgiri'de zamanın Dersimlilerini katletti Sağ kalanları Kıbrıs'a sürgün etti. Kemah Kalesinde ise 3 bin Alevi'yi katletti. Ardından Dersim Kepir (Tekir) yay-

lasında Şah İsmail'le karşı karşıya geldi 6 bin Dersimli Kepir (Tekir) yaylasında Yavuz tarafından katledildi. Yavuz, Harput üzerinden Pertek'e saldırdı. Pertek'te zamanın Dersim önderlerinden Pir Rüstem Saltık'a; “aman dile” dedi. Pir Rüstem Saltık, “aman” dilemeyince Yavuz, Pir Rüstem'i Pertek'te elleriyle darağacına çekti. Yüzlerce Alevi'yi kılıçtan geçirdi. Bugün Pertek'te Rüstem Mahallesi hala Yavuz'un darağacına astığı Pir Rüstem Saltık'ın adını taşımaktadır. Yavuz, Sarı Saltıklılara ait olan Baysungur Dergâhı'nı da camiye çevirdi. Hala Pertek'teki Baysungur Dergâhı cami olarak durur Pertek'te. Baysungur, Yavuz'un darağacına astığı Pir Rüstem Saltık'ın kardeşiydi. Aynı yıllarda Pertek'te en ünlü aileler Yavuz'un baskısıyla Sünni-liğe geçmiş ailelerdi. Bunlardan en ünlüleri Dalokaylar ve Civelekler, o zaman Alevilikten vazgeçmiş Sünnilemişlerdi.

Yavuz'dan yüzlerce yıl sonra Ankara şehrine Belediye Başkanı olan Vedat Dalokay o sülaleden gelenlerdendir. Bugün Pertek'teki Sünni aileler, Yavuz zamanında Sünniliği benimsemişlerdi. Yavuz döneminde de, sonrasında da Aleviler / Kızılbaşlar, Sünni Osmanlı'nın şeriat uygulamalarına bağlı kalmadılar. Onlar, Ocaklar yoluyla ibadetlerini, itikatlarını, yolu erkânını, varlıklarını bütün katliamlara rağmen sürdürdüler.

Yavuz, Alevilerin / Kızılbaşların varlığına tahammül edemiyordu. Alevilere yönelik zulüm uyguladı. Bugün de İstanbul gibi büyük bir kentte 3. Köprüye onun adı verildi. Aleviler bu ada karşı oldular. Yavuz, Alevi katliamlar yaptı. Saldırıları başlattı. Bu saldırı ve katliamları meşru göstermek için, Alevi düşmanı Şeyhülislam Ebu-suud'a şu fetvayı düzenletti:

“Peygamber, ‘ehl-i sünnet topluluğunun da içinde bulunduğu yetmiş üç topluluktan yalnız ehl-i sünnet kurtulacak, ötekiler ateşe atılacaktır’ buyurmuştur. Bu Kızılbaş topluluğu o yetmiş üç topluluktan bile değildir. Her birinden biraz kötülük, biraz suç, biraz ortalığı karıştırıcılık almış, kendi inançlarına göre benimsedikleri küfre, sapkınlığa katıp karıştırmış yeni bir küfür yolu yaratmışlardır. Gün geçtikçe de çoğalmaktadırlar. Şimdiye kadar sürdürdükleri bilinen kötülükleri, suçları konusunda şeriat kuralları gereğin-

ce geniş anlamli yargı şudur: O acımasız kişiler yüce Kur'an'ı, yüce şeriatı, İslam dinini küçümsemekle, şeriat kitaplarını yermekle, ocağa atıp yakmakla, din bilginlerini kendi bilim-leri uğruna acımasızlıkla, suçlamakla, liderleri (şeyhleri) olan arabozucu kötü kişiyi Tanrı yerine koyup önünde eğilmekle, haram olduğu kesinlikle ortaya konan, dince yasaklanan içkileri üretilip içmekle, Ebubekir ve Ömer'e sövmekle kafir olduklarından başka; Peygamber'e bile kötü sözler söyledikleri ortaya çıktığından, çağlar boyunca gelen bilgilerin ortak konuda birleşen yargıları gereğince katledilmeleri uygun görülmüştür. Suçlulukları konusunda kuşkuyla kapılanlar da suçludur.”

2. Kanuni Dönemi (1520-1566)

Osmanlı'da, Alevi-Kızılbaş katliamlarına yönelik ferman ve fetvalar hiç durmadı. Kanuni'nin, Padişahlık döneminde (1520-1566) Aleviler, türlü katliamlarla karşılaştılar. Kanuni, Anadolu'da pek çok bölgede Alevilere zulüm uyguladı. Osmanlı o yıllarda bir yandan İran'la bir yandan da Avrupa ile savaşıyordu.

Kanuni, saltanatını sürdürürken Şeyhülislamlarına, Kadılarına, Alevilerin katledilmesi için pek çok fetvalar düzenletti. Kanuni'nin Sadrazamı Sokullu Mehmet Paşa, İran'da Şah I. Tahmasb'la savaştığında Bağdat'ta yaşayan Alevilere / Kızılbaşlara yönelik türlü katliamlar uyguladı. Kadılarına, Alevilerin katliamına yönelik pek çok fetva çıkarttı.

Kanuni, katliamları devam ederken Aleviler de ayaklanma ve direnişler gösterdiler. İlk olarak, Sülünöğlu Koca ve Zünnünoğlu adlı direnişçiler 1525'te Maraş'ta bu katliamlara ve saldırılara direndiler.

Alevi katliamları durmak bilmiyordu. Artan saldırı ve katliamlara karşı bu defa da; Kalender Çelebi 1526'da ayaklandı. Maraş ve Elbistan'da olduğu gibi tüm Anadolu'da Alevilere yönelik katliamlar aralıksız devam etti.

Kanuni döneminde, Aleviler, çetin bir yaşam sürdürüyorlardı. Anadolu'da Alevi katliamları olurken, Bağdat'ta da fermanlarla Alevi katliamları yapan Osmanlı şeriatı ve Kanuni yönetimi, Bağdat'ta katliamlar gerçekleştirdi.

(Devamı gelecek sayıda)

Kürt Göç Konferansı 2017

Kürt Göç Konferansı (Kurdish Migration Conference, KMC) Londra

Middlesex Üniversitesi bünyesinde eğitim görevlisi Sosyolog Dr. Janroj Keleş Yılmaz'ın inisiyatifi ile ilk defa 2016¹ yılında gerçekleşmiştir. 15 ve 16 Haziran tarihlerinde bu yıl ikincisi² düzenlenecek olan KMC yine farklı bilim alanlarından 45 araştırmacının katılımıyla göç, kadın, vatandaşlık, diaspora, aidiyet ve kimlik konularının masaya yatırılmasına platform sağlayacaktır. Mülteci konumuna düşen Rojava Kürtleri ve Êzîdîlerin durumu incelenen konular arasında olacaktır. Ethnisiite, kimlik, dil ve göçmenlik ekseninde Zazaki diline mensup olan kitlenin diasporada mevcut konumunu ve diasporanın kimlik ve aidiyet konularına etkileri ayrıca irdelenecek konulardandır. KMC diasporanın kimlik tanımlama ve aidiyet konularına etkilerini ve kitle örgütlenmelerinin geldikleri topraklara yönelik politikalarını incelemeyi hedefliyor.

Dr. Keleş KMC'yi hayata geçirme motivasyonunu şu sözlerle ifade ediyor:

“Uzun süredir göç konuları üzerinde çeşitli çalışmaları yürütüyorum. Kürt diasporası ile ilgili çeşitli ülkelerde yapılan çalışmaları kamusal alana taşımak ve bu alanda çalışan araştırmacıları bir araya getirmek istedim. KMC, bu alanda araştırma yapan bilim insanlarının araştırmalarını paylaşmalarını ve bilgi akışına bir platform sağlamayı amaçlıyor. Bu şekilde karşılaştırmalı araştırmaları teşvik etmek ve elde edilen sonuçların, Kürt diasporası hakkında bilime dayalı daha fazla bilgi üretimine katkıda bulunmak amacındayım. Araştırmalar farklı göçmen kitlelerinin farklı

Dr. Zeynep Aslan

dissiplinlerde konum ve tutumlarına kıyas ve karşılaştırmaları içermektedir. Nihayi olarak sürekli bir değişim ve dönüşüm halinde mevcut sorunları anlamak, analiz etmek ve pratik siyasete çözüm önerilerinde bulunmak ve modeller sunabilmek adına bu platformu sağlamak istedim.” (Keleş, kişisel konuşma 24.05.2017)

Ve ekliyor:

“Kürt konusu ile ilgili araştırmalar bugüne dek daima Türk, Arap veya Fars araştırmaları bünyesinde bir alt-unsur olarak, aslında görünmez biçimde ele alındı. Kanımca, Kürdistan'ı işgal edenlerin entelektüel liderliğinden kurtarılmaya ve Kürt araştırmaları alanından kendi mecrasında, eleştirel bilgi birikimini oluşturmak adına, farklı oluşumlara ihtiyacı var. Kürt Göç Konferansı bu ihtiyaca cevap vermeyi amaçlayan bir akademik çabadır” (ayn.)

KMC geçen yıl (2016) Kürt Alevi ve Yarsanlar ile ilgili yoğunlaşmıştı. Bu yıl ise akademik dünyayı üç özel panel ile selamlıyor. Bunlardan birincisi Zazaki diline mensup olan göçmenlerin diaspora'da kimlik, dil ve göçmenlik deneyimlerine dair incelemeleri ele alan çalışmaları içeriyor. Zazaki konuşan göçmenlerin

göç, diaspora, kimlik vb. gibi durumlarını ele alan bir platformun da olması gerektiği organizasyon komitesi tarafından doğru bulunmuştur. Avrupa diasporasına önemli rakamlarda göç etmiş olan Zazaki diline mensup olan göçmenlerin konusunu incelemek üzere sunmuş olduğum panel önerisi, Dr. Keleş ve konferansın organizasyon komitesi tarafından ilgiyle karşılandı. Değerli meslektaşlarım Dr. Filiz Çelik, Dr. Hüseyin Çelik ve Dr. Maria Six-Hohenbalken ile birlikte Zazaca diline mensup olan göçmenlerin diasporadaki kimlik, dil, aidiyet duygularını, kültürel ve politik mobilitelerini, diasporadaki örgütlenmelerini ve bu örgütlenmelerin geldikleri topraklara etkilerini irdedeceğiz. Çalışmalarımız tarihte yaşanan travmaların günümüzdeki kimlik tanımlama ve oluşumlarına etkilerini anlamaya ve analiz etmeye çalışacağız. Bu noktada yapılacak sunmlara biraz daha değinmek istiyorum;

Psikoloji bölümünden mezun ve İngiltere Swansea Üniversitesinde görevli olan Dr. Filiz Çelik'in çalışması Dersim Jenosidi'nin günümüzde Avrupa Diasporasında yaşamakta olan nesillere etkisini inceliyor. Filiz Çelik'in sunumu, Jenosidin bu bireylerde Zazaca dilini hatırlamak, öğrenmek, öğretmek ve yeni nesillere aktarmak konusundaki farkındalığın derecesine, ne tür bir etkisinin olup olmadığına dair saptamaları ortaya koymaya çalışıyor. Dr. Çelik sunumunu bireyler ile yapmış olduğu kalitatif röportaj ve araştırmalar ile güçlendirecektir. Yine aynı konu üzerinden Viyana Üniversitesi ve Avusturya Bilim Akademisinde öğretim görevlisi ve

Dr. Filiz Çelik

Dr. Hüseyin Çelik

Dr. Maria Six-Hohenbalken

Dr. Janroj Yılmaz Keleş

araştırmacı olan, etnolog, Dr. Maria Six-Hohenbalken, Dersim Jenosidi'nin Zazaca diline mensup olan kitlenin Avrupa diasporasında doğmuş ve yaşamakta olan gençlerinin – çoğu zaman Zazaca bilmeksizin – kimlik tanımlama ve geliştirme konusundaki tutum ve stratejilerini ele alıyor. Dr. Six-Hohenbalken burada 'emotional heritage', yani 'duygusal kalıtım' yoluyla ebeveynlerden yeni nesillere aktarılan aidiyet (belonging) unsuruna dikkat çekiyor. İsviçre Zürih Üniversitesi ve Berlin Humboldt Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim görevlisi, Dr. Hüseyin Çelik bu panelde Kuzey-Eski-Dersim bölgesinden Avrupa ülkelerine göç etmiş kitlenin diasporada örgütlenme biçimlerini ele alacağı sunumunda, saha araştırmasından elde etmiş olduğu sonuçları paylaşacaktır. Benim sunumum ise Alevilik konusunda olduğu gibi, Zazaca ve Zaza kimliğinin araştırılmasına ve konuyla ilgili farkındalık geliştirilmesine ilişkin, Avrupa diasporasının daha olumlu siyasi konjunktürünü ve zeminini tartışıyor. Sunumum ulus devlet, ulusçuluk, ulusallaşma ve kimlik konularını farklı metod ve teorik alt yapılar ile besleyerek, 1980lerden itibaren diasporada geliştirilen pratik ile harmanlayıp, kimlik, etnisite, ulusçuluk ile ilgili mevcut durumu içeren ifadeleri ve geleceğe dair bazı opsiyonları irdeliyor.

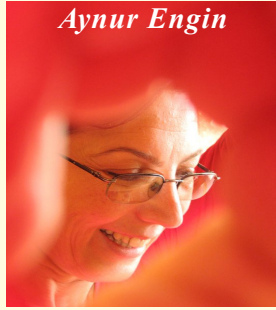
Bu yıl KMC'de özel panellerden ikincisi Kürt kadınlarının diaspora'da internet ve sosyal medya üzerinden, politik hayata katılımlarını ve yaşadıkları ülkelerde vatandaşlık haklarını kullanımlarına dair verileri inceleyecek. Son olarak, üçüncü panelin ağırlık merkezi ise Êzîdîlerin son dönem yaşadıkları katliamın boyutlarını ve yerinden edilmelerini, geleceğe dair olası gelişim ve dönüşümleriyle elealacaktır.

KMC 15 ve 16 Haziran tarihinde Londra Middlesex Üniversitesinde gerçekleşecektir. Sonuçları Kızılbaş Dergisi Platformundan yeniden paylaşacağım.

¹ İlk Kürt Göç Konferansı için bkz.: <http://www.mdx.ac.uk/events/2016/05/kurdish-migration-conference-2016-from-subordination-to-transnational-mobilisation>

² İkinci Kürt Göç Konferansı için bkz.: <https://mdxmigration.wordpress.com/kmc2017/>

KENDİMİZİ BULALIM!!

Kendimiz olmakla ilgi, bana göre önemli bazı vurgular yapacağım.

Çok sade ve çıplaklığıyla; Biliyoruz ki, on yıllar önce, Kürd halkı belli devletler gözetiminde dörde bölünerek, dört ayrı devlet egemenliğine sokuldu. Her egemen ülke kendi bünyesindeki Kürtlerin dil, kültür ve kimliklerini yasaklayarak, kendi resmi ideolojisini zoraki benimsetti. Zaman, zaman halk bu haksızlık ve yasaklamalara isyan etmiş olsa da, egemenler olabilecek en zalimane halleriyle her defasında yirmi yada otuz-yıl, bu haklı mücadelelerini geriye atabilmişlerdir.

Ben bir gün, bir ay, bir yıldan bahs etmiyorum. Yüz yıl öncesine de gitmiyorum. Yüz yıldan bu yana bu halk üzerinde dört ayrı Ülkede uygulanan, yok etme politikasından bahs ediyorum.

Bu politikalar basit ve sıradan değillerdi. Ölüm, açlık, zindan, sürgün gibi hayatı durumlarla terbiye edilmeye çalışıldı. Hala da çalışılıyor... Haliyle! Zamanla Kürd halkı üzerinde istemeden de olsa, travmalar yarattı! Bu travmalar, salt fiziki darp değil, zihin, beyin ve algı üzerinde darp! Dememiz çok daha doğru olacaktır.

Bir diğer önemli konu, Ulus ve ulusun eğitim dilidir.

Kürdler, söz konusu egemenlerin, resmi dil eğitimi ne ise, o dillerle eğitim görüp, çalışma alanlarında, sokaklarda, yaşam alanların da, bu dilleri kullanmak zorunda kaldılar. Bu da zamanla kişilerin kendi öz benliğinden uzaklaşması, kendi ana dilini unutması, kültürünün de yok olmasına, yada bozulmasına sebep oldu. Ciddi bir araştırma yapılacak olursa, milyonlarca kürdün bu uygulamalar karşısında asimile olduğu, yaşadığı halkla entegre olduğu, yitip

gittiği görülecektir.

Şimdi çok özetle anlatmaya çalıştığım uygulamalar, Travmatik olarak, zihin, algı ve bakış açısını değiştirdi demiştim. Evet değiştirdi! Topraklarından, yaşam alanlarından sürüldüğü il ve ilçelerde, uzun vadede ikamet etme zorunluluğu dayatıldı! Bu dayatma neticesinde; oralardaki yaşam biçimine alışmak durumunda kaldı. Zorunlu sürgünlerle Türk illerinde yaşamının ardından, Türklerle yapılan evlilikler de, daha çok kaybolmasına sebep oldu. Uzun süre oralarda yaşam ve evlilikler, zamanla dil ve kendi kültürü silinip yavaş, yavaş yerini entegre, asimile ve hatta başkalaşmaları, ciddi oranda yaşattı, yaşatmaya devam etmektedir.

Bu da kendi öz benliğinden uzaklaşmaya, kendisi olmadan çıkıp, dayatılan olmaya, eğitim aldığı dili, çalışma, sokak ve yaşam alanında kullanmasına, kendi iradesi dışında uygulamak zorunda bırakılması, istemeden kendi! Olmaktan uzaklaşmış oldu.

Burası bana göre çok önemli; Bakın kendi iradesi dışında zoraki uygulamalar diyorum! Lütfen bunun üzerinde bilimsel (Sosyolojik) olarak duralım!

Bütün bu gerçeklere inmeden, çok rahat karalama ve suçlamalar, yine kendi halkımız tarafından yapılıyor. Oysa kendi gerçeğini bilmeden atılacak her adım sadece pat sesi getirecektir... Burada, yapılması gereken; Tarihini bilmek, kim olduğunu, nereden geldiğini, nerelerde yaşadığını, halkının neden bölündüğünü, neden hala devletleşmesine karşı durulduğunu iyi bilmek gerekiyor.

Biz bunları öğrendiğimizde, kendimize, özümüze gelmiş olacağız. Gerçeğimize inip oradan doğrulara gitmek için daha bilinçli hareketlerle ne yapmamız gerektiğini çözmüş olacağız. Birlik beraberlik ruhu hiçbir zaman kaybolmadı, yukarıda değindiğim etkenler hep yolumuzu kaybetmemize sebep oldu. Kendimiz olmakla, önümüze yolun netliği de çıkmış olacak. Bu halk yiğitlikleriyle destanlar yazdırmış. İnaniyorum ki; bu halk gücünü, kendisi için kullandığında, yine destanlar yazacaktır. Bir an önce kendimiz olabilmek umuduyla. Zira buna acilen ihtiyacımız var

Saygılarımla.

80. yıldönümünde dersim soykırımı bahsinden: kürt mü kızılbaş mı?

1. Bölüm:

Alman düşünür Norbert Elias, tarihsel olayların bütün sonuçları-yla ancak yüzyıl sonra ortaya çıkabileceği saptamasını yapar. Dersim soykırımının 80. yılında soykırımın ağırlığı hala üzerimizdedir ve sonuçları çeşitli boyutlarda açığa çıkıyor. Tamer Akçam'ın deyişiyle 'soykırım, sadece bir grubun imha edilmesi değildir. Sokırım imha edilenin üzerinde yeni bir toplum inşa edilmesidir' Soy-kırımcılar eski toplumu yok etmekle yetinmez, yeni bir toplum inşa amacı da taşır. Dersim soykırımı bir Türkleştirme projesinin hayata geçirilmesi projesidir. Bu proje bu gün de yürürlüktedir.

Önce ne olduğumuzu, daha doğrusu ne olmamız gerektiğini bize söylediler. Türksünüz dediler. Baktılar bu artık pek para etmiyor şimdi de ne olmadığımızı söylüyorlar, daha doğrusu ne olmamız gerektiğini söylüyorlar. Kürt değilsiniz diyorlar. Yani Kürt olmayın diyorlar. Aleviyim Kızılbaşım deyin yeter neyinize yetmiyor? Yeter ki kendinize Kürt demeyin gerisi teferruattır. Aleviler Kürt değildir, Der simliler Kürt değildir. vs. vs.

Dersim soykırımı bahsinde, son yıllarda dikkatten kaçmayan bir nokta, tarihte geniş Dersim, bu günkü Tunceli sınırlarından daha geniş bir coğrafya bölgesinde yaşayan ve hep Dersim Kürtleri/Dersim Ekradı olarak addedilen toplulukların, bu gün kimi çevreler tarafından neredeyse Kürdi kimliğinden izole edilerek ele alınması ve tartışılmasıdır. Deyim yerindeyse, Dersim Kürdiyesinin izalesi (yokedilmesi) durumuyla karşı karşıyayız. Bu durum, daha çok Alevi/inanç eksenli olarak meseleye yaklaşan kesimlerin tarihsel tecrübelerden da mıttıkları anılar ve acılarla bağ kurmak şeklinde ele alınabilir belki ilk bakışta. Burada 'İstirab kültürü' olarak Kerbela ile özdeşliğin yaratacağı toplumsal bir meşruiyet ve mağduriyet temelinde uğradıkları haksızlıkları dünya aleme duyurmanın daha kolay olabileceği düşünülüyor olabilir. Seyit Rıza'nın son sözlerindeki 'evladı Kerbelayih' atfı da buna zemin sunuyor gibi.

Cemsi Kaya

Gene de konuyu biraz deşelemek gerekiyor. Unutmamak gerekir ki, 1938 ler de geleneksel toplumsallık tarzı olarak dinsel aidiyetin belirleyiciliği söz konusu olsa da Yukarı Fırat havzasında Alevilik ve Kürtlük neredeyse bir ve aynı anlama geliyordu. Kırmanc (Türkçesi Kürt), bu iki aidiyet tarzının iç içe geçerek izdivaç ettiği bir kimlik halini anlatır.

Aslında soylarını kutsal bir secereye bağlamak sufi geleneklerin ortak özelliğidir. Kerbela ya da Ehli Beyt benzeri bir referansın Şeyh Said 'de de olduğu bilinmektedir. Kendi kanının İmam Hüseyin'in kanından daha kırmızı olmadığını söylediği bir kaç yıl önce sosyal medyaya yansımıştı. Kürt siyasetçi İbrahim Güçlü'nün aktardığına göre, bir kaç yıl önce Şeyh Said ailesinden bazı şeyhlerinin "Hasan ve Hüseyin'in evlatları oldukları, Kürtlükle alakalarının olmadığını" söylemişlerdi. Dolayısıyla bu tür yaklaşımları sadece TC nin asimilasyon politikalarına endeksleyerek ele almak meseleye tek yönlü bakmak olur. Bu tek yanlı bakışa saplanmak yerine, Eric Hobsbawn'ın dediği gibi 'insanların çeşitli bağlılık ve sadakat odakları olduğunu, bu sadakat odaklarının aynı anda yaşamın çeşitli yönleriyle ilgili olduğu' bilgisiyle hareket edersek meseleyi daha iyi anlayabileceğimiz kanısındayım. Yoksa birbirimizi sürekli şeytanlaştırır dururuz. 'Kerbela gibi kutsal ikonların' modern milliyetçiliğin olduğu kadar geleneksel – Hobsbawn buna önmili diyor-toplumların da parçasını oluşturduğunu Hobsbawn bize hatırlatır. Bir inanç topluluğunun kendisine yönelik bir kırıma karşı, inanç eksenli duyarlı tavır oluşturmaya kimsen-

in itirazı olamaz. Ama bu işin sadece bir yönüdür. Şayet bu inanç topluluğu meseleyi soykırım faillerinin arzuladığı amaçlara tahvil ederek ele alırsa, orada söyleyecek sözümüz, 'oneminute/bir dakika' deme hakkımız vardır.

Kürt Hareketinin Dersim katliamı bahsinde çok eskilere dayalı sözü olmuştur. Eleştirilebilir yönü olmakla beraber; Dersim soykırımı konusunda söz söyleme son 20-30 yıla kadar hep Kürt Hareketinin tekelindeydi. Dersim katliamı döneminde sözgelimi Hacı Bektaş tekkesinin herhangi bir karşı tavır aldığı söz konusu değildir. General Arfa'ya göre Dersim'e karşı yürütülen bastırma hareketinde Iraklı (Sunni) Kürtler uluslararası kuruluşlara (Cemiyeti akvam) başvurarak Dersim'deki soydaşlarına yönelik kırımın son bulmasını ister Suriye'deki Sunni Kürtler Şam Kürt camiinde infaz edilen isyanın liderleri Seyit Rıza ve arkadaşları için mevlüt okutur, cenaze töreni yapar. Öyle görülüyor ki, araştırmacı Erdal Gezik'in Alevi ve Sunni Kürtlerin birbiriyle ilişkilerine statik ve klişeperridyodizasyonlar ve kavramlar aracılığıyla bakılamayacağı konusunda bizi uyarması yerindedir.

1990 lı yıllarda başlayan Alevi/Kızılbaş uyanışı ile beraber Alevilerin de Dersim Kırımı bahsinde söylecek sözü olmuştur. Elbette bu olumludur. Ne var ki, kimi Türkçü Alevi tarih yazıcılarının Alevi ve Kürt kimliğini karşıtlık içerisinde ele almaları Türkçü İttihatçı-Kemalist zihniyetin ürünüdür ve yarattığı aşınma hafifsenemez. Ciddi tahrifatlar yarattıkları da gözden kaçırılmaz. Kürt tarihçisi Gürdal Aksoy'un dediği gibi "Dersim Kürtlerini kendilerini Kürt yerine Alevilikle tanımlamaları, kendilerini tehlikeli bir biçimde kopuş ekseninde, uçta konumlandırmak yerine, merkeze yakın ortak ve görece ılımlı kavramlarla tanımlayıp beyaza boyamaları' kendileri gizlemeye hizmet etmektedir. Kimi Alevi tarihçilerin Türk 'kurtuluş' savaşındaki rolleri ve cumhuriyetin kuruluşundaki katkılarını aşırı abartmaları da aynı amacı taşımaktadır. (Gerçekte ise

'Alevilerin Kemalistlerle ittifakı konusunda pek ikna edici kanıtlar bulunmamaktadır' diyor Kürt tarihçisi Hamid Bozarslan).

Kızılbaşlık vurgusunu öne çıkaranların gözden kaçırdıkları bir nokta ise Dersim kırımında Kızılbaş kimliğinin oynadığı rol ile ilgilidir. 'Kızılbaş şehrine tahammül edemediler' demişti Hasan Saltık. Meselenin Kızılbaşlığa tahammül edip etmemekle ilgili olmadığı kanısındayım. İç ilişkilerinde birbiriyle çatışmalı olan toplumun kimse için model olamayacağı herkesin malumdur. Ayrıca Dersim Reya Haq inancı yayımlacı değildir Dersim' de 38 öncesinde cemevi olmadığı bilinir. Bizim ibadet mekanlarımız, ziyaretgahlarımız, kutsal mekanlarımız rejim için resmi inancın dışındaydı ama süreç içerisinde tahsis-i tikat konusuydu sadece.

Kızılbaşlık, cumhuriyet rejimi için katledilmeyi gerektirecek bir tehlike teşkil etmiyordu. Nedeni bellidir. Cumhuriyet rejimi, kuruluşundan 80 li yıllara kadar rejim için üç tehlike tespit etmiştir. 1. İrtica, şariat tehlikesi, yani Sunni İslam 2. Bölücülük yani Kürt Ulusal Hareketi 3. Komünizm yani sol tehdit. Bu üç akım rejim için tehlike olarak görülmüştür çünkü bu üç akımın rejimi tehdit edecek - fiilen olmasa da - potansiyeli vardı. (Mesela Sol zayıf görülebilir ama Sovyetlere komşu olmak devletin algısını değiştiriyordu.) Rejimin Alevilik/Kızılbaşlığı tehlike olarak görmemesinin nedeni kimi soy Kemalist Alevilerin iddia ettiği gibi, Cumhuriyet'in Alevilere yönelik aşkı değildir. (Alevilerin Kemalistlere ve Cumhuriyet'e yönelik aşkı, hiç bir zaman karşılık bulmadı, şimdiki CHP aşkı gibi tek taraflı aşk olarak kaldı). Kemalistler Aleviliği süreç içerisinde giderilmesi gereken bir dinsel - toplumsal gerilik ve hurafeler yumağı olarak gördü. Çoğu zaten Osmanlı bürokrasisinden gelen Paşalar, Osmanlı idaresinin Dersimle ilgili layihalarındaki (Cumhuriyet döneminde bu layihaların yerini raporlar alacaktır) Dersim inancı için öngördüğü tashih-i itikad-itikadın düzeltilmesi-politikasının devamıydı. Yani Aleviliğe asla bir sempati yoktu. (Bu konuda Kazım Ateş'in Yurttaşlığın kıyısında Aleviler çalışmasına bakılabilir, son derece

önemli bir çalışmadır. Ayrıca Markus Dressler'in Türk Aleviliğinin inşası çalışması da Kemalistlerin selefleri olan ittihaççıların Aleviliği nasıl Türk ulus inşasında araçsallaştırdıklarına dair önemli bilgiler içermektedir.) Kemalistlerin Alevilere bakışı Sunniydi. Peki öyleyse neden Alevi Kızılbaşları yukarıdaki üç düşman kategorisi içerisinde değerlendirilmedi? Nedeni basittir.

Aleviler örgütlü değildi yani benim uygun düşerse düşman olarak görülebilecek, ciddiye alınabilecek bir güce sahip değildi. Ayrıca Osmanlı dönemindeki Alevileri arka bahçe olarak görüp 'kullanabilecek' Safevi faktör de ortadan kalkmıştı. (Burada Osmanlı'nın Alevi algısından bahsediyorum yoksa Alevilik öyledir demiyorum.) Safevi ve Anadolu Kızılbaşları ilişkisinin yerini 19 yy. sonu ve 20.yy başında Rus-Ermeni ilişkileri almıştı. Artık bertaraf edilmesi gereken 'beşinci kol' olarak Kızılbaşlar değil Ermeniler görülüyordu. Osmanlıya hakim olan bu algıyla İttihaççılar Ermeni milletini bu coğrafyadan silmişti. Demek ki Aleviliği 'kullanabilecek' herhangi bir güç haldeki durumda söz konusu değildi.

Burada İsmail Beşikçi'nin Kürdistan'ın sömürge olup olmaması ile ilgili tezini hatırlatmanın yeridir. 70li yıllarda Sosyalist Hareket ve Kürt Hareketinde kıyasıya bir 'Kürdistan sömürge midir değil midir tartışması sürerken, İsmail Beşikçi şunu söyledi: Hayır Kürdistan sömürge bile değildir. Sömürgecinin hiç değilse bir statüsü olur; Kürdistan'ın ise hiç bir statüsü yoktur. " İşte Alevilerin de Kemalist Cumhuriyet dönemindeki durumu tam da budur. Aleviler düşman bile değildir! Çünkü rejim için tehdit edecek hiç bir örgütsel- siyasal güçleri, ideolojik donanımları yoktur. O dönemdeki Aleviler, Nevşehir'deki Hacı Bektaş Tekkesi'nin etrafında kümelmiş ve Kemalist rejim tarafından esir alınmış küçük bir dinsel çıkar tekkesini saymazsak, (ki bu tekke-den beslenenler, 1925 te bazı Alevi aşiretleri Şeyh Said'e karşı harekete geçirmiş, Mustafa Kemal'i de Alevilere Ali'nin yeni nuru olarak lanse etmişti), Türkiye'nin merkezi otoriteden uzak taşrasında izole bir hayat sürdürüyorlardı Alevilerin kentlere göçü, bilindiği gibi 50lili yıllardan sonra başlayan kapitalistleşme ve bu-

nun yarattığı göç olgusunun ürünüdür.

Kemalist rejimin Dersimi hedef almasında (şekavet suçlamalarıdır; şekavet o dönemde sadece Dersimlilere özgü değildi) onun Kürt kimliği önemli rol oynar. Burada önemli olan devletin algısıdır. 21 Mart 1937 de olayların başlamasının akabinde İçişleri Bakanının 28 Nisan tarihli değerlendirmesinde 'Tunceli'ne muhit ve özellikle Kürtlerle meskun olan illerde her türlü olayları karşılayabilecek şekilde tedbirli bulunulması, istihbarat işlerine önem verilmesi çok lazımdır" (Şeyh Sait'ten Dersim'e Aytekin Ersal, sa 175) şeklindeki uyarısı, devletin meseleye hangi çerçevede yaklaştığına ve Dersim meselesinin hangi boyutuyla gelecek için tehlike teşkil ettiğine dair önemli bir ifşaattır.

Elbette Dersim Kürtlerinin 1938 e geldiğinde rejimden net tanımlanmış bu tür ulusal taleplerinin olduğunu iddia etmek sorunu abartmak olur. Böylesi taleplerin olmamasını, Dersim'in Kürtlüğünü çürüten delil olarak görmek ise kötü niyetin ürünü değilse, en hafifinden ulusal kimlik ve aidiyet konusunda yetersizliğin ifadesidir. Şeyh Said kuvvetleri de Diyarbakır surlarından içeri giremedi, şimdi Diyarbakır Kürt değil mi dieyeceğiz? Dersim Kürdleri bu konuda Kürd bölgelerinin diğer kesimlerinden farklı değildir. Hatta Osmanlı ile inanç farklılığından da beslenen güçlü 'farklılık duygusu' Dersimliler için bir avantaj bile teşkil ediyordu. Osmanlı millet sisitemi içerisinde hristiyan milletlerin sahip olduğu bir avantaj gibidir bu. Din temelinde statü sahibi olan bu milletler imparatorluktan koptuğunda din devleti değil ulus devlet kurdular. Kürdler ise din-sel bağlılıklarından dolayı, daha çok İmparatorluğun yıkılmasının kesinleşmesi momentlerinde daha somut talepler ileri sürebildiler. Şeyh Ubeydullah gibi istisnaları da var elbette. Dersim/Koçgiri Kürdleri 1.Cihan Harbi ve Sevr döneminde farklı statü peşinde koştu ama Kongracı/Kuvay-ı Milliye bariyeri aşamadılar. Aynı şey Sunni Kürt coğrafyası için de ileri sürülebilir.

1938 e gelindiğinde önemli olan Dersimlilerin ne istediklerinden çok devletin Dersim algısıdır. Kemalist devlet şunları biliyordu:

Celal Bayar ‘ın anılarından: „Şeyh Sait bir Kürt islam Cumhuriyeti kurmak istiyordu. Dersim isyanı tamamen Kürtler’in siyasi düşünceleridir. Bunlar ne anarşist, ne şudur ne budur. Bunlar doğrudan doğruya müstakil bir Kürt hükümeti kurmak istiyorlardı. Dersimliler’in Kürtlük hesabına en idealistleri Koçgiri’de toplandılar.” Koçgiri’yi Dersim’in dışında düşünemeyiz.

Nazmi Sevgen’den: ‘Elazığ vilayetinden Garbi Dersim aşiretlerine bir nasihat heyeti gönderildi. Heyetin izamını zaaf nişanesi sayan Şeyh Hasanlı Ağaları, giden zevata karşı çok soğuk davrandılar ve şu yolda cevap verdiler:” Sevr muahedesi mucibince Elazığ, Diyarbakır, Bitlis, Van vilayetlerinde müstakil bir Kürdistan teşekkül etmesi lazım geliyor. Bu teşkil etmelidir. Aksi taktirde bu hakkı silah kuvvetleriyle alacağız’ dediler.

Kemalist rejimin hafızasında bunlar taptazeydi.

Osmanlının 1. Dünya Harbinde yenilmesi, Mondoros ve akabinde Sevr koşulları, Wilson Prensiplerinin yarattığı ümit Kürtler için tarihte kolayca yakalanamayacak olanaklar doğurdu. Dersim ve Qoçgiri Kürtlerinin kimi önderleri bu fırsatı başarıya çevirmek için Kürt Teali Cemiyeti’nin kapısını çaldılar. Kaderlerini Kırşehir’deki Bektaşî tekkesiyle değil Sunni Kürtlerle beraber Kürdistan Teali Cemiyetiyle birleştirmeye çalıştılar. Özellikle Alişer’in (Qoçgiri bağlamında ise öncelikle Mustafa Paşaoğulları Alişan ve Haydar Beyler) Kürt Teali Cemiyeti ile ilişkileri bilinir. Alişer’in kendisini Hilafet Orduları Umum Müfettişi Kürdistan-Dersim mümesili olarak tanıtmış bu ilişkinin ifadesidir. Mustafa Kemal’in Sivas ve Erzurum Kongrelerinde Aşiret reisleriyle, din adamlarıyla yapmak istediğini Kürt milliyetçileri (Alişer, Nuri Dersimi) de Qoçgiri ve Dersim’de yapmak istediler. Sadece Dersim-Qoçgiri Kürtleri değil, Kürdistan’ın diğer bölgelerindeki Kürt milliyetçileri de Kemalistler, ya da Alişer’in deyişiyle Kongracılar-kadar şanslı olmadılar. Geleneksel önderlerle modern milliyetçilerin çıkarlarının çakışma momentlerinde bu önderlerle ittifakların önemli sonuçlara yol açacağını Kemalistler herkesten iyi biliyorlardı. Kürt milliyetçilerinden daha başarılı politika-lar uyguladılar,

Kürd yönetici sınıflarını arkalarına almayı başardılar. M.Emin Bozarslan’ın deyişiyle Kürt milliyetçiliği Kürdistan’da kaldı. Dersim’de aynı akıbete uğradı, Diyarbakır Dersim’i böldü. O Diyarbakır Ağa ki, Dersim’e mebus olarak geldiğinde, kendisini ziyarete giden Dersim aşiret reislerine“hani siz ayrı hükümet kurup ta nazır (bakan) olmak istersiniz ama okuma yazma bile bilmiyorsunuz” diye kafa bulur.

Bu debdebeli dönem anlaşılmalıdır 1937-1938 anlaşılmalıdır. 1938 aslında zaten ertelenmiş bir katliamdı. İttihatçılar Ermeni kırımını Dersim kırımıyla birleştirmek istediler. Taner Akçam’ın aktardığına göre, ‘2 Haziran 1915 te Teşkilatı Mahsusa sorumlusu Kaymakam Yarbay Cevdet, Dersim bölgesinde Kürtlerin ve Ermenilerin üzerine Teşkilatı Mahsusa birliklerini yollamak ister ama Mamüretülaziz (Elazığ) valiligidinden olumlu bir cevap alamaz”. Koçgiri Katliamı döneminde de Sakallı Nureddin Dersim’e girmeyi de önermiş ancak Ankara Hükümeti bunu uygun görmemişti.

1915 ile 1920 yılları arasındaki havanın dağılıp Kemalist Cumhuriyetin kurulması Dersim’i de etkiledi. Dersimliler 1920 den 1938 e kadarki süreçte yeni bir statü elde etmek değil var olan kısmi otonom yapıyı özellikle Cebel Dersim’de korumaya çalıştı. Her şeye rağmen Türkleşmeye direndiler. Kemalist rejimin kabul etmediği de buydu. Deyim yerindeyse ‘kendisi için Kürt olmak’ yerine, ‘kendi kendine Kürt kalmak’la sınırlı bir konumdu bu. Bir Dersimli’nin özlüce ifade ettiği gibi: “Biz onlardan değil onlar bizden istekte bulundu”. Ama haldeki başına buyruk konumu devleti rahatsız etmeye yetiyordu. Devletin şiddet tekeli Cebeli Dersimde henüz tesis etmemişti. Otorite boşluğu rejim için ileride kimi tehlikeleri tetikleyebilirdi. 1937-38 in en zor dönemlerinde bile kısmen de olsa bazı

aşiretlerin “Türkleri içimizde istemiyoruz, Türk ordusu Peri çayının ötesine çekilsin” gibi taleplerde bulunması küçümsememelidir. Neyazık ki meseleye tek yönlü bakan bazı aydınlarımız döneme dair öyle bir Dersim tarifi yapıyorlar ki sanki ‘ben Manisa’ya nasıl hakimsem Dersim’e de aynı şekilde hakim olmak istiyorum’ diyen Vali Cemal Bardakçı’nın ruhunu şad ettiriyorlar. Yoksa Atatürk rakıyı fazla kaçırdığı için mi Dersim’i vurdu?

1938 e giden süreçte ise Dersim sadece uzatmaları oynadı ve soykırıma uğradı. Ermeni korkusu nasıl İttihatçı Türk yöneticileri Ermeni kırımına yönelttiyse Kürt korkusu da Dersim Kürtlerini soykırıma uğrattı. Çağlayangil de anılarında Dersim Kürtlerini nasıl fare zehiriyle zehirledikleri anlatırken devletin hafızasında olan şeyi anlatmaktadır.

Dersimlilerin sırf Kızılbaş oldukları için kırıma uğratıldıkları iddiası boş bir iddiadır. (Elbette katliamlar döneminde Kızılbaş düşmanlığının tekil düzeyde kimi canavarlıkları beslediği kesindir) 1923 ten 1938 e kadar Kürdistan’ın Sunni bölgelerindeki katliamlarda da (Piran, Pecar, Zilan vs) aynı devlet aynı acımasızlıkla Sunni Kürdleri katletmiştir.

Kaldı ki, Osmanlı döneminde bile Osmanlı-Alevi ilişkilerini sürekli çatışma üzerinden okumak yanlıştır. Hanedanlık çıkarlarının ve yerel çıkarların korunması bu tür ilişkilerde din/mezhep/inanç gibi faktörlerden daha belirleyicidir. (Yavuz ve Kanuni döneminde e Çemişgezek Mirlerine tanınan statüden tutun, Kanuni’nin Kerbela su kanalını yaptırmıştan tutun, Yavuz Selim’in Kilis’te Yezidi şeyhini Sunni Canbuladoğlu Kasım’a yeglemesinden tutun, Abdülhamid’in Koçgiri ve Çarekan Beylerine Paşalık rütbesi vermesine kadar yeterince örnek sayılabilir) Ceka 4.5.2017

**matbaa işlerinizde
yazılı teklif alın
istanbul / berlin
Ali İhsan Avgül
info@kizilbas.biz**

ali cabul; hayranlık uyandıran bir devrimci portre...

»Filozoflar dünyayı yalnızca değişik biçimlerde yorumladılar, oysa asıl sorun onu değiştirmektir.«

Karl Marx

“İnsanın zulmü ne dayanmaz yürek
Yatarım yatarım gün belli değil
Oy zulüm zulüm başımda zulüm.
Uzak git ölüm...”

Hasan Şih: İbögün oğlu Duran’a,
“Şu Salmanın oğlu Ali hep boş durmuydu
bu yaşta elinde keser bıçkı, kerpetin bu
çocuh çok agıllı olacak zamanın çocukları” dedi.

Duran, “He gardaş, sabağan erken-
den gahıyı çivi çahıyı, ağaç kesiyi, duvar
örüyü hep boş durduğu yoh, ahşama ga-
dar. Babası Salman ne yapsa saki onu
tahtil ediyi. Bu çocuk ohur, bu çocuk
çoh agıllı olur. Geçen gün ağaçlardan
derme çatma bir merdiven yapmış, eke
adam eyle yapamaz, hepimiz şaştık
kaldık. Dersleri de çoh eyi. Babası bir
saat almış zilli saat, onu gurup sabah
erkenden kalkıp ders çalışıyı. Saata
bir gap yapmışlar, oyup duvarın içine
goymuşlar, sabah erkenden gahmah iç-
in ayarlıyı, o saat geldiği zaman hep
şaşırmadan zil çahıyı. Aynı okullardaki
talebelerin zilleri gibi” dedi.

Çavuş, Vahap Demir, Ali ortaokulda
okurken köye yayan gidip gelirlerdi.
Koltuklarının altında defter, Gızılkaya
yokuşuna tırmanmadan Hassoğların
dreden bir karpuz çaldılar, karpuzu taşa
vurup kırdılar, ham çıktı. Ham karpuzu
bir solukta yerlerken dreden akan suya
takıldı Ali’nin gözleri. ‘Bir litre olsa saata
bahıp bu suyun o büyük gölü ne kadar
zamanda dolduracağını hesaplarım’ dedi
içinden.

Matematik, Geometri, Fizik dersleri-
ni çok seviyordu. Hocaların da dikkatini
çekmişti. Defterlerine, kitaplarına, dersi
dinleyişine bakanları içlerinden, ‘Bu çocuk
okur’ diyorlardı hep. Dersi dinlerken ho-
calarına öyle sorular soruyordu ki hayran
oluyordu arkadaşları. Okuduğu her şeyi
sorguluyordu ve öğretmenleri de bunu
fark etmişti.

Devrimci bir roman okumuştı, hem
okuyor hem orda yazılanları, köyde ya-
şayanlarla karşılaştırıyor, gülümsüyordu.
Tıpkı aynıysdı; insanlar boğaz tok
luğuna çalışıyorlar, kazandıkları bir kış
zor bela yetiyordu. O romanda yazı-
lan mektuplar, askerlik anıları, şehre
gediş geliş, ekin dermeler, mal davar
yetiştirme, giyim kuşam hepsi aynıydı...
Romanın sonuna doğru bu yazgının

Ali Adıgüzel

değişmesi işçilerin, köylülerin elinde...
Bir gün el ele verip ayaklandıklarında
yaşadıklarının kader (yazgı) olmadığını
anlayacaklardı. Hep aklından bu geçiyor-
du...

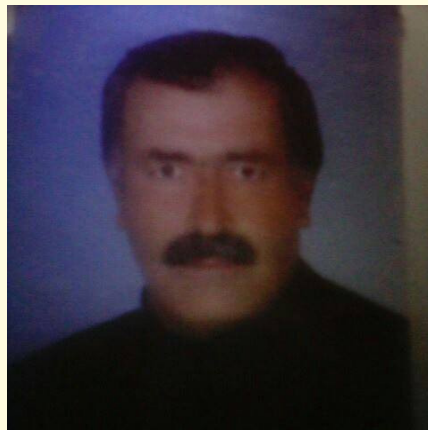
Nerede bir broşür görse gazete görse
onu sessiz bir ortamda, duvar diplerinde
çabuk çabuk okuyup, hep sorguluyordu.

1970 Yıllarda Cumhuriyet gazetesi-
ni, Yeni Ortam gazetesini kitaplarının
arasında koltuğunda taşıyor, yaz boyunca,
güzün köyde ahbun dolduruyor, hon
deriyor, okul harçlığını biriktirip günde
beş kilometre yolu yaya gedip geliyor,
cebindeki okul harçlığı ile günlük gazete
alıp bir solukta okuyordu.

Radyoda haberleri hiç kaçırmıyordu,
devrimcilerin ölüm haberleri ile doluy-
du, köyde dayanışmasına ellerinin hüne-
rine herkes şaşıyordu. Köy derneği
binasının yapılmasında en önde bütün
hünerini gösteriyor, planlıyor ağaçlarını
pencerelerini hazırlıyor, arkadaşları be-
cerisine hayran oluyordu.

Lise son sınıfa gelmişti, üniversite
sınavları için İstanbul’u tercih etmişti.
“Hem İbrahim kıvremi götürüm hem
sınavlara girer gelirim” dedi babasına.
“İş güç zamanı, çabuh dönesin” dedi ba-
bası.

Ali; İstanbul’a ilk defa geliyordu,
şehrin büyüklüğüne, hayatın akışına şaşı
kaldı. Sınavlar çok iyi geçmişti, “Çok
yaptım” dedi. İçinden ‘soruların çoğu
çoh basitti’ dedi. Kazanacağını iyi bir
puan alacağını sezmişti. En büyük hayali
öğretmenlikti. Öğretmenlerin elinde te-

beşir ders anlatmalarına, giyimlerine
kuşamlarına bayılıyordu. ‘Bir gün ben
de öğretmen olacağım’ diyordu hep için-
den...

Komşuları Hüsük getirdi uzun bir
zarf, Arguvan’da postacı Yakup’tan al-
mıştı. “Ali efendi bu zarf senin” dedi.
Damin üstünde, bir solukta açıp baktılar,
komşuları İsmail, Faik, Celal hoca, “Çok
iyi puan, eğitim enstitülerine girirsin”
dediler.

1978 Yılıının güzüyüdü, Bursa Ertuğrul
Gazi Eğitim Enstitüsünü kazanmıştı.
Köyden arkadaşı da vardı aynı okulu tut-
turan. Mehmet Şahin’le birlikte gittiler.
Mehmet Şahin girişkendi, hemen bir ev
buldular, okula biraz uzaktı ama kirası
fena değildi. Gece kısmına kayıt oldu.
Gündüzleri çalışırım gece okurum dedi.
Gündüzleri inşaatlarda, bulduğu işlerde
çalışıyor gece okula devam ediyordu.
İkinci sınıfa geçti o yıl. İkinci sınıfta
bitmek üzereydi, Çevre okullarda staj
larını yapıyorlardı. Arkadaşları bayılı-
yorlardı, dostluğuna dürüstlüğüne, çalış-
kanlığına.

Bir Mayıs İşçi Bayramına az bir şey
vardı, Bayramla ilgili broşür dağıttılar-
ken, caddenin köşede pusu kurmuş top-
lum polisleri üç arkadaşıyla birlikte yaka
paça polis arabasına attılar, bildirileri
ellerinden alıp karakola götürdüler.

Karakolda dar akşam vakti, polis
arabasında Bursa adliyesine getirdiler.
Bursa Sulh Ceza Hâkimi, “Yaz kızım”
diyordu sanıkların sabit ikametgâhları
ve okul adresleri sabit olduğundan tutuk-
lanmalarına yer olmadığına” deyince,
bir anda bütün sıkıntıları dağılmış, gü-
lümsemeye başlamışlardı.

Ne olduysa danesi gün oldu. Serbest
bırakılmalarına öfkelenen savcı bir üst
mahkemeye Bursa Asliye Ceza mahke-
mesine itirazda bulununca, yakalama ka-
rarı çıkartılıyordu.

19 Eylül 1979 da okuduğu okula ge-
len polisler Ali’yi polis arabasına atıp
yeniden mahkemeye çıkardılar. Asliye
Ceza Hâkimi bu kez CMUK 103.104
maddesine göre deyip devam ediyordu,
“Sanıkların birden fazla olması örgütlü
suç işlemeye girdiğinden, delillerin top-
lanması kaçma ihtimallerine göre...” de-
yip, en son olarak ‘tutuklanmalarına...’
diyordu. Şaşkınlıklarını gizleyemeyen
Ali ve arkadaşları Bursa Cezaevine gön-
deriliyorlar. Oradan mahkeme bitince
Bartın siyasi tutukluların bulunduğu ce-
zaevine sevk ediliyorlardı.

Bu cezaevi özel olarak yapılmış,
akıllarınca halkın çocuklarının beyin-

lerini yıkayacaklardı. Faşistlerle aynı koşullarda tek tip elbiseler, bozuk yemekler ve ağır koşullarda canları pahasına direndikçe hücrelere kapatılıyorlar bütün haklardan mahrum bırakıyorlardı. Ali de haksızlıklara bu zalimliklere karşı direndiğinden hep iyi hal hakkını kayıp ediyor sürekli hücre cezası alıyordu.

Güz gelmişti, herkes tarlaya serpeceği tohumluk buğdayları eliyordu, dar akşam vakti bir çocuk alaca karanlıkta karşı Aligilin evin köşeden Fatma bacı. "Fatma bacım!" diye canhıraş bağırarak seslendi. Tamiğin damının üstüne gelen Fatma bacı. "Ne deysin çağam gelsene" dedi. "Duran Emminin itlerinden gorhuyum" deyince, Fatma Bacı, "Gel gel, ben itlerin yanındayım, sana bir şey yapmaz" deyince çocuk koşarak geldi, soluk soluğa damın başına çıktı, sağına soluna baktı, konağın kapısına doğru yürüdü, kapıdan içeri girdiler. "Ne deysin çağam bir iş var" dedi Hasan'la göz göze geldi. Hasan, "Fatma Bacı, Ali'yi tutuklamışlar, hapise atmışlar, Bursa'dan haber geldi" deyince Fatma Bacı, "Ölem çağam ölem, ben biliyim mektuba cevabı gecikti" diye dizlerine vurdu. "Zelayha duymasın, çok üzülür" dedi.

Az soğra Salman Ağa geldi, Fatma'yı çok üzgün görünce, "Gız ne oldu, bu halin ne?" diye yarı kızgın bahtı. Fatma bacının ağlamış olduğunu gözlerinden, üzgün olduğunu yüzlerinden anlayan Salman Ağa bir daha tekrarlayıp kızınca Fatma Bacı, "Heç sorma Salman; başımıza neler geldi, çağamı tutuklamışlar, hapise atmışlar" dedi. Bu lafi işiten Salman Ağa hemen tabakasına sarıldı, "Ben biliyim bu çocuğun başında bir iş var, mektuba cevap vermedi, tel etmedi" diye konağın duvarının dibinde alaca karanlıkta hem tütün sarıp içti, "Çocuk öğretmen çıkacaktı, az kalmıştı, bu nerden çıktı? Üstencelik daha yeni evlendi" diye söylenip durdu.

Sabahı zor etti Salman ağa. İki paket tütünü nasıl içtiğini bilmiyordu, başı ağrıyor gözleri çapaklanmıştı. Salman Ağayı bu durumda görenler şaşır kalıyorlardı. Bir şey olduğunu hemen anladı, duymayan köylüler...

Köye telefon yeni gelmişti. Musa Şahin'gilin sekili odaya vardı, Ali'nin arkadaşı Mehmet Şahin'le konuştular. Durumu anlattı, "Mehmet, arkadaşlar para topluyu eyi bir avukat tutacağız, bir şey yok, bildiri dağıtırken yakalandı, serbest bırakıldı, soğra tekrar alıp götürdüler, tutuklandı" dedi."

Salman ağa biraz rahatladı, "Gardaş adam öldürmemiş, banga soymamış, aslı astarı bir kâğıt dağıtırken yakalamışlar". Zeliha'ya duyurmak istemiyorlardı. Ali yeni evlenmiş, daha bir hafta kalıp okuluna gitmişti, üstelik çocuğu vardı.

Ali'yi mahkeme bitip hüküm açıklanınca Bartın'a oradan Gaziantep hücre tipi cezaevine vermişlerdi, aradan yıllar geçmiş beş yaşına gelmiş oğlu Cengiz'i ilk defa görecekti. Hanımı, kız kardeşi ve biricik erkek kardeşi Abdullah, açık görüş gününde ilk defa sarılacak hal hatır sual edip hasret gidereceklerdi. Cengiz babasını çok merak ediyordu, ellerinden öpecek doyısı gözlerine bakacak, fotoğraflarında gördükleri ile karşılaştırmayı hayal ediyordu.

Gardiyanlar ve jandarmaların gözetiminde iki saatlik görüşme göz açıp kapayıncaya kadar gibi gelip geçti. Cengiz'in babasını görmeden önceki heyecan ve gülümsemesinden eser kalmamış, anasının görüşmeden sonra ağlamasını görünce ilk defa en acı şeyi daha beş yaşında yaşamının hüznü içindeydi.

Avukatı anlatıyordu, "Ali mizaç olarak haksızlığı sinesine çekecek bir insan değildi, hep dobra dobur konuşması, boş konuşmaması, araştırması, merak etmesi ile arkadaşlarının içinde çok farklıydı. Cezaevinde de boyun eğmemiş onur kırıcı, aşağılayıcı her şeyi ret ettiğinden aldığı yedi yıl altı aylık cezanın tümünü çekirmişlerdi, cezaevinde buna infaz yakma iyi halliliği kayıp etmesi yüzünden erken tahliye olamıyordu" diye ekliyordu.

Gün gelmiş çatmış sayılı günün ömrü bitmişti, kolay değil yedi yıl Altı ay ömrünün en güzel günlerinden, hayatının baharından çalınmış, öfke ile hınç ile ezilmiş örselenmişti, ama gururluydu.

Nazımın şu dizeleri aklına geldikçe gururu tay dağından yüce oluyordu.

"Ben yanmasam,
Sen yanmasan,
Biz yanmasak,
Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa"

1986 yılının Aralık ayının 16'sında sisli soğuk bir günde Antep Hücre tipi cezaevinin koridorunda tahliye olacaklar dizilmiş, sabırsızlıkla tahliyeyi beklerlerken, cezaevi müdürü Ali Cabul ve üç arkadaşını bekletiyor, diğerleri serbest bırakılıyordu. Cezaevine gelen inzibatlar askerlik şubesine götürüp askere alınmaları için evraklarını halle-

dip Denizli'ye acemi birliğine teslim etmeleri ile daha doğru dürüst göremediği Cengiz'ine sarılma, anasına babasına eşine sarılıp hasret giderme hayalleri ta dağıtım iznine kalıyordu...

Babası, anası "Ali'm" diye diye geçirmişti bunca zamanı. Babası kendini aşırı tütüne vurmuş, eceleri hep uykusuz, tek bir can yoldaşı vardı tabakası, sossığı, çakmağı...

Çok geçmeden amansız bir derde tutuldu, yine de bırakmadı tütünü. Çok tütün içerken kendini teselli ediyor, Ali'sinden ayrı düşmenin torunu Cengiz'in okul çağına kadar babasını görmemesi eritiyordu kendini.

"Yedi yıldır uğramadım köyüme
Dert ortağı aramadım derdime
Geleceksen bir gün düşüp ardıma
Kula değil yüreğine sor beni"

1987 yılının Şubat ayı bitmek üzereydi, Şinasi'nin otobüsü ikinci vakti Morhamam'ın düzlüğünde köye doğru ilerlerken, yıllarca köyüne toprağına Cengiz'ine eşi Zeliha ve kardeşleri anası ve babası; hayalinde hep kendisi-ne sarılıyorlardı. Soba yanıyor, eş dost köylüler ve arkadaşları başına toplanmış... Oğlu Cengiz'in şeklini hep hayal edip gülümseye gülümseye bir de baktı, Aşağı Sülmenli'de Garadığın Kaş'tan aşağı doğru inerken otobüste köyü gördü. Önce Sulağı sonra Palaklı'yı ve Yolu Gedigini kar yağmış alaca bulaca haliyle ne şirindi köyü ve toprağı karış karış bildiği bu toprakta çocukluğunun gençliğinin unutulmaz anıları vardı...

Hele havası çok cömertti, zemherinin sayılı günleri geçip cemreler düşmeye yakın sevdiklerine kavuşmanın heyecanını yaşıyordu. Bütün sıkıntılar acı günler demire tavında verilen su gibi, sevginin, barışın, insanca yaşamının dik durmanın, onurlu mücadelenin verdiği gurur ve haz tay dağından yücedir diyordu hep içinden. Her şeye rağmen düşmana inat yaşayacağız. Yarınlar bizim olacak. Biz göçer gideriz ama yavrularımıza bırakacağımız mirası taşıyacaklar yüreklerinde. Ve onların yürekleri bizim atında ezildiğimiz korkuları taşımayacak diyordu hep bunu dedikçe o iri gözleri, gür sesi, dik yürüyüşleri, yeni yetişen gençlerde hayranlık uyandırıyor ve güven veriyordu.

Mahmut Kamil Paşa'nın ilk telgrafı

“Evinde Ermeni saklayanın evi yakılacak ve evi önünde idam edilecektir”

Tarihçi Taner Akçam kritik önemde yeni bir belgeyi daha açığa çıkarıyor. Dönemin III. Ordu Kumandanı olan Mahmut Kamil Paşa'nın Ermenilerin sürüldüğü bölgelere gönderdiği telgrafta Ermenileri evlerinde saklayanların evlerinin yakılacağını söylüyor.

Tarihçi Taner Akçam, geçen hafta yayınladığımız ve Ermeni Soykırımı'nın belgesi sayılabilecek Bahaettin Şakir'in telgrafının ardından, kritik önemde yeni bir belgeyi daha açığa çıkarıyor. Dönemin III. Ordu Kumandanı olan Mahmut Kamil Paşa'nın Ermenilerin sürüldüğü bölgelere gönderdiği telgraf, aslında tüyler ürpertici. Mahmut Kamil Paşa telgrafında Ermenileri evlerinde saklayanların evlerinin yakılacağını söylüyor. Tüm bu belgelerin ardından resmi çevrelerin sessizliğini ne kadar sürdüreceği ise merak konusu

Elimizde, III. Ordu Kumandanı Mahmut Kâmil Paşa'ya ait, Ermenilerin sürüldüğü bölgelere gönderdiği bir emrin, İçişleri Bakanlığının resmi antetli kağıda yazılmış orijinalinin filmi bulunmaktadır. Belgenin altında Bakanlığın, “aslına uygundur” damgası vardır. Mahmut Kâmil Paşa bu emrinde, evlerinde Ermeni saklayanların evlerinin yakılacağını ve bu kişileri evlerinin önünde idam edileceklerini bildirmektedir. Bu işi yapanlar sivil-asker devlet görevlileri ise, görevlerine derhal son verilecek ve sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanacaklardır.

24 Temmuz 1915 tarihli emrin tam Türkçeleştirilmiş hali şöyle: “Ahalisi dâhile sevk olunan köy ve kasabaların bazılarında Müslümanların Ermenileri gizledikleri anlaşılmaktadır. Hükümetin kararlarına aykırı olarak Ermenileri evlerinde saklayıp koruyan hane sahiplerinin, evleri önünde idamları ile evlerinin yakılması gerekmektedir. Bu hususun ilgililere münasip bir şekilde bildirilmesiyle sevk edilmemiş hiçbir Ermeni bırakılmamasına özen gösterip uygulamalarınız hakkında bilgi veriniz. Din değiştirip Müslüman olan Ermeniler de sevk edile-

Prof. Taner Akçam

cektir. [Ermenileri] koruyanlar silahlı kuvvetler mensubu iseler, önce ilgi-li bakanlıklara ihbar edilip sonra yargılanmak üzere derhal askerlikle ilişkileri kesilecek, idari görevli iseler derhal azledilerek yargılanmak üzere sıkıyönetim mahkemesine verileceklerdir.”

Bu telgraf, tıpkı Bahaettin Şakir'in 4 Temmuz 1915 tarihli telgrafı gibi, 1919-21 yılları arasında İstanbul'da görülen İttihat ve Terakki yargılanmaları dosya evrakı arasındadır. İttihatçı yöneticiler aleyhine açılan Ana Dava iddianamesinde bu telgraftan uzunca bir alıntı yapılır ve belgenin mahkeme evrakı dosya numarasının [tertîb 13 vesika 1] olduğu bildirilir.

İkinci telgraf

Mahmut Kâmil Paşa'nın konuya ilişkin ikinci bir telgrafı daha vardır. 1 Ağustos 1915 tarihinde, bölgelere ikinci bir emir yollayan Paşa, 24 Temmuz emrine açıklık getirir. Bu ikinci telgrafta, “dahile sevk edilmekte olan Ermenileri saklayanların idamları bildirilmişti”, der ve ama bu cezanın “hükümet tarafından [Müslüman evlere] resmen dağıtılan... kadın ve çocukları muhafaza edenleri” kapsamadığını söyler. Ceza, “hangi cins ve dinden olursa olsun hükümetin malumatı olmaksızın hanelerine Ermenileri gizleyen[ler]” ile ilgilidir ve bu kişiler idam cezası ile cezalandırılacaktır.

Emrin gösterdiği gerçek şudur; köylerde ve kasabalarda, çok sayıda Müslüman evlerinde Ermeni saklamakta- dır ve Hükümet bunun önüne geçmek istemektedir. Evleri yakma ve insanları idam etme tehditleri bundan dolayıdır.

İstanbul yargılamaları sırasında ortaya çıkan tüm bu belgeler hala, devletin gizli kasalarında bir yerlerde saklı tutulmaktadır! Belgeler, nerede oldukları bilinmedikleri için yıllarca, “orijinali yok o halde geçersizdir” mu-amelesine tabii tutuldular. Ortada yıllarca süren tuhaf bir koalisyon vardı. Devlet belgeleri saklıyor, bazı akademisyenler de, “orijinali olmadığına göre bu belgenin kanıt olarak sunulması doğru olmaz”, tezini işliyorlardı.

Bu tezi savunanların başında Guenter Lewy adlı bir Amerikalı tarihçi gelir. 2004 yılında yazdığı bir kitabında, “mahkeme kayıtlarının hiç birisinin orijinal halleri mevcut olmadığı için, ileri sürülen iddiaları güvenilir kabul etmek tarihçilik açısından doğru değildir”, mealinde şeyler yazmış ve hemen akabinde 2005 yılında Türkiye'ye çağrılarak kendisine ödül verilmişti. Ödülü veren dönemin TBMM Başkanı Bülent Arınç idi.

Emrin gösterdiği gerçek şudur; köy-

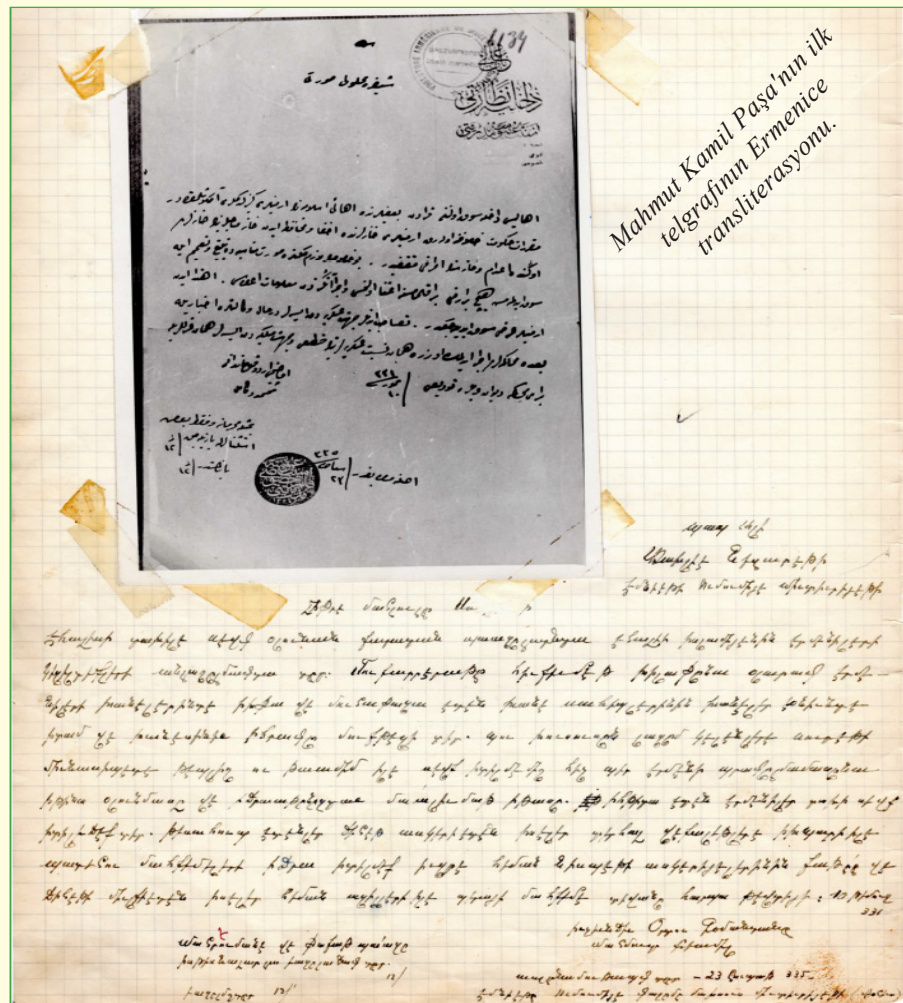
lerde ve kasabalarda, çok sayıda Müslüman evlerinde Ermeni saklamaktadır ve Hükümet bunun önüne geçmek istemektedir. Evleri yakma ve insanları idam etme tehditleri bundan dolayıcıdır.

Artık bu “Şıracının şahidi Bozacı” komedisine bir son vermek gerekiyor. Yayınladığımız Bahaettin Şakir ve III. Ordu Komutanı Mahmut Kamil Paşa’ya ait belgeler sadece bir başlangıç. Elimizde, İstanbul yargılanmalarına ait külliyatlı miktarda orijinal belge var. 1918 Kasım ayında kurulan soruşturma komisyonunun ele geçirdiği yüzün üzerinde telgraf; bölgelerden yollanan belgeler, Yozgat Mutasarrıfı Kemal örneğinde olduğu gibi, bazı sanıkların savcılık soruşturmaları, Osmanlı asker ve sivil devlet görevlilerinin tanık ifadeleri, müfettiş raporları... Hepsi kısa bir sürede internet ortamında okuyucularla buluşacak.

Beklentim, Hükümetin, 100 yıldır oynanan ve kendimize zarar vermekten başka hiçbir işe yaramayan bu anlamsız oyuna son vermesidir. Hakikatin bir gün açığa çıkmak gibi kötü bir huyu var. Artık saklamak ve inkar etmenin bir anlamı yok. Türkiye’nin tarihi ile yüzleşmesinin vakti gelmiş ve geçmektedir. Bu yüzleşmeye başladığında, bugün demokrasi ve insan hakları gibi karşı karşıya kaldığımız bir çok temel sorunun da çözülmeye başlandığı görülecektir!

Belgeler nasıl toplandı?

1919-1921 İstanbul yargılanmaları öncesi, 1918 Kasım’ında bir soruşturma komisyonu kurulmuştu. Bu komisyon bölgeleri gezerek 1915-17 Ermeni sürgün ve öldürmelerine ilişkin belgeler topladı. Mahkeme faaliyete geçtikten sonra ise, ortaya çıkan yeni olgulara bağlı olarak, düzenli aralıklarla İçişleri Bakanlığı’na başvurdu ve yeni belgeler istedi. Bakanlık, Mahkemeden gelen yazılara binaen, bölgelere yazmış ve çeşitli konularda bulunabilecek belgelerin kendilerine yollanmasını istemiştir. Mahkeme dosyaları arasındaki belgelerden, 1915 yılında çekilmiş bazı telgrafların, aynı anda birçok vilayetten İstanbul’a gönderilmiş olduğunu anlıyoruz. Örneğin, Sivas Vilayeti, 24 Temmuz ve 1 Ağustos 1915 tarihli Mahmut Kâmil

Paşa’ya ait telgrafların birer örneklerini 8 Ocak 1919 tarihinde İstanbul’a yollamıştır.

Bakanlık bölgelerden kendisine gelen bu belge ve telgrafları mahkemeye aktarmıştır. Örneğin 2 Nisan 1919 tarihinde Dahiliye Nezaretinden Divan-ı Harbi Örfi başkanlığına yazılan bir yazıda, kendilerine Ankara bölgesinden 42 telgrafların gelmiş olduğu bildirilmekte ve bu belgeleri Mahkemeye aktardıkları söylenmektedir.

Mahmut Kâmil Paşa ve Bahaettin Şakir belgeleri bu soruşturmalar sırasında elde edilen telgraflar arasındadır; bazı iddianame ve karar suretlerinde başta bu iki belge olmak üzere, birçok başka belgeden de alıntılar yapılmıştır. İddianame ve karar suretleri, dönemin Resmî Gazetesinde yayınlandığı için bu belgelerin varlığından haberdar idik ama bugüne kadar orijinalleri hiçbir yerde yayınlanmamıştı.[1] Mahmut Kamil Paşa’nın ikinci telgrafı. Mahmut Kamil Paşa’nın ikinci telgrafı. Belgeler Kudüs Ermeni Patrikhanesi arşivindedir

İstanbul yargılanmalarına ilişkin mahkeme evrakının önemli bir kısmı önce İstanbul Ermeni Patrikliğinin elinde bulunmaktaydı. 1922 yılında Patriklik bu belgeleri Marsilya’ya yollamış; belgeler oradan önce Manchester’a ve Manchester’dan Kudüs Ermeni Patrikliğine gitmiştir. Bu yolculuğu, Mahmut Kâmil Paşa ve Bahaettin Şakir belgelerinin üzerindeki damgalardan takip etmek mümkündür. Belgelerin sağ üst köşesinde, resmi Osmanlı antedi üzerinde bir damga ve numara görülmektedir. Damga Marsilya Ermeni Piskoposluğuna aittir. Damganın ortasında Ermenice [Հայոց Առաջնորդարանի Մարտիկի] çevresinde ise Fransızca Marsilya Ermeni Patrikliği yazılıdır. Kudüs arşiv kaydı ise Ermenice bir harf ve numaradan ibarettir. Kudüs arşivi araştırmacılara kapalı olduğu için bu belgelere bugün ulaşmak imkansızdır.

Biz belgeleri, 1988’de vefat eden Krikor Gergeryan adlı Katolik Rahibin özel arşivinde bulduk. Gergeryan ve arşivi hakkındaki ayrıntılı bilgiler, Naim Efendi’nin Hatıratı ve Talat Paşa

Telgrafları (İletişim, 2016) adlı kitapta mevcuttur. Gergeryan'ın belgeleri nasıl ele geçirdiğinin hikayesi ise şöyledir:

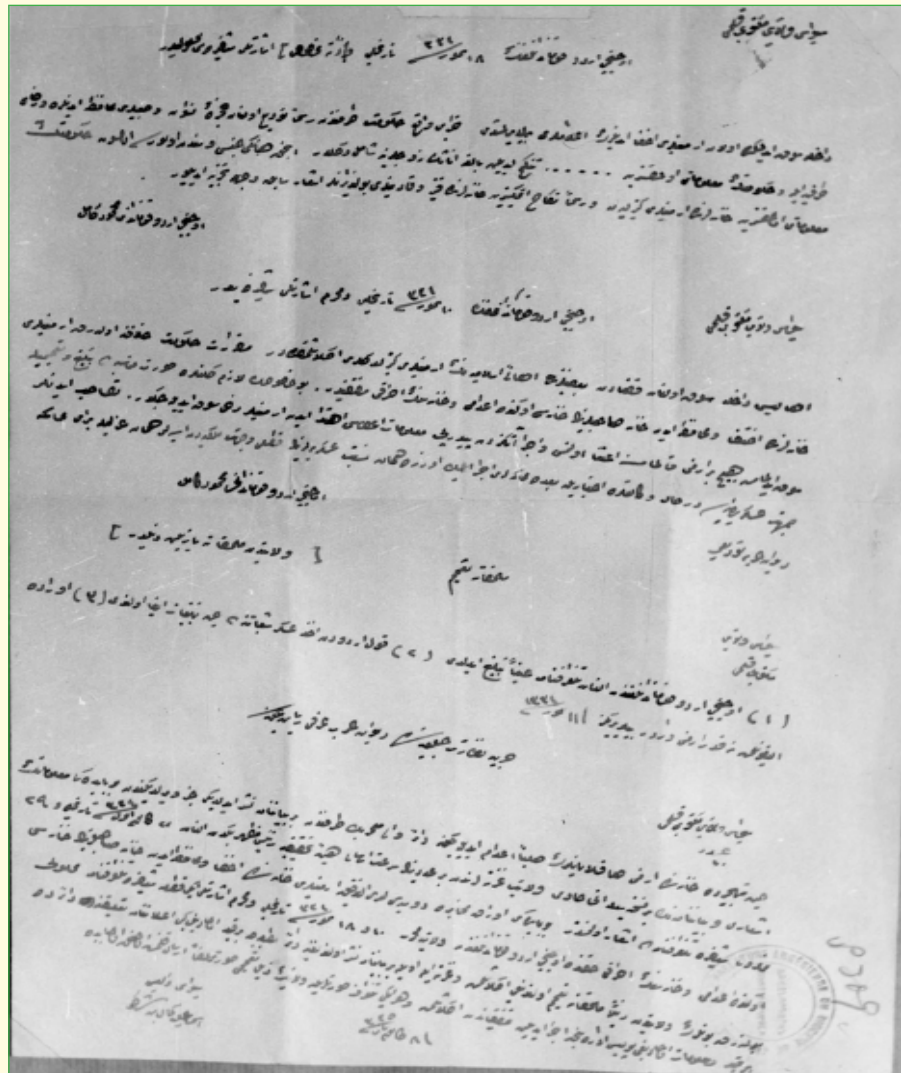
Gergeryan belgelere nasıl ulaştı?

Hayat tesadüflerle doludur. Ermeni soykırımında, başta annesi ve babası ve 6 kardeşi olmak üzere birçok akra-basını kaybeden Sivas Gürünlü Krikor Gergeryan, Kahire'deki kardeşinin yanına yerleşir. Roma'da Rahip okulu-nu bitirdikten sonra, Ermeni dini liderlerinin öldürülmesi konusunda doktora yapmaya karar verir ve belge toplamaya başlar. 1940'lı yıllarda Ka-hire'de, tesadüf eseri, İstanbul Divan-ı Harbi Örfi Mahkemesi hakimlerin-den Kürt (Nemrut) Mustafa Paşa ile karşılaşır. 1922 yılında Ankara Hükü-metinin İstanbul'u ele geçirmesi ile tutuklanmaktan korkan Kürt Mustafa Paşa Kahire'ye kaçmış ve orada yaşa-maktadır.

Paşa, Gergeryan'a önemli bir bilgi ve-rir: İstanbul yargılanmaları sırasında, Ermeni Patrikliğinin davalara müşte-ki olarak [Ermenileri temsilen] katılmala-rına müsaade edilmiş ve Patriklik, Os-manlı kanunlarına göre dava belge-lerinin birer kopyalarını elde etme hakkına sahip olmuştur. Paşa, bu belgelerin Kudüs Patriklik arşivinde olduğu bilgisini de verir.

Bunun üzerine Gergeryan Kudüs'e gider ve buradaki belgelerin fotoğraflarını çeker. Elindeki malzemeleri birçok araştırmacıyla paylaşır. 1983 yılında, Armenian Assembly adlı kuruluş Gergeryan'ın tüm arşivinin filmini çeker. Bu mikrofilmler teorik olarak araştırmacıların hizmetine açıldı ama iyi bir kataloglama olmadığı için kulla-nılması oldukça zordur.

Krikor Gergeryan 1988 yılında vefat etti ve arşiv yeğeni Dr. Edmund Ger-geryan tarafından muhafaza edildi. Dr.

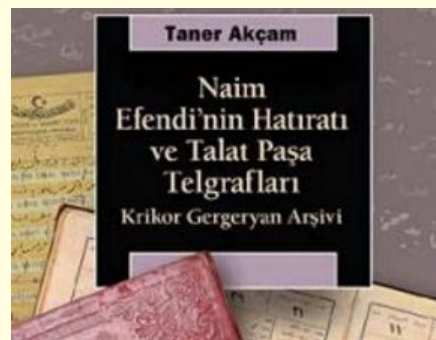
Edmund, 2015 Nisan ayında bu arşivi görmeme müsaade etti. Ve İstanbul yargılanmaları evrakının büyük bir kısmına ulaşma şansına sahip oldum. Bu belgeler en kısa sürede İnternet ortamında araştırmacıların hizmetine sunulacaktır.

Türkiye, tarihi hakikatleri karartarak, belgeleri imha ederek veya saklayarak gidebileceği yolun sonuna gelmiştir. Artık ülkeye zarar vermekten başka hiçbir işe yaramayan, Türkiye'nin uygar uluslara arasında yer almasını engelleyen bu anlamsız inkâr politika-sına bir son verilmelidir. Yayınladığı-

mız bu belgelerin güzel bir geleceğin başlangıcına hizmet etmesi en büyük dileğimizdir. İnkârın ortadan kalkması, tarihi hakikatlerle yüzleşme bu ülke ve insanları için güzel bir başlangıcın habercisi olacaktır.

[1] Çalışmamız sırasında, Bahaettin Şakir telgrafının silik bir kopyasının Vahakn Dadrian tarafından, Journal of Political and Military Sociology, Volume 22, No. 1 Summer 1994 (s.69) adlı bir eserde yayımlanmış olduğunu tesbit ettik.

Kaynak: <http://www.agos.com.tr>

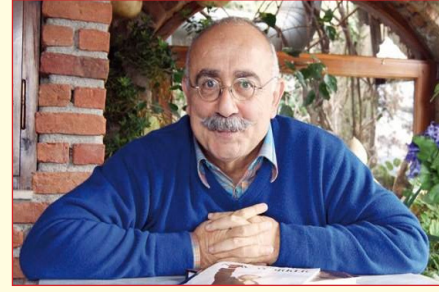
Taner Akçam belgeleriyle anlatıyor: Naim Efendi'nin Hatıratı ve Talat Paşa Telgrafları

Taner Akçam belgeleriyle anlatıyor: Naim Efendi'nin Hatıratı ve Talat Paşa Telgrafları Birinci Dünya...

YOUTUBE.COM

https://www.youtube.com/watch?v=FKUYU7vjI4w&list=PLm0WNNYwvSMpVHZAUYVD0blya3LT2_y15&index=2

Yanlış Kutup

Sevan Nişanyan

Sevgili xxx, gönderdiğin kitapları dikkatle okudum. [Seyyid Kutup Yolda-ki İşaretler; Mevdudi İslam'a Göre Dört Terim] Teşekkür ederim. İlaç tedavisi gibiydi, mide bulandırıcı ama faydalı.

İslamın –genelde dini fanatizmin– herhangi bir türüne tahammülüm hiç kalmadı sanıyorum. İnsanlığa hakaret ve medeniyete tehdit görüyorum sadece. “İyi niyetli” olduğu söylenen biçimlerinin dahi mantıklı varsayımları ve sonuçları o kadar belirgin ki, bunlara müsamaha göstermenin bile lades-ten farkı yok.

*

Temel mesele, benim Aslanlı Yol’ da (özellikle önsözde) değindiğim konudur. İnsanlar beş kıtada, binlerce yıldır, bir şekilde bu hayata bir anlam yüklemeye çalışıyorlar. Kimi inanç ve töreleriyle, kimi siyasi mücadeleyle, sanatla, emekle, felsefe ve hukukla, kimi sevgiyle, kimi inatla, kimi meydan okuyarak, savaşıyor ya da kaçarak, kimi cinayete ve eroine.

Bu adamların ideolojisi bu sonsuz çeşitliliğin –ve onların ardındaki emeğin ve insan ruhunun– topyekûn inkârı üzerine kurulu. Bir cehalet ve nefret ideolojisi. Cehalet, yani kendi ufacak doğrularının dışında kalan insanlar âlemini bilmeme, tanımama, bilmek istememe. Nefret, yani kendi o ufacak pencerelerine sığmayan insan yaşamla-rını yok etme arzusu.

Silahlı ve muktedir olmadıkları sü-rece o nefret, teorik-folklorik bir motif gibi görünebilir. İktidara kavuştukla-rında ve/veya köşeye sıkıştıklarında, o nefretin üretebileceği şerden Allah korusun.

*

Burada bahsettiğim “derin” cehalet. Mesela, mühendislik eğitimi için ABD’ ye gönderilen Mısırlı bir gencin, ora-

da çektiği yabancılık ve ezilmişlik so-nunda, insanları ve kültürü algılama, iletişim kurma yeteneğini kaybedip toptan reddiye girmesi anlamında cehalet.

Bir de daha yüzeysel, göze daha kolay batan bir cehalet düzeyi var. Basit doğrular diye ortaya koyduğu safsataların yüzlerce yıldan beri tekrar tekrar çürütülmüş mantık hatalarıyla delik deşik olduğunu bilmeme an-la-mında cehalet. Kültür yoksunluğu an-la-mında cehalet. “İki kere iki beş eder” deyip bunun üzerine tez kurarken, bu-nun böyle olmadığına dair kaç tane ka-nıt olduğundan haberdar olmama hali.

*

İslamın temel ilkesi “la ilahe illa-lah”tır diyor. İlkokul bir seviyesinden başlayalım. İslamın temel ilkesi bu değildir, iki tanedir. İkincisi “Muham-medun resulullah”tır. İkisi birbiriyle temelden çelişkilidir. Sadece birine yüklenip öbürünü gözden saklamakla bir yere varamazsın. Sadece çelişkiyle yüzleşeceğin günü ertelemiş olursun, o kadar.

İslam sadece mutlak ve soyut bir ilahi iradeye boyun eğmeyi emretmemiş. Aynı zamanda, tarihi gerçeklik içinde varolan somut bir insana, 7. yy’daki bir Arap politikacısına, onun başlattığı siyasi akıma ve onun tanımladığı siyasi topluluğa boyun eğmeyi emretmiş. Bunu ahlakın, hukukun ve insanlığın temel şartı olarak vazetmiş. Allaha inanmak ve iradeni onunkine teslim etmek yet-miyor. Aynı zamanda belli bir tarihi geleneğe ve onun temsil ettiği siyasi kollektiviteye boyun eğmen gerekiyor. Peki ikisi çeliştiği zaman ne olacak? Ümmet pislige battığında sadakatın hangi yönde olacak? Ya ümmet ilk gün-den beri, Abdullah b. Cahş eliyle ilk Mekke kervanını vurduğu günden beri pislige batmışsa ne olacak?

Hatırlar mısın, bir İsveç sorusu sormuştum. İsveçliler mesela ahlaki temizlik açısından Müslümanlardan daha Müslümansa, Müslümanlar ne yapacak diye. Cevap: hiçbir şey yapmayacak. Çünkü Müslümanlık sadece bir ilke ya-hut ihlâs meselesi değildir. Bir tarihi cemaate itaat meselesidir. Müslüman-lığın şiarı sadece “la ilahe” değildir, Muhammede mensup olmaktır. Bu an-lamda Müslümanlık, doğası gereği bir tür milliyetçiliktir. Filistinliler haklı da olsa haksız da olsa Müslümanlar, iman gereği, Filistinlileri tutmak zorundadır.

Filistin yerine AKP’yi koy, “Türki-ye”yi koy, Selefilere koy, gönlüne o an

uyan aidiyet düzlemi hangisiyse onu koy, farketmez. Bir yaşam felsefesinin temeline cemaat mensubiyetini koydun mu konu kapanmıştır. Partizanlık, taraf-girlik, ilkenin ve etik kaygının önüne geçmiştir. Böyle bir insanın gerçek an-lamda “ahlaklı” olmasına imkân yoktur. İslam ve ahlak, bağdaşmaz.

*

İslam, insanın insana kulluğunu reddeder diyor. Temel tezi bu, argümanın en çürük noktası da bu. Çünkü bunların Allahı aciz bir Allah. Kendi düzenini kuracak güçten ve iradede yoksun. Dünyanın her yerinde sürekli olarak küfre ve putlara yenik düşme halinde. Allahın iradesini yorumlayıp icra et-mek, birtakım kişilerin yetkisi ve görevi olmuş. Bu kişilerin başka kişilerden tek farkı, “Allah” namına söz söylüyor olmaları. E, papazlar da onu iddia edi-yorlar. Hitler “Alman ulusunun ruhu” adına, Stalin “proletaryanın bilimsel çı-karı” adına konuştuğunu söylüyor. Farkı ne?

Üstelik bu Allah vekilleri, Allahın kendisinden bir hayli daha iddialılar. Gariban Allah, kendi bileceği nedenler-le, egemenliğini bunca bin yıldır dün-yaya empoze etmemiş ya da edememiş. Bunlar ise tüm dünyaya boyun eğdirmeyi hak ve hedef olarak görüyorlar.

Sf 75: “İslamın amacı kendi irade-sini zorla benimsetmek değildir... İn-sanların akıllarına ve ruhlarına kendi davetini sunduktan sonra, kendi özgür iradeleriyle imanı seçip seçmeme konu-sunda onları serbest bırakır.”

Ve lakin aynı sayfada: “Ancak bu, onların heva ve heveslerini tanı edin-meleri anlamına gelmez. Onlara kula kul olmayı seçme hakkını da vermez.”

Demek ki neymiş? Bu sözde öz-gür kişiler kula değil Allah’a boyun eğmeliymiş. Allah kim? Suyu sabuna karışmayan bir aciz ihtiyar, neyi isteyip neyi istemediğine bizim arkadaşlar karar veriyor. Sıkıysa kula kul olmayı seçme bakalım.

*

Bunlarınki, kelimenin en radikal anlamıyla şirktir. Kendilerini Allahın vekili yerine koyuyorlar. Allahın yap-madığını yapma davasındalar.

Evet, mutedil ortayolcu Müslüman-lara oranla bunların İslamın orijinal id-diasına ve orijinal üslubuna daha yakın olduklarını düşünüyorum. İslamın ya-yılması, tahakkümcü ve saldırgan bir öğreti olduğunu savunuyorlar, ki tarihi

sicil de bu görüşü destekler yöndedir. M. de ilk baştaki mütevazı maskesini çıkardıktan sonra, Allahın iradesinin eli silahlı temsilcisi olarak, kan dökmekten, rakiplerini imha etmekten, kervan soymaktan, ahdini bozmaktan, esir ve cariyeye ticareti yapmaktan geri durmamıştı.

Hem la ilahe illallah hem Muhammedün Resulüllah olmaz. Hem iman hem siyaset olmaz. O iki kıta arasında fay hattı vardır. O fay hattı köprü tutmaz. Köprü kurduğunu sanırsın. Suriye’de bir ufak sarsıntı olur, köprü yıkılır.

*

Dünyevi otoriteye karşı bir isyan çağrısı yapıyorlar. Bugün dini ve cemaati temsil eden kurumlar tükenmiştir. Şeytanın aracı olmuştur, dinin saf mesajını temsil eden biz Vekil’lere kulak veriyorlar. Orijinal metinlere dönmeyi öneriyorlar.

16.yy Protestanlarına şaşılabilecek kadar benzeyen bir yönleri var. Luther ve Calvin de, aşağı yukarı aynı fanatizm ve aynı nefretle, varolan kurumların tümüne karşı cihat açmış, İncil’den ve İsa’nın yaşamından başka hiçbir otorite tanımadıklarına ilan etmişlerdi.

Saf bir entelektüel muhalefetin temsilcisi oldukları sürece, evet, bu davette cazip olan bir şey var. İmanı sarsılmış, güveni zedelenmiş olan kitleleri cezbedici bir yön var.

Ama o kitleler “peki biz geldik” dedikleri zaman ne olacak? İnsan yaşamının çıkmazlarını basit bir iman formülüyle çözebileceklerini iddia edenler ya cahildir ya dolandırıcı. Allahın krallığını bu dünyada kurmaya kalktığın zaman, bugüne dek krallık kurma hevesine kapılan herkesin geçtiği yollardan geçmek zorundasın. Allah bile yapamamış, sen nereden buldun anahtarı?

Bir seçenek Luther’inkidir. İsyanı ilan ettikten üç sene geçmeden yerleşik otoriteyle uzlaşmış, kralların danışmanı olmuş, Saksonya dükü ile Brandenburg elektörünün Papa’ya karşı siyasi mücadelesinde taraf olmuş, Anabaptistleri ve köylü isyancılarını ve benzeri “teröristleri” en katı yöntemlerle bastırmak için politika üretmiş.

Diğer seçenek Calvin’inkidir. Calvin kralliyet kurumuna karşı radikal eleştirisinden geri adım atmamış Cenevre’de radikal bir cumhuriyet (İ.D.) kurmuş. Beş seneye varmadan, en yakın ideolojik müttefiki ve anti-krallık ideolojinin baş filozofu olan Michel Sevetius’u –Allahın otoritesine karşı

gelmekten– idam etmek zorunda kalmış. İngiliz Calvinistleri, ülke tarihinin en yobaz ve ideolojik ihtilâlini çıkartıp ülkeye hâkim olmuşlar, 12 sene boyunca terör estirmişler. 12 senenin sonunda bir de ne görsünler? Devirdikleri rejimin tıpkısının aynısı olan bir rejim oluşmamış mı? “E ne anladık böyle cumhuriyetten, bari eski rejimde cumhura baş seçimi daha kolay oluyordu” deyip, eski kralın oğlunu tahta çağırmaı uygun bulmuşlar.

En radikal (ve mantıklı) denemeyi yine İngiliz Calvinistlerin bir kolu olan Püritenler yapmış. Eski dünyada pisliğe ve kavgaya bulaşmadan Tanrının cumhuriyetini kurmak imkânsız bari dünyanın öbür ucunda boş bir yer bulup oraya kaçalım demişler. Gidip Massachussetts’e yerleşmişler. Yeryüzünde ideolojik cehenneme en çok yaklaşan rejimi kurmuşlar. İki üç kuşak sonra “aman, aman” deyip vazgeçmişler. New England Calvinistleri, hâlâ laf düzeyinde Allahçılıktan vazgeçmezler. Ama dini din yapan unsurlarda –töre, itikat, iman, taassup– onlar kadar dinsiz dünyada ve Amerika’da kimse yoktur.

Özetle: Allahla ülke yönetimi arasında sonsuz bir uçurum vardır. Köprü kuramazsın. Kurduğun köprü ilk esintide devrilir.

Bu cehalet ve nefret ideolojisinin en çirkin tezahürü, şüphesiz, aile ve cinsiyet meselesindeki riyakârlığıdır. Neolitik çağda oluşmuş ve bugün çökmeye yüz tutmuş bir aile düzenini ahlakın temel direği haline getiriyor. O dönüşümün sancılarını çeken, el yordamıyla yeni düzenin anlamını çözmeye ve ahlakını kurmaya çalışan milyonlarca insanı, iğrenç bir taassupla “heva ve heves – hayvani arzu” kurbanı ilan ediyor.

Heva ve heves, insanın varoluşunun değişmez bir unsurudur. Müslümanların heva ve hevesten arınmış olduklarını sanmıyorum. Nüfus artış hızları daha yüksek olduğuna göre, tersi olmalı İnsan olan her insan, heva ile heves gerçeğini bir ahlaki çerçeve içinde anlamaya ve zaptetmeye gayret eder; hayatının büyük kısmı bu mücadele ile geçer. Gayrimüslim Batıda bu çabanın daha derin, daha dürüst ve ahlakın daha ciddi olduğunu görmek için üç tane ucuz Hollywood filmi seyretmek yeter sanırım. İnsanların fiilen ne yaptıklarını değil, yaşamlarını nasıl algıladıklarını ve neyi önemsediklerini görmek için. Bunu ahlaksızlık sayıp sırtanlar, üç günlüğüne Batı ile tanıştıklarında gazetelerin sadece magazin ve seks sayfalarını okuyup. Avrupa’nın kerhanele-

rinde müşteri rekorları kıran dinibütün Müslümanlardır.

Neden değişiyor cinsel roller ve aile yapıları? Basit ve karşı konulmaz nedenlerle değişiyor. Ev ve çocuk bakımı artık birinin full time fiziksel emeğini gerektirmediği için değişiyor. Ekonomik koşullar her iki eşin çalışmasını zorunlu kıldığı için değişiyor. Eğitimin yaygınlaşması tüm bireylerin daha fazla özgürlük ve saygı talebine yol açtığı için değişiyor. Doğum kontrol yöntemleri, denetimsiz cinsel ilişkiyi eskisi kadar ölümcül tehlike olmaktan çıkardığı için değişiyor. Elbette sancılı bir süreçtir. Arkada tarım toplumunun icadıyla başlayan, on-oniki bin yıllık bir alışkanlık var. Dürüst ve cesur insanlar, yeni koşulların ahlakını formüle etmeye çalışır. (Sadakat nedir? Sevginin sınırları nelerdir? Sorumluluk nereye kadar taşınır?...) Bugünün gerçeğini yok sayıp, Neolitik insanın ev düzenini tek ve mutlak tanrının değişmez iradesine yamamaya çalışanlar ise ahlaksızın ta kendisiymiş gibi geliyor bana.

Kaldı ki Kuran’da ima edilen aile düzeni hiç de o yücelttikleri tarımsal toplum idealine benzemez. Daha çok, avcı-toplayıcı aşiret düzeninden tarım düzenine geçen toplumların izini taşır; kadınlar savaşır, düşmanın ciğerini yer; evlilikler çoklu ve hayli akışkandır. Bırak yüzlerini, bazılarının memelerini dahi örttüğü şüphelidir. Daha çok bugünkü Maasai’leri, ya da onların 30-40 yıl önceki halini hatırlatıyorlar bana. [İtiraz: Kuran’da ima edilen çoklu evlilik ve akışkanlık amenna ama daha çok İslam öncesi arapların göğüslerini örtmeyen, savaşan ciğer yiyen kadınlarını ehlileştirildik iddiası değil midir? Hint ciğer yediğinde müslüman değildi, müslüman olunca evinin kadını oldu.]

*

İnsanların neden böyle bir cehalet ve nefret ideolojisine kapıldıkları muamma değil. Kırık, yalnız ve çaresiz insanlar Allah hayali görmeye başlar. “Benim babam polis” sendromudur. Hitap ettiği kesim de belli: tüm tutamakları tükenmiş, inançları ve töreleri zedelenmiş insanlar olması lazım. “Sağlam zannettiğin tüm değerler boştur, Mutlak Doğru bendedir, bana gel” diyor.

Nasır da buna benzer bir şey söylemişti. Benzer ihtiyaçlardan doğan bir İslami ideolojydi o da. İslam dünyası asırlık bir perişanlık içindeyken bir meydan okuma ihtiyacından doğdu. Duygusal içeriğini demagojik bir Batı-

Hristiyan düşmanlığından (“antiem-peryalizm” dedikleri), ve onun daha ucuz ve kolay sonuç getirecek zannettikleri alt kolu olan Yahudi düşmanlığından aldı. Kemalizm de, daha az popülist söylemle, benzeri bir denemidir. Kendi çağının koşullarında bir İslami reaksiyon hareketidir.

Bu denemelerde başarısızlığa yol açan şey, halkın psikolojisini yeterince tatmin etmeyen ikircikli söylemdi. Batıya düşmanınız ama bir yandan da ona öykünüyoruz; Müslümanız ama Müslümanlığı yenilemek lazım; cihatçı-yız ama cihadımız sadece savunmaya yönelik, Batılı dostlarımızı kırmak istemeyiz...

Bu içten pazarlıklı ideolojiye karşı, retoriği tam gaza alan alternatifleri elbette daha cazipti. Düşman isek tam düşmanız! Nitekim halkın kolektif hafızasındaki İslam tarihinin verilene de böylesi daha uygundu. İslamı toplumsal heyecanın eksenini yaparsan, daha İslamcı olan elbette kazanır.

“Sadece Allah ilah ve rabbdir, başkasına kanma” derken kastettikleri budur. “Kafanı karıştırma” diyor, “hakikatin çok yönlülüğüne aldanma, gerçek sorularla yalnız başına cebelleşmen gerekmiyor.” Siyahla beyazın net hatlarla ayrıldığı bir dünya vaat ediyor. Hakikatle bağı yokmuş, ne gam? Kitleleri tatmin eder mi, sen ona bak!

Hitler de tastamam aynı vaatle gelmişti, Lenin de öyle. Zor ikilemlere dolu olan ve basit çözümleri olmayan hayatı tek boyuta indirgeyebildiklerini iddia ettiler. Dünyanın içine sığıp gittiler.

*

Siyasi İslamın her türlüşünü, bu çağda insanlığın önündeki en ciddi tehlike olarak görüyorum. Sanırım böyle düşünenlerin sayısı tüm dünyada (hem Paris’te, hem Nijerya ve Hindistan’da) epey arttı.

Olay bir düşünce özgürlüğü meselesi olmaktan çıktı, örgütlü bir niteliğine dönüştü. İnsanların inançlarına, özgürlüklerine, yaşam tarzlarına, saygınlıklarına karşı örgütlü ve bilinçli bir tescavüz var ortada. Buna karşı sessiz kalmamak gerekiyor.

Siyasi İslamı çıkarırsan geriye İslam namına ne kalır? Bir şey kalır mı? Emin değilim. İki sorunun cevabına bağlı bu. Bir, Müslümanlar Hristiyanların son iki yüzyılda yapabildiğini yapıp, Kuran-Hadis anlatısını tarihi gerçek değil bir tür yüceltici mit, bir manevi terbiye metodu olarak okuyabilecekler mi? İki, başka insanları doğru yola

getirme isterisinden kurtulup, ilahi emri bir kişisel ve manevi kurtuluş rehberi olarak görebilecekler mi?

Kendi manevi selameti uğrusuna içki içmeye yahut oruç tutana saygı duyulur. Başkasının içkisine veya orucuna karışan düşmandır. Savaşmaktan başka çare görünmüyor.

*

Etyen Mahçupyan da tesadüf, dün bir islam yazısı yazmış. onu da ekleyelim bütün Ermeniler böyle değil, görülsün.

“AK Parti’de İslamcı tasfiyesi mi?

Eğer laik kesimden biriyseniz, yazının başlığını muhtemelen olumlu bir gelişme olarak okuyacaksınız. Ne de olsa İslamcılık bugünlerde şiddetle eğilimli, evrensel ‘aydınlanma’ çizgisinden uzak ve arkaik zihniyete esir düşmüş bir modern vandalizm olarak sunulabiliyor. Öte yandan bu bakıştaki önyargıları, oryantalizmi ve yüzeyselliği ayıklayarak bakarsak, geriye çok katmanlı ve heterojen bir kuşatıcı üst dil kalıyor. İslamcılık, gündelik hayatın tanımlanıp tanziminden ümmetin birlikteliği ve güçlenmesine kadar giden, aralarında duygusal geçişlilikler olmasına karşın fiktisel açıdan ayrışmalar da içeren bir büyük anlam dünyası...

Türkiye’nin İslamcıları da bu geniş yelpazede çok parçalı ve esnek bir zihinsel arayışın taşıyıcısı oldular. İdeolojik savunuculuk açısından çok güçlü olamasalar da, kültürel kodların belirginleşmesinde ve yön almasında etkiliydiler. Bu etkileme gücü İslamcılarının derinlikli bir söylem geliştirme yeteneğine sahip olmasından kaynaklanmadı. Aksine Türkiye’deki görünümüyle bu akımın özgün çıkışlar yapabildiğini, büyük mütefekkirler yetiştirdiğini söyleyemeyiz. Açıkçası Türkiye İslamcılığı entelektüel açıdan yüksek bir düzeye ulaşamadı.

Bunda ideolojinin arka planını oluşturan ataerkil zihniyetin payı büyüktü. Düşünsel kabuğu zorlayacak çıkışlar, özeleştiriyeye kapalı ve sosyolojik hiyerarşi ile kuşatılan bir alemde son derece zordu. Ancak Cumhuriyet’in söz konusu geleneği tırpanlayan sistematik uygulamaları, 19. Yüzyıl son çeyreği ve 20. Yüzyıl başında yeşeren zihinsel açılıma büyük bir darbe oldu ve İslamcılık hala o entelektüel ‘kuruma’ halini atlatamadı.

Dolayısıyla soru, bütün bu zayıflıklarına rağmen İslamcılarının bugün bazıları için niçin ‘tehlike’ teşkil ettiği olmalı... Bunun temel nedeni Kemalizm karşısında muhafazakar toplumun,dağarcığında İslamcılık dışında ehil kişi elinde derinleşme ihtimali olan ve kültürel düzlemde herkese değebilecek başka bir ideolojinin olmamasıdır. Milliyetçilik İslamcılıkla mukayese edildiğinde fazlasıyla ‘ham ve ergen’ bir düşünce sistematigi yarattı ve üstelik hızla devletleşti. O nedenle bu ülkede toplumsal kılcal damarlara nüfuz eden sahici bir muhalefetin kökleri İslamcılıkla ilişki içinde oluştu.

Refah Partisi geleneği ve AK Parti bundan azade değildi. Devletin ve devletçiliğin karşısında durmak isteyen her hareket, hem fiktisel hem sosyolojik olarak İslamcıları kuşatmak zorundaydı. İslamcılarının AK Parti’den tasfiyesi yönündeki zorlamalara baktığımızda bugün bu durumun değişmesi için güçlü bir nedeninin olması gerektiğini anlıyoruz.

Bariz neden AK Parti’nin almış gözüktüğü iki temel karar... Parti içinde gücün tek elde toplanmasının ve partinin ‘devletle’ bir tür koalisyon içinde kendisine yeni bir sosyolojik taban oluşturmalarının arifesinde olunması... Yani hem açık tartışmanın ve fikrin bizatihi öneminin azaldığı, hem de devlete karşı sivilliğin taşıyıcısı olmak bir yana, doğrudan devlete eklemellenmiş bir siyasi harekete dönüşme arzusu.

Ancak hiç atlanmaması gereken bir neden daha var. ‘İslamcılık’ denirken aslında ille de İslamcı ideolojinin takipçileri kast edilmiyor. Ahlakı ve seviyeli siyaseti merkeze koymayı önemseyen birçok kişi de söz konusu ediliyor... Etik kaygılar taşımayan bir kariyerizm ve oportünizmin ‘İslamcılığı’ hedef göstererek normatif yönü güçlü bir siyasetin taraftarlarından kurtulmak istemesi şaşırtıcı değil.

‘Reisçilik’ duygusal yönü daha ağır basan bir tutum... Bir adım sonrası gibi duran ‘pelikancılık’ ise, müdanasız ve kör gözüm parmağına bir seviyesizlik olarak bugün AK Parti’yi kontrolü altına almaya talip... Hedefe ulaşmak için de her türden ‘İslamcıdan’ kurtulması gerekiyor.”

Kaynak:

<http://nisanyan1.blogspot.de/>

MÜSLÜMAN KİM? DÖNME KİM?

Yüzleşme korkusu!

Gırbe Aşireti'nden Asador ve ailesinin Dikranakert'ten ayrılıp Kolik'in (Kahta) bir köyüne yerleşmelerinin üzerinden çok uzun yıllar geçmişti.

Asador demirci ustasıydı. Üretmiş olduğu tarım aletlerinden alabilmek için insanlar birbiriyle yarıştı. İyi kazanıyordu. Köyde taştan bir konak yaptırmıştı. Konak inşaatına başlamadan önce başta selvi ve çam ağacı olmak üzere her meyve ağacından fidanlar dikmişti.

Bir evin yapım aşamasından önce, her türlü ağacın dikilip sonra inşaatına başlanması Ermeni geleneği olup, Ermeniler dünyanın hangi coğrafyasında olurlarsa olsunlar bu geleneği yaşatmaya devam edegelmişlerdir. Bir başka gelenekleri de önce kilise, sonrasında da okul inşa etmeleridir.

Asador ve ailesinin yaşadığı köyde onların dışında iki Ermeni aile daha vardı. Köyde kiliseleri yoktu. Bayramlar başta olmak üzere kiliseye gitmeleri gerektiğinde Semsür'e (Adıyaman) giderlerdi. Köyün diğer sakinleri Kürtlerdi. Çevre köylerde de Türkler ve Kürtler yaşamaktaydı. Kimse kimsenin inancına karışmaz, sorgulamaz, bir arada barış içinde yaşarlardı. Ermeni toplumunu onlardan farklı kılan, başta oturmuş oldukları evlerin mimari yapısı, ibadet ettikleri kiliseleri ve okullarıydı Kürtler ve Türkler topraktan yapılmı dermeçatma evlerde yaşar, tarım ve hayvancılığı ise ancak kendilerine yetecek kadar yaparlardı. Müslüman olmakla beraber dindar olmadıklarından, bölge genelinde tek bir cami vardı; o da Narince Nahiyesi'ndeydi.

Asador'un işlediği toprak ve daha konağını inşa etmeden önce diktiği meyve ağaçları çok bereketliydi, neredeyse bire bin veriyordu. Kürt ve Türk köylüler bu topraklardan geçerken imrenerek bakarlardı hasada, meyve ağaçlarına... Başaklar doluluktan eğilir, meyve ağaçlarının dalları meyvelerin çokluğundan kırılacak gibi sarkardı. Onların toprakları çoraktı; çoğu yerde gölgesinde oturulacak ağaç bulmak bile imkânsızdı.

Asador'un ürettikleri kendi ihtiyaçlarını fazlasıyla karşıladığından kalanları seve seve komşularıyla bölüşürdü. Onlar da çoğu zaman izin bile almadan ihtiyaçları kadar meyve ve sebzeyi gönül rahatlığıyla alıp giderlerdi.

Bir gün tarlada çalışırken başlarında atlı zaptiyelerin olduğu yaşlı, genç, kadın, çocuk, üstleri başları perişan bir kafi-

Erol Bakırcıoğlu

lenin geçtiğini gördü. Yanlarına yaklaşıp, kafilenin başındaki zaptiyeye sordu:

"Kim bunlar? Nereye götürüyorsunuz onları?"

Zaptiye:

"Alî Osmanlı'ya başkaldıran Ermeniler Der zora sürgüne gidiyorlar."

O zora bir gram uyku girmede gözüne. Hiçbir şey yapamamış olmanın çaresizliği ve ezilmişliği vardı içinde. Bir an aklına kendilerinin de sürgün edilebileceği fikri gelip otursa da, sonrasında bunun olamayacağını, hem komşularının da asla buna izin vermeyeceğini düşünerek içi rahatladı.

Oysa ki hiçbir şey zannettiği gibi olmadı, Mayıs ayının ortalarında bir gün o kara gün onlar için de geldi çatı. Tarladan evine dönerken, köyün içinden gelen bağırış çağırışlara bir anlam veremedi önce. Evine yaklaşıncı, evin önünde zaptiyelerin beklediğini gördü. Köyün meydanında diğer iki Ermeni aile ve kendi ailesi, kadınları, çocuklarıyla ağlaşıyordu! Komşuları ise onların acılarına ve çığlıklarına kulaklarını kapamış, evlerini talan etmekle meşguldü. Kadim dostları olduğunu zannettiği insanlar evine çullanmış, ne var ne yoksa dışarı taşınmaktaydılar. Meydanda olan ailesinin, çocuklarının yanına gitti. Henüz 5 yaşında olan en küçük oğlu Harutyun neye ağladığını bilmeden eteklerine sarıldığı annesinin ağlamasına ağlamaktaydı.

Zaptiyelerin başındaki komutan:

"Köyün karşısında bekleyen kafiye katılıp onlarla beraber Der zora gideceksiniz. Orada, burada bırakmış olduğunuz kadar tarla verilecek size." dedi.

Kafiye bir kaç saat içinde yola çıktı. Patikalardan, dağlardan geçen uzun ve zorlu bir yürüyüşe geçmişlerdi. Kaç gündür yürüdüklerini bilmiyorlardı. Açlık, susuzluk ve sıcaktan bitkin düşmüşlerdi. Yaşlılar ve hastalar bu yolculuğa fazla dayanmadığından ölüyor, ölümlerini öldükleri yerde bırakıp yola devam ediyor-

lardı. Kimi yerlerden geçerken kafiye saldırıya uğruyor, genç kızlara ve kadınlara el konuyordu. Kadınlar, kızlar gitmemek için direniyor, kimisi kendini uçurumlardan boşluğa bırakarak yaşamına son veriyordu.

Harutyun yol boyunca babasına:

"Hayriğ çur guzem (baba su istiyorum)" diyor,

Asador:

"Kiç minatz dğas ays lerin yedeve çur ga ispase (dayan oğlum, şu dağın arkasında su var)" diyerek çaresizce onu rahatlatmaya çalışıyordu.

Yol uzadıkça uzuyordu. İnsanların susuzluktan ağzı kurumuş, dudakları çatlamıştı. Nihayet bir çeşmenin başına varmışlardı ki zaptiye komutanı atını çeşmeye sürüp, kimseyi yaklaştırmadı. Yol boyunca gözünün önünden ayırdığı genç ve güzel bir kız vardı. O kızın kendisine teslim edilmesi karşılığında su içmelerine izin vereceğini söyledi. Genç kız çaresizdi. Bunca insan susuzluktan ölmek üzereydi. Tercihini yapmak zorundaydı. Başta ailesi olmak üzere susuzluktan kırılmakta olan halkına sırtını dönemezdi. Annesine, babasına ve kardeşlerine son defa sarılıyormuş gibi sınıksız sarıldıktan sonra zaptiye komutanın yanına gitti. Zaptiye kızın yanına gelmesi sonucu su içmelerine izin verdi; fakat tam yeniden yola çıkacaklardı ki bağırıp hakaretler ederek önüne geleni kırbaça dövmeye başladı. Bu davranışının nedeni çabuk anlaşıldı. Genç kız eline geçirmiş olduğu hançerle intihar etmişti.

Kafiye yeniden yola çıkmıştı. Çok fazla ilerlememişlerdi ki zaptiye komutanının yanına bir atlı geldi ve komutana hararetle bir şeyler anlatmaya başladı. Kafiye durdurulmuştu. Asador gelen kişiyi tanıdı; varlıklı bir Süryani'ydı. Gözleriyle elinden tutmuş olduğu oğlu Harutyun'u işaret ediyor, Süryani'den onun için bir şeyler yapmasını istiyordu.

"Kafilede kız kardeşim, eşi ve oğlu var. Biz kadim Süryani'yiz. Çıkan fermanın Ermeniler adına olup bizi kapsamaktadır."

Oysa ki Süryani'nin kız kardeşinin gerçekte çocuğu yoktu. Kocası da yolda uğramış oldukları bir saldırıda öldürülmüştü.

Bu sözleri duyan zaptiye komutanı:

"Kız kardeşin ve oğlu hangisiyse al götür. Böyle bir yanlışlık yapılmış olduğundan haberim yoktu." dedi.

Atlı, Harutyun'u ve kız kardeşini alıp ayrıldı kafileden. Kolik'a (Kahta) yerleştiler. Harutyun'un ismini Mustafa olarak değiştirip Müslüman eğitimi ile

büyüttüler. Zaman hızlıca akmaktaydı. Kendisi dışında soykırımdan kurtulabilen kimsesi olmayan Mustafa, yani Harutyun, tek başına yaralarını sarmaya çalışırken Müslüman bir Kürt kadınla evlenip yuva kurdu. Şu koca dünyada yapayalnızdı.

Zaten yoksul olan yöre halkı, Ermeni ve Süryaniler'in bölgeden gidişleriyle beraber daha da yoksullaşmıştı. Tarımda kullanılan araç gereci yapabilecek insan olmadığından harmanları derilememiş, atları, eşekleri, katırları semersiz ve nalsız, kendileri de çariksiz kalmıştı. Yaratan ve üretenler yok edilmişti. Bu yok oluşta onların payı ve emeği de büyüktü. Zannetmişlerdi ki Ermeni malı ve mülküne konarak zengin olacaklar... Oysa ki o zenginlik onlara kalmamış, Ermeni malı üstüne konan yeni ağalar beyler türemiş, zengin da-ha çok zenginleşirken fakir daha çok fakirleşmişti.

1919 yılında Kahta Malatya'ya bağlanıp ilçe yapıldı. Osmanlı'da yönetim merkezi Eski Kahta'daydı. 1915 Soykırımı sonrası yaşama tutunabilmiş Ermeni ve Süryani çocukları Kahta İlçesi'nde toparlanmaya başladılar.

Doğudan batıya doğru uzanan karışıklı dükkânların bulunduğu uzunca bir çarşıda demircilik, marangozluk, terzilik, semercilik, değirmencilik, kalaycılık, dokumacılık, taş duvar ustalığı gibi çeşitli sanat ve zanaat dallarında usta olan gayri Müslim veya Dönmeler tarafından yaşam yeniden yaratılmaya başlandı.

Ermeni ve Süryaniler'in çoğu Müslümanlığa geçmiş, beş vakit namazlarını kaçırmıyorlardı. Ancak ne yaparlarsa yapsınlar, Dönme olduklarını unutmayan yöre halkı tarafından kendilerine hep şüphe ile yaklaşıyor, aslında kim oldukları asla unutturulmuyordu. Devletin de kırmızı kırmızı çizgisi olduğundan; Devlet dersinde sınıfta kalmışlardı. Bekçi dahi olamazdı ülkenin bekası adına.

Aslına bakılırsa, Dönmeleri bu kadar dışlamaları kendilerinin çok da dindar olmalarından değil, geçmişin utanç verici suç ortaklığının yaratmış olduğu travmadan kaynaklanıyordu.

"Dönmeleri'i nasıl bilirsiniz?" gibi bir soru karşılığında tüm yöre halkının ortak yanıtı, bugün bile aynı olan düşüncenin uzantısı olarak aşağı yukarı şöyleydi:

"Ticarette çok namuslular. Asla yalan söylemezler. Haksızlık yapmazlar. Kimsenin namusuna göz dikmezler."

Peki, İslâm dini ve inancının onca ritüeli ne adınadır? İyi ahlâk sahibi olmak adına değil midir? Bunca dışlamanın, bunca kinin nedeni onların iyi ahlâk sahibi olup kendilerinin aynı ahlâka sahip olamayışları mıdır?

Her Ramazan ayı Dönmeler adına yeni bir sınavdır. Oruç tutan Müslümanların

suratları asıktır. Gergin, tahammül sınırlarının sıfırlandığı günlerdir. On bir ay boyunca her türlü günahı meşruymuş gibi işleyip, bu ayda oruç tutmaları saye-sinde tüm o günahlarından arınarak kendilerine cennetin kapılarının sonuna kadar açılacağına inanan yurdum insanın çok daha önemli işleri de vardır.

Her sahura kalkıldığında önce Dönme komşunun kalkıp kalkmadığı kontrol edilir. Lambaları yanıyorsa bile tatmin olunmaz. Sabah kahvaltısı ve öğle yemeği saatlerinde çat kapı evine girilir, evde oruç tutulup tutulmadığı kontrol edilir. Kapı, pencere dinlenir. Evin en küçük çocuğu çağrılır, sevilir. Çocuğun sevebileceği şeylerden ikram edilerek başlanır çocuktan haber alınmaya... Kim oruç tumakta, kim tutmamaktadır? Evde kim, nasıl namaz kılmaktadır? Hatta çocuktan nasıl namaz kılındığını göstermesi bile istenir.

Tüm bu sınavlardan eksiksiz geçmiş olması bile yetmez, bir Dönme öldüğünde cami avlusundaki musalla taşında yarken başında sadece Dönmeler olur. Gelenek gereği Müslüman ahali sadece taziye ziyaretinde bulunup bol bol fatiha okur.

Mustafa ismini alan Harutyun'a dönecek olursak, yöre halkı onu Mistefe Gırbe olarak tanır bilir. Kahta Çarşısı'nda o da yerini almış, baba mesleğini onun bırakmış olduğu yerden devam ettirmektedir. O da babası gibi yardımsever kişiliğiyle herkesin gönlünde taht kurmuştur ama ah bir de Dönme olmasa ne iyi olacaktı.

Kahta susuzdur. Yöre halkı su ihtiyacını evlerinin önlerine açtığı kuyulardan karşılamaktadır. Her evde de kuyu olmadığından su çok değerlidir. Suyun ne kadar değerli olduğunu en çok da beş yaşındayken başına gelenler beynine kazınmış olan Mistefe Gırbe bilmektedir.

Çarşının dışında, kuzey yönüne bakan bir noktada bir su kaynağı bulur. Yöre halkının ve dışarıdan ilçeye gelen insanların yaralanması için tünel kazarak, Ermeni mimarisi ve işçiliği ile bezeli, sekiz çeşmesi olan muhteşem bir taş çeşme armağan eder Kahta'ya.

Kahta'da Cami de, kimsenin yapmak gibi bir niyeti de yoktur. İlçe bu noktada oldukça talihsizdir, çünkü camiye dönüştürülebilecek bir kilisenin olmayışı büyük bir kayıptır. Oysa Adıyaman bu konuda oldukça şanslıdır. Bugün hâlâ tarihî Ulu Cami olarak bilinen yapı, aslında camiye çevrilmiş bir kilisedir. Yapının içinde ve dışında halen yer yer İsa figürleri durmaktadır. Görmek isteyen göz, vicdanını yitirmeyen insan ne yapılmış olursa olsun, buranın eski bir kilise olduğunu anlar.

Eski Kahta'daki katedral de duruyor olsaydı, muhtemelen Kahtalılar için de Adıyamanlılar için olduğu gibi 'tarihi cami' diye övünç kaynağı olacaktı. Yapı, namaz kılacak cemaat olmadığından yıkılmış, taşları bazı evlerin temelini oluşturmuş. Yıkılmayan bölümleri ise yıllarca samanlık olarak kullanılmış, bugün ise izi bile kalmamıştır.

Bu her yerde böyle olmuştur. Mimar Sinan'ın yapmış olduğu camiler gibi birkaç istisna hariç, günümüze kadar gelen tarihi camilerin neredeyse tamamı kiliseden camiye dönüştürülmüş ibadet mekânlarıdır.

Camiye dönüştürülmeyen kiliseler ise samanlık, ahır, cephanelik v.b. mekânlar olarak kullanılmıştır. Hatta kimi yerlerde nefret o kadar ileri boyutlara ulaşmıştır ki, bazı kiliselerin yer yer geneleve dönüştürüldüğü bile görülmüştür. Bunun bir örneği 1954 yılına kadar Adıyaman'ın ili olan Malatya'da gerçekleşmiştir. Nasıl bir nefretin sonucudur ki sonrasında yıkılıp tek iz bırakmadan arsasına sağlık ocağı inşa edilmiştir. Sağlık ocağı inşası, o kararı alan bürokratin tıbbı karşı nefretinin dışı vurumu mudur acaba?

Mistefe Gırbe tam öğle namazı için dükkânından ayrılmak üzeredir ki Narince Köyü'nden bir müşterisi gelir. İşinin çok acele olduğunu söyleyerek, ihtiyacı olan malzemeyi hemen alıp gitmek istediğini bildirir yalvar yakar... Mistefe Gırbe namaz vaktini kazaya bırakıp, adamın istediği malzemeyi hazırlamaya başlar. Bu arada da sohbet etmektedirler. Köylü yakın zamanda yaşanan bir olayı anlatır. Civar köylerde okul yoktur,

okulun olduğu tek yer Narince Nahiyesi'dir. Yakın köylerde oturan çocuklar okumak için kar, kış, yağmur, çamur demeden Narince'ye gitmektedir. Haftanın son günü olan cuma günlerinin birinde öğretmen çocuklara:

"Pazartesi hepiniz İslamın şartının kaç olduğunu öğrenip geliniz okula," der. Eve giden çocuk babasına:

"Baba, öğretmenimiz pazartesi günü okula İslamın şartının kaç tane olduğunu öğrenerek gelmezi istedi. İslamın şartı kaçtır?" diye sorar.

Babası:

"Oğlum nereden bileyim İslamın şartının kaç olduğunu. Ben hayatımda İncil mi okudum ki İslamın şartlarını bileyim," diye yanıt verir.

Bunu duyan Mıstefe Gırbe yeniden kahrolur. Halkından önce insanın, kendi dinini bile bilmeyen insanlar tarafından din uğruna ölüme gönderilmiş olduğu gerçeği daha çok yakar canını. Anlamıştır ki din bunca ahlâksızlığı örtün örtü olmuştur sadece. O gün, insanların dinini doğru öğrenmesi için ilçeye bir cami yaptırmaya karar verir.

Hırsı daha da artmıştır. İşine çok daha sıkı sarılır. Tam çarşının göbeğinde bir yer satın alır. Kimseden tek kuruş yardım ve destek almadan ilçeye bir cami kazandırır. Yıl 1950'dir. Müslüman halk, "gâvurun camisi" diyerek Mıstefe Gırbe'nin yaptırdığı camide ibadet yapmayı reddeder. Aradan geçen beş yılın sonunda yüz metre kadar aşağısına aynı hizada kendi camilerini inşa ederler. Kiliseden camiye dönüştürülmüş mekânlarda namaz kılmak, ibadet etmek hem farz hem sünnet olmalı ki, 'gâvurun' camisinde ibadet yapılmaz.

Ve yıl 2017! Bugün aynı caminin girişi kapısı seyyar manavlar tarafından işgal altındadır ve Kahta'nın Müslümanlarının buna tek bir itirazları yoktur.

Bugün bu coğrafyada zulümden bahseden hiç kimse, zulmün kaynaklarını ve nedenlerini 1915 yılını milat alıp okumadan, zalimlerin mazluma, mazlumların zalime dönüşmüş olduğu bu kısır döngüyü anlayamaz. Bu coğrafyada denizler kuruyup tuz kokuysa, bunun suçunu getirip bir kişiye yıkmak hem ahlâki, hem de etik değildir.

Dönme'ye, Ermeni'ye, Süryani'ye, Rum'a karşı bunca nefret duyulmasının nedeni kesinlikle din değil, üstüne çullanılmış olan mirasın kirliliğidir. Bir gün hesap sorulmasından duyulan büyük kaygı ve korkudur. O kanlı talanın üzerine örtmek için yaratılan bu yapay nefret herkesi ve her şeyi baştan sona çürüttü. Yaşam hakkının kutsallığı da, insanın insanca, insan onuruna yakışır bir yaşama ulaşması da bu kirliliğe miras ile yüzleşmekle başlayacak

İstanbul alındıktan sonra, Osmanlı yönetiminde, devletin en yüksek yürütme organları Türk'e kapalı tutulmuş, devlet adamlarının yetiştirildiği Enderun okullarına Türkler alınmamışlardır.

Geçmiş yüzyılda Jön Türkler'in kendilerine bilinçli olarak Türk demelerinden önce, Türk kelimesinin "geri kalmış köylü" anlamında kullanıldığını okumuştum.

1912 yılında Sebilürreşat dergisinde çıkan bir yazıda "Türk" kelimesinin kullanılması, dinsizlik, kafirlik sayılıyordu. "Türk hükümeti", "Türk Ordusu", "Türk ülkesi" deyimlerinin Osmanlı halkı üzerinde rahatsızlık yarattığı biliniyordu.

1913 tarihli "Mecmuai Ebuzziya" dergisinin 94. sayısında, "Bizim Türk-lüğümüz sembolizmden başka bir şey değildir. Bizler, yani Türkler Müslümanlık içinde erimişizdir. Türk falan değil, sadece Müslümanız" denilmektedir.

Üniversitede profesörlük yapmış olan Ahmet Naim, 1913 yılında yazdığı "İslamda Davai Kavmiye" adlı kitabında, Türk'e karşı savaş açmış ve "Türkün geçmişini bilmesine, öğrenmesine lüzum ve ihtiyaç yok, gerekli olan şeriatı öğrenmektir" demiştir.

1919-1920 yıllarında şeyhülislamlık görevine getirilmiş ve padişahla birlikte ülkeden kaçmak zorunda kalmış olan Mustafa Sabri Efendi ise, Türk'e Türklük benliğini vermek isteyenlere "soysuzlar" yakıştırmasında bulunmuştur.

Atatürk de bir hatırasını şöyle anlatıyor:

"Orduya ilk katıldığım günlerde, bir Arap binbaşısının 'Kavm-i Necip evladına sen nasıl kötü muamele yaparsın' diye tokatladığı bir Anadolu çocuğunun iki damla göz yaşında Türklük şuuruna erdim. Onda gördüm

ve kuvvetle duydum. Ondan sonra Türklük benim derin kaynağım, en derin övünç membaim oldu. Benim hayatta yegane fahrim, servetim, Türklükten başka bir şey değildir." (Türk ve Türklük, Türk Standartları Enstitüsü, s.19).

Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları adlı eserinde şu bilgileri veriyor:

"Bu milletin yakın zaman kadar kendisine mahsus bir adı yoktu. Tanzi-matçılar ona: 'Sen yalnız Osmanlısın. Sakın başka milletlere bakarak sen de milli bir ad isteme! Milli bir ad istediğin dakikada Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasına sebep olursun' demişlerdi. Zavallı Türk, vatanımı kaybederim korkusu ile, 'Vallahi Türk değilim. Osmanlılıktan başka hiç bir içtimai zümreye mensup değilim' demeye mecbur edil-mişti"(s.34).

"Osmanlı İmparatorluğu genişledikçe, yüzlerce milletleri siyasi idaresine aldıkça idare edenlerle idare olunanlar iki ayrı sınıf haline geliyorlardı. İdare eden bütün kozmopolitler Osmanlı sınıfını, idare olunan Türkler de Türk sınıfını teşkil ediyorlardı. Bu iki sınıf birbirini sevmezdi. Osmanlı sınıfı ken-dini millet-i hakime (egemen ulus) suretinde görür, idare ettiği Türklere millet-i mahkure (aşağı ulus) nazarı ile bakardı. Osmanlı Türk'e daima eşek Türk derdi..." (s.27).

Falih Rıfki Atay, Batış Yılları adlı eserinde şunları yazıyor:

"Kendime ilk defa ne zaman Türk dediğimi pek hatırlamıyorum. Bizim ço-cukluğumuzda Türk, kaba ve yabani demektir. İslam ümmetinden ve 'Osmanlı' idik. İlmihallerde baş dersimiz 'Din ile milliyetin bir olduğunu' öğrenmekti.

Vatan sözü yasaktı. Onu ben büyü-yüp de Namık Kemal'i okuduğum günlerde kitapta gördüm. Kulağımla

ancak Meşrutiyet'te duydum. Padişah kulları idik. Okul çıkışlarında her akşam sıraya girer, 'Padişahım çok yaşa' diye bağırdık.

... Okullarda da Arab'a Arap, Arna-vut'a Arnavut, Rum'a Rum, fakat kendimize Osmanlı derdik."

Ahmet Vefik Paşa, Bursa Valisi iken (1880) ilçeleri teftişe çıkıyor. Paşa, uğradığı bir ilçede, halkla sohbet ederken, etnik kökenlerini soruyor; aldığı cevaplar, konuştuklarının Çerkez, Arnavut, Boşnak, Gürcü vb. olduklarını gösteriyor. Sorduğu soruya utanarak, cevap vermek istemeyen bir ihtiyara, "hangi millettin" olduğunu ısrarla söyletmek isteyince, o, bir kabahat ifşa ediyormuş gibi ürkek, titrek bir sesle, "Ben Türküm Efendim" diyor. Bunun üzerine Paşa "Niçin sıkılıyor, saklanıyorsun? Türk olmak kabahat mı? Bak ben de Türküm" diyor. O titrek ihtiyar birden canlanarak, "Sahi sen de Türk müsün? Demek Türk'ten Paşa da olurmuş ha" diye sevinçle karışık hayret ifade edince, Vefik Paşa "Paşa da kim oluyormuş, Padişah da Türk, Padişah da" diye haykırıyor. Sonra, imparatorluğun iki dertli ihtiyarı, sakallarını ıslatan yaşlar birbirine karışarak sarılıp, Türkün hazine kaderi için ağlaşıyorlar. (Türk ve Türklük, Türk Standartları Enstitüsü Yayını, s.238).

Şair Fuzuli bir şiirinin son beytinde şöyle diyor;

Fuzuli, gökten yere insan sana yer yok

Yürü var gel, ya Araptan ya Acemden

Not: Vural Savaş'ın, Milliyetçilik: Neden Şimdi? adlı kitap için yazdığı makaleden derlenmiştir.

Osmanlı'da devletin vergi ve savaş çarklarının dönmesini sağlayan yağ Türk kanıdır. Sultanın kulları sayılan atalarımız sürekli seferlere götürülmüş, gidenlerin çoğu bir daha geri gelmemiştir. Buna karşılık Ermeni, Rum, Yahudiler ise seferlere götürülmekten kelle vergisi vererek muaf tutulmuş ve nesiller boyunca hem istedikleri şekilde ve kesintisiz ticaret yaparak zenginleşmiş hem de kültürel açıdan kendileri geliştirmelerine izin verilmiştir. Türklerin çoğunluğu ise babalarını hiç görmeyen yetimler olarak dünyaya gelmekte, askere alınana kadar çift sürüp sonra da aynen babaları gi-

bi sefere çıkarılmaktadır. Yani biri tokluktan ölmekte biri ise yokluktan ölmektedir. Çiftçi olan Türklerin çiftlerini bozup şehre gitmeleri ve ticaret yapmaları yasaklanmıştır, çiftini bozan Türk yakalanır ve çiftinin başına geri konurdu. Halk arasında 'Osmanlı'ya güven olmaz' deyişi bu durumların yansımasıdır.

Koçi Bey Risalesinde geçen devlet adamlarına öneri şöyledir;

'Durur küfr ile durmaz zulm ile mülk' Yani 'Küfür ile dünya durur, zulüm ile durmaz' Bunun açıklaması devletin kendine ve şeriata aykırı gördüğü kimselerin işkence ile kılıçtan geçirilip mallarının talan edilmesi yani zulüm caizdir yeter ki sözde küfrü önlesin. Küfür dediği de kendi katı İslam anlayışı, vergi ve adalet düzeni. Rüşvet, yolsuzluk ve adaletsizlik ise bu tür küfrü önleyen zulüm uygulamaları ile tavan yapmıştır. En şaşıla döneme kabul edilen Kanuni zamanında bu kısımlar en ağır şekilde yapılmıştır. Tabii günümüzün Osmanlı'yı bir barış medeniyeti zanneden cahil ayak takımları böyle şeyleri nereden bilsin.

Osmanlı yönetiminin Türkmen aşiretlerine karşı güttüğü derin düşmanlık sadece bir takım yüzeysel çekişme nedeniyle değildir. Bunların bazıları şunlardır;

-Düşünsel şekillenme: Türklerin Osmanlı sisteminin ortodoks İslami düşünce yapısına göre öldürülmesi sevap kazandıran kafirler olarak düşünülmesi. 'Bunları

kırub cemaatlerin dağıtmak cemi Müslümanlara vacip ve farzdur' şeklinde fetvalar vardır. Kısaca Türklerin yaşam biçimi ve töreleri hiçe sayılmıştır ve Türklere kıyım yapılmıştır.

-Toprak düzeni: Göçebe Türkler'den katı ve ağır vergileri tahsil etmenin ve asker toplananın zor olması Zorla yerleşik düzene geçmiş halkın ürettiğinin ise çeşitli adlar altında kaldırılamayacak ölçüde ağır vergiler yoluyla yağma ve talan edilmesi ve sonucunda oluşan aşırı yoksulluk. Toprakta çalışan üretici kesimin mal ve hizmet üretmekten baş-ka hiç bir işlevi bulunmayan reaya yani kullar topluluğu olması.

İnanılmaz gibi geliyor ama Osmanlı'da yüzden fazla sayıda vergi çeşidi var-dı. Bunlardan bazıları resm-i bennak (evlilik vergisi), resm-i mücerred (bekarlık vergisi), resm-i badi heva (hava vergisi) kapsamında resm-i arus (gelin veya düğün vergisi), resm-i gerdek ya da gerdek değeri gibi anlamsız vergilerdir. Bu tür vergiler Osmanlı'nın kökeni olan aşiret yapılanmasında görülmemektedir ve büyük bir olasılıkla devşirme yöneticiler tarafından uygulamaya sokulmuş-tur.

Kaynak:

Osmanlı Gizli Tarihinde Pir Sultan Abdal ve Bütün Deyişleri. Ali Haydar Avcı. BARIŞ KİTAP BASIM YAYIN. 2012

Nazım Hikmet'in İstanbul'un Fethi için yazdığı şiiri (1921)

"İslam'ın beklediği en şerefli gündür bu Rum Konstantiniyye'si oldu Türk İstanbul'u

Cihana karşı koyan bir ordunun sahibi Türk'ün genç padişahı, bir gök yarılır gibi

Girdi Eğrikapı'dan kır atının üstünde Fethetti İstanbul'u sekiz hafta üç günde

O ne mutlu, mübarek bir kuluymuş Allah'ın! Belde-i Tayyibe'yi fetheden padişahın,

Hak yerine getirdi en büyük niyazını Kıldı Ayasofya'da ikinci namazını!

İşte o günden beri Türkün malı İstanbul, Başkasının olursa, yıkılmalı İstanbul!

(Ümid, 13 Kanun-ı sani 1337/1921
*857; Miladi 1453, İstanbul'un fethi.
Bütün Şiirleri, 4.Baskı YKY, İstanbul, 2008, s.1969.)

-والله-

اسلامك بلكه ديدكى آڭ شرفلى گوند يو؛
لروم قسطنطينيه سى اولدى توك استانبولى
جهانه گارشى قويان بر اوردوك صاحى
توركك گنج بادشاهى، بر گوك باريلر گى
گيردى "اگرى فايو" دن قير آنيك اوستنده؛
افتح ايندى استانبولى سكر هفته اوج گونده
... او نه مولو مبارك بر قوليمش الله
بلده طيه" بى فتح ايدن بادشاهك"
حق بيرنه گيردى آڭ بيوك ناريسى-
قيلدى آياقويقه ده ايندى ناريسى-
ايشته او گوندى برى توركك مالى استانبول
باشفاساك اولورسه بيقلمالى- استانبول
اوجاق ۱۹۲۱
ناظم حكمت

19 BEBEK KATİLİ PADİŞAH ve Kardeşlerini katleden padişahlar listesi

* Tahta çıkar çıkmaz ilk işi 19 kardeşini boğdurtmak olmuştur. Bu olay Osmanlı tarihinin en kanlı olaylarından birisidir, çünkü öldürülenlerin çoğu bebeektir. Tarihin gördüğü en aşağılık seri katil padişah III. Mehmet 21 Aralık 1603 de öldü.

* Yıllar sonra 35. Padişah Mehmed Reşad kılıç kuşanma merasiminin ardından dedelerinin kabirlerini ziyaret ederken III. Mehmed'in kabrini ziyaret etmez ve "Ben çocuk katilinin kabrini ziyaret etmek istemiyorum." der.

35. Padişah Mehmed Reşad kılıç

Herkes Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa'yı öldürmesini konuşurken, 3. Mehmet'in 19 kardeşini bir gecede öldürmesi tarihin sayfalarına kazınan acı olaylarından biri oldu 'Osmanlı'daki kardeş katli'ni değerlendirdi, 700 senelik sır nihayet gün yüzüne çıktı.

Osmanlı Devletinde kardeş ve evlat katli konusu bugün konuşulmaya başlandı. "Devlet ebed müddet" anlayışı ile kundaktaki bebekleri dahi toprağa gömdüren "siyaseten katl" olayı, Fatih kanunnamesindeki şu fermana dayandırılır: "Evladımdan her kime ki saltanat müyeser olursa, nizam-ı âlem için karındaşını öldürebilir.

Ekser-i ulema dahi tecviz etmiştir. Gerktiğinde anınla amil olunur..."

Devletin devamı gerekçesi ile yapılan bu vahşet elbette Fatih ile başlamadı.

Osmanlı'nın kuruluşundan itibaren padişahların bu işi yaptırdığının vesikaları bugün tezlere konu edilen hakikatlerdir.

Kuruluş devrinden itibaren evladını ve/veya kardeşlerini öldürten padişahlar şöyledir:

Osman Gazi, amcası Dündar beyi katlettirmiştir.

1. Murat, kardeşleri Halil ve İbrahim beyi; kendi oğlu Savcı beyi katlettirmiştir. Yıldırım Beyazıd, kardeşi Yakub Bey'i öldürtmüştür.

2. Murat, amcası Mustafa'yı ve kardeşi Mustafa'yı öldürtmüştür. Fatih Sultan Mehmet, kardeşi Ahmed'i ve İstanbul'un fethi aşamasında Orhan isminde bir şehzadeyi katletmiştir. Mehmet Çelebi 9 kardeşini boğdurarak tahta geçmiştir

2. Beyazıd kardeşi Cem Sultan'ın oğlu Oğuz Han'ı öldürtmüştür.

Yavuz Sultan Selim, sekiz yeğenini katletmiştir.

Yine Yavuz kardeşi Korkut ve Ahmet'i öldürtmüştür.

Kanuni Sultan Süleyman, Rodos'un fetihinde Cem Sultan'ın oğlunu ve onun oğlunu idam ettirmiştir. Kanuni, oğlu Mustafa'yı ve onun oğlu Mehmet'i; diğer oğlu Beyazıd ve onun beş oğlunu katletmiştir. 3. Murat, beş kardeşini öldürtmüştür.

3. Mehmet, 19 kardeşini katletmiştir. Yine 3. Mehmet, oğlu Mahmut'u öldürtmüştür.

2. Osman, kardeşi Mehmet'i katletmiştir.

4. Murat, kardeşleri Beyazıd, Süleyman ve Kasım'ı öldürtmüştür.

3. Osman, amcazadesi Şehzade Mehmet'i katletmiştir.

Tarihi "İslam'ın sancaktarı" olarak yazılmış Osmanlı İmparatorluğu'nun bir "din devleti" olduğu söylenmektedir.

Hatta siyaseten katl vahşeti, "fitne adam öldürmekten daha kötüdür" manasındaki ayetlerin ardına setreylenerek, sanki "devletin devamına engel halleri ortadan kaldırmamak, adam öldürmekten daha tehlikelidir" gibi bir bahane üretilmiştir.

İslam inancında ise durum çok farklıdır: Cenab-ı Hak, "Kim bir mümini kasten öldürürse, onun cezası, içinde ebediyen kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, onu lânetlemiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır" buyurur. (Nisa Suresi, 4/ 93)

Maide suresinin 32. ayetinde ise şöyle buyrulur: "Kim bir cana kıymamış ya da

yeryüzünde bozgunculuk yapmamış olan bir canı öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de onu yaşatırsa, bütün insanları yaşatmış gibi olur."

Hz. Peygamber, haksız yere bir Müslüman'ın öldürülmesinin vebalini şöyle buyurmuştur: "Kim, yarım sözcükle de olsa bir Müslüman'ın öldürülmesine yardım ederse kıyamet gününde Yüce Allah'ın huzuruna, alnına 'Bunun Allah'ın rahmetinden nasibi yoktur' diye yazılmış olarak getirilir."

(İbn Mâce, Diyât 1) "Yüce Allah'ın, her günahı mağfiret buyurması umulur. Ancak bilerek mümini öldüren veya kâfir olarak ölen kimse hariçtir" (Nesâî, Tahrîm 1 -7, 81) Haksız yere cana kıymanın İslam itikadındaki hükmü yukarıda beyan ettiğimiz ayetler ve hadislerle ortadayken, bu hükme ters düşen bir görüş hangi bahane ile olursa olsun hak değildir, batıldır.

Böyle bir görüş Allah'ın hükmünün yerine kendi hükmünü koyarak icraatta bulunmaktadır ki, bu bir manada 'rablik' iddiasıdır.

Zaten Hristiyanların batıla sürüklenmesinin bir sebebi de, Allah'ı bırakıp din adamlarını rab edinmeleriydi.

İslam hukukunun ana kaynakları, Kur'an-ı Kerim, hadis, icma ve kıyas-ı fukahadîr.

Hiçbir hüküm Kur'an ve sünnete aykırı olamaz.

Hal böyle iken, bir din devleti olduğu iddia edilen Osmanlı imparatorluğunda, ayet ve hadise aykırı bir şekilde, evlat ve kardeş katlinin izahı mümkün değildir.

Gelinen nokta, Osmanlı imparatorluğunun İslam'la alakası olmadığını ortaya koymaktadır.

Bazı eserlerde, evlat ve kardeş katli konusunda, 'siyaseten katildir ve devletin devamı içindir' savunması yer alır.

Ancak, siyaseten katlin, devletin devamı ile de alakası yoktur.

Zira padişahların evlatlarını veya kardeşlerini yani kendilerinden sonraki nesep

lerini öldürtmelerinin gerekçesi, devlet adına, gelebilecek bir zararı engellenmek

değil, iktidarlarını muhafaza gayesiyledir. Yani tamamen nefisdir ve şahsi ihtirastan kaynaklanmaktadır.

Kundaktaki bebeklerin dahi boğdurulmasının başka şekilde bir izahı yapılamaz.

Adalet huzuruna çıkıp suç işlediği keskinleşmemiş bir insanın, geleceği hakkında hüküm vererek yaşamına son

vermek asla ve kata mümkün değildir. Hele din devleti olarak ortada bulunan

bir kurumun siyasetinin, Kur'an ve hadis uygulamalarına ters düşmesi Müslümanlıkla bağdaştırılamaz.

Kaynak: <http://www.mantarkayapost.com/dan alınmıştır>.